

Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens förslag till anslag m.m. under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Utskottet behandlar även ett stort antal motioner från den allmänna motionstiden 2008 som gäller socialförsäkringsområdet. Motionerna gäller anslagen eller anslutande frågor men även allmänna principer för socialförsäkringarna.

När det gäller utgiftsområde 10 föreslår regeringen att riksdagen ska godkänna ett mål för utgiftsområdet, nämligen att frånvaron från arbetet på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå. Vidare föreslås att riksdagen ska besluta om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt ca 113 927 miljoner kronor, samt att regeringen bemyndigas att under 2009 ingå vissa ekonomiska förpliktelser.

Vad gäller utgiftsområde 11 föreslår regeringen en höjd skälig levnadsnivå i det särskilda bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet. Vidare föreslås att riksdagen ska besluta om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt 42 456 miljoner kronor. Regeringen föreslår också att riksdagen ska godkänna att målet för politikområdet Ekonomisk äldrepolitik i stället ska gälla som mål för utgiftsområdet.

Inom utgiftsområde 12 föreslår regeringen att riksdagen beslutar om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt ca 68 466 miljoner kronor. Vidare föreslås att riksdagen ska godkänna att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik i stället ska gälla för utgiftsområdet.

Vidare föreslår regeringen en ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension som innebär att det vid beräkning av pensionsgrundande belopp, för dem som omfattas av de särskilda reglerna för sjukersättning, bortses från avtrappningen och i stället används beloppet för sjukersättning och arbetsskadelivränta före minskning av reduceringsinkomst.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker samtliga motioner.

S-, v- och mp-ledamöterna har i särskilda yttranden redovisat sina respektive partiers budgetförslag.

I ärendet finns 59 reservationer från företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	14
Utskottets överväganden	15
Socialförsäkringarna	15
Allmänna principer för socialförsäkringarna	15
Socialförsäkringarna och Norden	19
Företagares socialförsäkringsskydd	22
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	25
Mål för utgiftsområde 10	25
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	27
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	46
1:3 Handikappersättningar	51
1:4 Arbetskadeersättningar m.m.	52
1:5 Ersättning för kroppsskador	54
1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	55
2:1 Försäkringskassan	56
2:2 Inspektionen för socialförsäkringen	62
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	63
Mål för utgiftsområde 11	64
1:1 Garantipension till ålderspension	65
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	68
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	69
1:4 Äldreförsörjningsstöd	73
Pensionsrätt vid sjukersättning	74
Pensionssystemet i övrigt m.m.	75
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	81
Familjepolitikens inriktning och mål m.m.	81
1:1 Allmänna barnbidrag	87
1:2 Föräldraförsäkring	90
1:3 Underhållsstöd	101
1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	104
1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn	105
1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	106
1:7 Pensionsrätt för barnår	108
1:8 Bostadsbidrag	109
Vårdnadsbidrag	112
Reservationer	114
1. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (s)	114
2. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (v)	114
3. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (mp)	115
4. Försäkring för barn och ungdomar, punkt 2 (s)	116
5. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (s, mp)	116
6. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (v)	117
7. Karensdag, punkt 8 (v)	118

8. Sjukskrivningsprocessen m.m., punkt 9 (s)	118
9. Kvinnors ohälsa, punkt 10 (s)	119
10. Flexibla ersättningsnivåer, punkt 11 (s, v, mp)	119
11. Sjukskrivningsrätt m.m. för sjukgymnaster, punkt 12 (v, mp)	120
12. Sjukpenning m.m. vid studier, punkt 13 (s, mp)	120
13. Sjukpenningfrågor i övrigt, punkt 14 (s)	121
14. Sjukpenningfrågor i övrigt, punkt 14 (v)	121
15. Arbetsgivares rehabiliteringsansvar, punkt 15 (s, mp)	122
16. Rehabiliteringsutredning, punkt 16 (v)	123
17. Köp av rehabiliteringstjänster, punkt 17 (s)	123
18. Rehabilitering av långtidssjukskrivna, punkt 18 (s)	124
19. Avstämningsmöten, punkt 19 (s)	124
20. Övriga rehabiliteringsfrågor, punkt 20 (s)	125
21. Medel för samverkan, punkt 21 (mp)	125
22. Övriga frågor om samverkan, punkt 22 (s, mp)	126
23. Ideellt arbete m.m., punkt 23 (s, v, mp)	127
24. Arbetskadeförsäkring, punkt 25 (s)	127
25. Landstingsmiljard, punkt 26 (s)	128
26. Försäkringsmedicinsk rådgivare, punkt 27 (s, v, mp)	128
27. Handläggning och service m.m., punkt 28 (s)	129
28. Ränta m.m., punkt 29 (v)	129
29. Medborgarinsyn, punkt 30 (s)	130
30. Medborgarinsyn, punkt 30 (v)	131
31. Pensionärernas ekonomiska situation, punkt 33 (v)	131
32. Information om rätten till bostadstillägg till pensionärer, punkt 34 (s)	132
33. Pensionssystemet m.m., punkt 36 (s)	132
34. Pensionssystemet m.m., punkt 36 (v)	133
35. Pensionssystemet m.m., punkt 36 (mp)	134
36. Mål för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, punkt 37 (s, v, mp)	135
37. Annat mål för den ekonomiska familjepolitiken, punkt 38 (s)	135
38. Annat mål för den ekonomiska familjepolitiken, punkt 38 (v)	136
39. Grundläggande riktlinjer för familjepolitiken, punkt 39 (s)	136
40. Ekonomiskt stöd till familjer med särskilt utsatt situation, punkt 40 (s)	137
41. Ekonomiskt stöd till familjer med särskilt utsatt situation, punkt 40 (v)	137
42. Delat barnbidrag, punkt 42 (s, mp)	138
43. Delat barnbidrag, punkt 42 (v)	138
44. Övrigt om barnbidrag, punkt 43 (s)	139
45. Föräldrapenningförmåner samtidigt, punkt 44 (s, v)	139
46. Jämställdhet m.m., punkt 45 (s)	140
47. Jämställdhet m.m., punkt 45 (v)	140
48. Överlåtelse av föräldrapenningförmåner, punkt 46 (s)	141
49. Överlåtelse av föräldrapenningförmåner, punkt 46 (v)	141
50. Intyg för tillfällig föräldrapenning, punkt 47 (s, v, mp)	142
51. Övrigt om föräldrapenning, punkt 49 (s)	142
52. Övrigt om föräldrapenning, punkt 49 (v)	143

53. Umgänge inom underhållsstödet, punkt 50 (v)	143
54. Övrigt om underhållsstöd, punkt 51 (s)	143
55. Övrigt om underhållsstöd, punkt 51 (v)	144
56. Vårdbidrag, punkt 53 (s)	144
57. Bostadsbidrag, punkt 54 (s)	145
58. Bostadsbidrag, punkt 54 (v)	145
59. Vårnadsbidrag, punkt 55 (s, v)	146
Särskilda yttranden	147
1. Anslag under utgiftsområdena 10 och 12 (s)	147
2. Anslag under utgiftsområdena 10–12 (v)	149
3. Anslag under utgiftsområdena 10–12 (mp)	154
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	157
Propositionen	157
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	158
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas förslag	180
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	182
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens lagförslag	184
Utgiftsområde 11	184
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	186

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Socialförsäkringar

1. Principer för socialförsäkringarna

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf228, 2008/09:Sf239, 2008/09:Sf241, 2008/09:Sf257, 2008/09:Sf283, 2008/09:Sf304, 2008/09:Sf305, 2008/09:Sf329 yrkandena 1–4 och 10, 2008/09:Sf376 yrkande 11, 2008/09:Sf379 yrkande 4 och 2008/09:A375.

Reservation 1 (s)

Reservation 2 (v)

Reservation 3 (mp)

2. Försäkring för barn och ungdomar

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf217 och 2008/09:Sf245.

Reservation 4 (s)

3. Socialförsäkringarna och Norden

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf289 och 2008/09:A382 yrkande 1.

4. Företagares socialförsäkringsskydd

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf202, 2008/09:Sf212, 2008/09:Sf215 yrkande 2, 2008/09:Sf247, 2008/09:Sf248, 2008/09:Sf264, 2008/09:Sf272, 2008/09:Sf285 yrkandena 1 och 2, 2008/09:Sf346, 2008/09:Sf355, 2008/09:N387 yrkande 5, 2008/09:N428 yrkande 6 och 2008/09:N435 yrkande 1.

Reservation 5 (s, mp)

Reservation 6 (v)

Utgiftsområde 10

5. Mål för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Riksdagen godkänner som mål för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp: Frånvaron från arbetet på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 10 punkt 1.

6. Anslag under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

a) Bemyndigande

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 dels för ramanslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida

anslag på högst 25 000 000 kr efter 2009, dels för ramanslaget 2:1 Försäkringskassan ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 8 900 000 kr efter 2009.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för 2009 anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 10 punkterna 2–4 och avslår motionerna 2008/09:Fi270 yrkandena 42, 43 i denna del och 44–46, 2008/09:Sf215 yrkande 1, 2008/09:Sf329 yrkandena 5, 6 i denna del, 7, 8 och 9 i denna del, 2008/09:Sf357, 2008/09:Sf376 yrkandena 1, 2, 5, 7–9 och 22, 2008/09:Sf379 yrkandena 2 och 5 samt 2008/09:N435 yrkande 28.

7. Sjuklön

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf205, 2008/09:Sf246 och 2008/09:Sf342.

8. Karensdag

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf298 och 2008/09:Sf329 yrkande 20.

Reservation 7 (v)

9. Sjukskrivningsprocessen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf276, 2008/09:Sf297, 2008/09:Sf353 och 2008/09:Sf376 yrkande 3.

Reservation 8 (s)

10. Kvinnors ohälsa

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf376 yrkande 19.

Reservation 9 (s)

11. Flexibla ersättningsnivåer

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf201, 2008/09:Sf270, 2008/09:Sf294, 2008/09:Sf329 yrkande 19 och 2008/09:Sf379 yrkande 1.

Reservation 10 (s, v, mp)

12. Sjukskrivningsrätt m.m. för sjukgymnaster

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf206.

Reservation 11 (v, mp)

13. Sjukpenning m.m. vid studier

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf252, 2008/09:Sf254 och 2008/09:Kr246 yrkande 3.

Reservation 12 (s, mp)

14. Sjukpenningfrågor i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf211, 2008/09:Sf242, 2008/09:Sf322, 2008/09:Sf329 yrkande 13 och 2008/09:Sf361 yrkandena 1 och 2.

Reservation 13 (s)

Reservation 14 (v)

15. Arbetsgivares rehabiliteringsansvar

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf256 och 2008/09:Sf266.

Reservation 15 (s, mp)

16. Rehabiliteringsutredning

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf329 yrkande 11.

Reservation 16 (v)

17. Köp av rehabiliteringstjänster

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf376 yrkande 6.

Reservation 17 (s)

18. Rehabilitering av långtidssjukskrivna

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf376 yrkande 4.

Reservation 18 (s)

19. Avstämningsmöten

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf376 yrkandena 15–17.

Reservation 19 (s)

20. Övriga rehabiliteringsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf311, 2008/09:Sf372 och 2008/09:Sf376 yrkandena 10, 13 och 14.

Reservation 20 (s)

21. Medel för samverkan

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf379 yrkande 3.

Reservation 21 (mp)

22. Övriga frågor om samverkan

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf221, 2008/09:Sf236, 2008/09:Sf249 och 2008/09:Sf363.

Reservation 22 (s, mp)

23. Ideellt arbete m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf224 och 2008/09:Sf329 yrkande 17.

Reservation 23 (s, v, mp)

24. Handkappersättning

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf328.

25. Arbetsskadeförsäkring

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf337.

Reservation 24 (s)

26. Landstingsmiljard

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf376 yrkande 12.

Reservation 25 (s)

27. Försäkringsmedicinsk rådgivare

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf231, 2008/09:Sf288, 2008/09:Sf300 i denna del och 2008/09:Sf329 yrkande 14.

Reservation 26 (s, v, mp)

28. Handläggning och service m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf203, 2008/09:Sf223 yrkandena 1 och 2, 2008/09:Sf230, 2008/09:Sf235, 2008/09:Sf243, 2008/09:Sf263, 2008/09:Sf286, 2008/09:Sf290 och 2008/09:Sf300 i denna del.

Reservation 27 (s)

29. Ränta m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf204, 2008/09:Sf278 och 2008/09:Sf329 yrkande 15.

Reservation 28 (v)

30. Medborgarinsyn

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf261, 2008/09:Sf312, 2008/09:Sf329 yrkande 16 och 2008/09:Sf376 yrkande 21.

Reservation 29 (s)

Reservation 30 (v)

*Utgiftsområde 11***31. Mål för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom**

Riksdagen godkänner att målet för politikområdet 20 Ekonomisk äldrepolitik upphör att gälla och godkänner som mål för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom: Personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 11 punkterna 3 och 4.

32. Anslag under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

a) Lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.,
2. lag om ändring i lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för 2009 anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 11 punkterna 1, 2 och 5 samt avslår motionerna 2008/09:Sf296 yrkandena 10 och 11, 2008/09:Sf329 yrkande 9 i denna del, 2008/09:Sf358 och 2008/09:Sf379 yrkande 6.

33. Pensionärernas ekonomiska situation

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf296 yrkande 12, 2008/09:Sf307, 2008/09:Sf323 och 2008/09:Sf374 yrkande 1.

Reservation 31 (v)

34. Information om rätten till bostadstillägg till pensionärer

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf219, 2008/09:Sf240, 2008/09:Sf262, 2008/09:Sf267 och 2008/09:Sf374 yrkande 3.

Reservation 32 (s)

35. Pensionsrätt vid sjukersättning

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten punkt 1.

36. Pensionssystemet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf269, 2008/09:Sf271, 2008/09:Sf296 yrkandena 1–5, 7 och 8, 2008/09:Sf316, 2008/09:Sf344 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:Sf374 yrkande 2.

Reservation 33 (s)

Reservation 34 (v)

Reservation 35 (mp)

Utgiftsområde 12

37. Mål för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Riksdagen godkänner att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik upphör att gälla och godkänner som mål för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn: Den ekonomiska famil-

jepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 12 punkterna 1 och 2 samt avslår motion 2008/09:Sf334 yrkande 1.

Reservation 36 (s, v, mp)

38. Annat mål för den ekonomiska familjepolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf330 yrkandena 14 och 15, 2008/09:Sf334 yrkande 2 och 2008/09:Sf373 yrkande 1.

Reservation 37 (s) – villkorad

Reservation 38 (v) – villkorad

39. Grundläggande riktlinjer för familjepolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf277, 2008/09:Sf362 yrkandena 1 och 2, 2008/09:Sf367 och 2008/09:Sf373 yrkande 11.

Reservation 39 (s)

40. Ekonomiskt stöd till familjer med särskilt utsatt situation

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf330 yrkande 8, 2008/09:Sf373 yrkande 9 och 2008/09:Sf377 yrkande 1.

Reservation 40 (s)

Reservation 41 (v)

41. Anslag under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Riksdagen anvisar för 2009 anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 12 punkt 3 och avslår motionerna 2008/09:Fi270 yrkandena 43 i denna del och 47–49, 2008/09:Fi272 yrkande 11, 2008/09:C300 yrkande 13, 2008/09:Sf318, 2008/09:Sf329 yrkande 6 i denna del, 2008/09:Sf330 yrkandena 4 och 5, 2008/09:Sf334 yrkande 3, 2008/09:Sf373 yrkandena 3, 7, 8, 10 och 17 samt 2008/09:Sf379 yrkandena 7–11.

42. Delat barnbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf227, 2008/09:Sf330 yrkande 9, 2008/09:Sf352 och 2008/09:Sf373 yrkande 6.

Reservation 42 (s, mp)

Reservation 43 (v)

43. Övrigt om barnbidrag

Riksdagen avslår motion 2008/09:Sf293.

Reservation 44 (s)

44. Föräldrapenningförmåner samtidigt

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf233, 2008/09:Sf303, 2008/09:Sf315 yrkande 2, 2008/09:Sf330 yrkande 6 och 2008/09:Sf373 yrkande 4.

Reservation 45 (s, v)

45. Jämställdhet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf218, 2008/09:Sf251, 2008/09:Sf315 yrkande 1, 2008/09:Sf330 yrkande 2, 2008/09:Sf335 och 2008/09:Sf340.

Reservation 46 (s)

Reservation 47 (v)

46. Överlåtelse av föräldrapenningförmåner

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 50, 2008/09:Sf207, 2008/09:Sf244, 2008/09:Sf253, 2008/09:Sf259, 2008/09:Sf301, 2008/09:Sf321, 2008/09:Sf327, 2008/09:Sf330 yrkande 13, 2008/09:Sf348, 2008/09:Sf360 och 2008/09:Sf373 yrkande 12.

Reservation 48 (s)

Reservation 49 (v)

47. Intyg för tillfällig föräldrapenning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf222, 2008/09:Sf330 yrkande 3 och 2008/09:Sf373 yrkande 13.

Reservation 50 (s, v, mp)

48. Kontaktdagar

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf208, 2008/09:Sf265, 2008/09:Sf275, 2008/09:Sf292 och 2008/09:Sf371.

49. Övrigt om föräldrapenning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf213, 2008/09:Sf315 yrkande 3, 2008/09:Sf330 yrkande 7, 2008/09:Sf339 och 2008/09:Sf373 yrkande 5.

Reservation 51 (s)

Reservation 52 (v)

50. Umgänge inom underhållsstödet

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf220 och 2008/09:Sf330 yrkande 12.

Reservation 53 (v)

51. Övrigt om underhållsstöd

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf287 och 2008/09:Sf330 yrkandena 10 och 11.

Reservation 54 (s)

Reservation 55 (v)

52. Adoptionsbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf210 och 2008/09:Sf237.

53. Vårdbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf225, 2008/09:Sf226, 2008/09:Sf281 och 2008/09:Sf373 yrkande 15.

Reservation 56 (s)

54. Bostadsbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C300 yrkande 12, 2008/09:Sf229, 2008/09:Sf255, 2008/09:Sf373 yrkande 16 och 2008/09:Sf377 yrkande 2.

Reservation 57 (s)

Reservation 58 (v)

55. Vårdnadsbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Sf330 yrkande 1, 2008/09:Sf341, 2008/09:Sf370 och 2008/09:Sf373 yrkande 2.

Reservation 59 (s, v)

Stockholm den 27 november 2008

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Gunnar Axén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Axén (m), Veronica Palm (s)¹, Helena Rivière (m), Ronny Olander (s)², Lars-Arne Staxäng (m), Solveig Zander (c), Siw Wittgren-Ahl (s)³, Ulf Nilsson (fp), Mats G Nilsson (m), Göte Wahlström (s)⁴, Lars Gustafsson (kd), Matilda Erkrans (s)⁵, Gunvor G Ericson (mp)⁶, Marianne Watz (m), Jasenko Omanovic (s)⁷ och LiseLotte Olsson (v)⁸.

¹⁻⁸ Avstår från ställningstagande under punkterna 6, 32 och 41.

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2008/09:1 avseende utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn liksom Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten jämte ett stort antal motionsyrkanden väckta under den allmänna motionstiden 2008. En redovisning av motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 4.

På förslag av finansutskottet i betänkande 2008/09:FiU1 har riksdagen bifallit regeringens förslag till utgiftsramar för utgiftsområdena 10–12 (rskr. 2008/09:46).

Utskottets överväganden

Socialförsäkringarna

Allmänna principer för socialförsäkringarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om allmänna principer för socialförsäkringarna och om försäkring för barn och ungdomar.

Jämför reservationerna 1 (s), 2 (v), 3 (mp) och 4 (s).

Gällande ordning

Centrala delar i det svenska socialförsäkringssystemet är sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och det allmänna pensionssystemet.

I sjukförsäkringen ingår sjukpenning, som beräknas på en sjukpenninggrundande inkomst (SGI) upp till 7,5 prisbasbelopp. Sjukpenning utges med 80 % av SGI:n under 364 dagar inom en ramtid av 450 dagar. Om synnerliga skäl föreligger kan sjukpenning utges på denna nivå även för tid därefter. I annat fall kan, efter ansökan, s.k. förlängd sjukpenning utges med 75 % av underlaget och under längst 550 dagar. Vid beräkning av sjukpenning ska SGI:n multipliceras med talet 0,97. För arbetslösa utges hel sjukpenning med högst 486 kr per kalenderdag.

Den lagstadgade sjuklöneperioden, då sjuklön utges av arbetsgivaren, är två veckor. Sjuklönen utgör 80 % av mistade anställningsförmåner.

Den första dagen är normalt karensdag vid såväl sjukpenning som sjuklön.

Till sjukförsäkringen hör också sjuk- och aktivitetsersättning. Dessa förmåner är inkomstrelaterade (64 % av den genomsnittliga årsinkomsten upp till 7,5 prisbasbelopp under en viss period) men garantiförmåner finns också. Sjukersättning kan fr.o.m. den 1 juli 2008 endast beviljas om arbetsförmågan på grund av sjukdom är stadigvarande nedsatt. Aktivitetsersättningen avser personer i åldern 19–29 år.

Föräldraförsäkringen omfattar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse och tillfällig föräldrapenning. Föräldrapenningen utgör 80 % av SGI:n upp till 10 prisbasbelopp, med en grundnivå och en lägstanivå på 180 kr per dag. Den tillfälliga föräldrapenningen utgör däremot 80 % av SGI:n upp till 7,5 prisbasbelopp. Även vid beräkning av föräldrapenförmåner multipliceras SGI:n med talet 0,97.

Förmåner från arbetsskadeförsäkringen utges främst i form av livränta som i princip ska täcka inkomstförlusten till följd av en arbetsskada. Livräntan följer till viss del den allmänna löneutvecklingen.

Det allmänna pensionssystemet har reformerats med omfattande övergångsregler. Syftet har varit att skapa ett pensionssystem som är följligt mot den samhällsekonomiska och demografiska utvecklingen. Reformen gäller fullt ut för personer födda 1954 eller senare. För denna kategori grundas ålderspensionen på de under livet sammanlagda förvärvsinkomsterna. Pensionsrätten utgör 18,5 % av de inkomster och belopp som grundar pensionsrätt. 16 % tillgodoräknas inom ett fördelningssystem och 2,5 % inom ett premiepensionssystem. Förmånerna i det inkomstgrundade fördelningssystemet anpassas bl.a. till den allmänna löneutvecklingen. I systemet finns även en garantipension.

Socialförsäkringarna finansieras i huvudsak med arbetsgivaravgifter, egenavgifter och allmän pensionsavgift.

Till begreppet socialförsäkring hänförs i många sammanhang andra förmånssystem av socialpolitisk art. Någon definition av begreppet finns inte i den svenska lagstiftningen. I socialförsäkringslagen (1999:799) har en avgränsning skett utifrån ett praktiskt betingat synsätt. Socialförsäkringslagen omfattar således de trygghetssystem som administreras av Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten. Förmåner från arbetslöshetsförsäkringen omfattas inte av socialförsäkringslagen, bl.a. på grund av att arbetslöshetsförsäkringen till väsentliga delar är frivillig.

Motioner

I motion Sf376 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att det är angeläget att tillsätta den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. Utgångspunkterna för försäkringen bör vara följande. Socialförsäkringen bör grundas på inkomstbortfallsprincipen. Försäkringen ska vara generell och obligatorisk, solidariskt finansierad och ge alla försäkrade en rimlig inkomstrygghet. Ersättningar och ersättningstak måste vara på sådana nivåer att de innebär ett reellt skydd för flertalet försäkrade. Arbetslinjen i sjukförsäkringen bör förstärkas så att den förebygger ohälsa och ökar drivkrafterna för rehabilitering och snabbare återgång i arbetslivet.

I motionerna Sf239 av Lars U Granberg (s), Sf241 av Marina Pettersson m.fl. (s) och Sf257 av Helén Pettersson i Umeå och Lars Lilja (s) framhålls vikten av att socialförsäkringarna utformas så att den ekonomiska tryggheten för enskilda säkerställs.

I motion Sf228 av Billy Gustafsson (s) anges att en utredning bör se över sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna och föreslå hur avgiftsnivån ska kunna bestämmas mer långsiktigt. Ett förslag är att införa fonder för dessa försäkringar.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf329 yrkande 2 ett tillkännagivande om att arbetet med att skapa förbättringar inom socialförsäkringssystemet ska ta sin utgångspunkt i inkomstbortfallsprincipen. Inkomstbortfallsprincipen är solidarisk och måste upprätthållas för att minska intresset för och

betydelsen av privata lösningar. Obligatoriska, generella, solidariskt finansierade socialförsäkringar är enligt motionärerna en grundbult i den svenska välfärden. Motionärerna motsätter sig lösningar som bygger på grundtrygghetssystem och välgörenhet. I yrkande 3 påtalas vikten av att motverka ökade inslag av privatiseringar eftersom detta urholkar jämlikheten i de sociala trygghetssystemen. Enligt yrkande 4 ska statens ansvar för trygghetssystemen inte heller lämnas över till arbetsmarknadens parter. I yrkande 10 anges att eventuella överskott i socialförsäkringssystemet ska komma de försäkrade till del och användas till att förbättra försäkringen och förhindra att människor slås ut. I motionen anges också att förekomsten av oegentligheter i trygghetssystemen riskerar att underminera det generella välfärdssystemet. En del av oegentligheterna rör den s.k. svarta arbetskraften. Arbetsgivarna som efterfrågar svart arbetskraft betalar inte in skatt eller socialavgifter på lönesumman. I yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda problemet med arbetsgivare som anställer svart arbetskraft och återkomma med förslag till åtgärder.

Peter Eriksson m.fl. (mp) redovisar i motion A375 ett samlat trygghetssystem vid sjukdom eller arbetslöshet. I detta system slås sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen ihop och ersättningsnivåerna blir enhetliga. Vissa villkor kommer dock fortfarande att vara olika vid sjukdom respektive arbetslöshet. Fler ska omfattas av systemet, t.ex. studenter. Systemet ska vara skattefinansierat. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen blir en myndighet, och arbetssättet ska präglas av helhetssyn, effektivitet och individfokus. Försörjningsstödet flyttas från kommunerna till den nya myndigheten. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att den aviserade parlamentariska socialförsäkringsutredningen bör utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget kan genomföras i Sverige.

Ett liknande tillkännagivande begärs även i motion Sf379 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp) yrkande 4.

I motion Sf283 av Hans Backman (fp) begärs att en utredning tillsätts med uppgift att lägga fram förslag om en reformerad sjukförsäkring, med ett i princip slopat tak.

I motion Sf305 av Lennart Sacrédeus och Lars Lindén (kd) föreslås att frågan om att skilja trygghetssystemen från statsbudgeten och låta dem finansieras av avgifter bör utredas.

I motion Sf304 av Anna Lilliehöök (m) anges att informationen om socialförsäkringarna är omfattande, medan många anställda inte känner till att de har tilläggsförsäkringar och vad de omfattar. Motionären begär ett tillkännagivande om att det behövs bättre konsumentupplysning till de försäkrade om avtalspensioner och avtalsförsäkringar.

I motion Sf217 av Monica Green (s) anges att det allmänna försäkringskyddet för barn inte är tillräckligt. Alla föräldrar har inte heller råd att teckna privata försäkringar och vissa barn har, t.ex. på grund av ett funktionshinder, svårare att få en privat försäkring än andra. En kvarts miljon

barn saknar försäkringsskydd utanför skolan, och det finns därför anledning att överväga en allmän olycks- och sjukförsäkring för barn och ungdomar.

I motion Sf245 av Jan Ericson (m) begärs att den aviserade parlamentariska socialförsäkringsutredningen bör få i uppdrag att belysa frågan om ersättningar vid barnolycksfall.

Utskottets ställningstagande

Som ett första steg i en översyn av socialförsäkringarna har en särskild utredare haft i uppdrag att göra en genomgripande analys av socialförsäkringarna i ett brett perspektiv.

Socialförsäkringsutredningen har i sitt betänkande Mera försäkring och mera arbete (SOU 2006:86) angivit att utredningsarbetet haft tre utgångspunkter: de försäkrade och deras behov, att försäkringsmässigheten i försäkringen måste stärkas och att allmän och avtalad försäkring tillsammans bestämmer försäkringens värde. Utredningens fokus ligger på sjukförsäkringen, och de andra socialförsäkringarna analyseras i relation till sjukförsäkringen. Enligt utredningen krävs en effektiv arbetslinje och en stabil försäkring med lägre utnyttjande och kortare sjukfall. Grunden för en reform som når dit är, enligt utredningen, en självständig sjukförsäkring, som ska vara en allmän försäkring med enhetliga premier. Staten och arbetsmarknadens parter kommer även i framtiden att vara ägare av försäkringen, men fördelningen av ansvar bör se annorlunda ut än i dag och bygga på vem som är bäst på vad.

I budgetpropositionen för 2009 anger regeringen att en parlamentarisk utredning tillsätts för att formulera principer för ett sammanhållet, balanserat och hållbart socialförsäkringssystem. Utredningen ska ha som utgångspunkt att socialförsäkringssystemet ska ge en god ekonomisk trygghet och samtidigt utformas så att det understödjer arbetslinjen. Utredningen ska eftersträva ett brett samarbete med myndigheter och organisationer.

Enligt utskottets mening bör riksdagen inte uttala sig om den närmare inriktningen på den kommande parlamentariska översynen. Utskottet avstyrker därför motionerna Sf228, Sf239, Sf241, Sf257, Sf283, Sf305, Sf329 yrkandena 1–5 och 10, Sf376 yrkande 11, Sf379 yrkande 4 och A375.

När det gäller information om avtalsförmåner delar utskottet uppfattningen i motion Sf304 att enskilda i många fall behöver ökad kunskap om de avtalsförsäkringar och andra avtalsförmåner som de omfattas av. I samband med reformeringen av det allmänna pensionssystemet har informationen om enskildas avtalspensionsförmåner förbättrats. Enligt utskottets bedömning kan den aviserade parlamentariska socialförsäkringsutredningen ha anledning att komma in på dessa frågor, och utredningens arbete bör därför avvaktas. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf304.

Utskottet finner inte skäl att föreslå en utredning av en allmän olycksfalls- och sjukförsäkring för barn och ungdom. Utskottet vill, liksom vid behandlingen av en liknande motion i betänkande 2004/05:SfU1, hänvisa till den i försäkringsavtalslagen, som trädde i kraft den 1 januari 2006, lagfästa rätten att teckna personförsäkring hos försäkringsbolag (11 kap. 1 §). Försäkring får vägras endast om särskilda skäl föreligger, och en vägran kan prövas av domstol. I försäkringsavtalet får undantag göras för sådana sjukdomar och kroppsfel som den försäkrade hade när avtalet ingicks, s.k. symtomklausuler, endast om det grundar sig på upplysningar om den försäkrade som bolaget har inhämtat eller om undantaget behövs på grund av försäkringens art eller någon annan särskild omständighet (12 kap. 5 §).

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf217 och Sf245.

Socialförsäkringarna och Norden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om samtidigt arbete i Danmark och Sverige samt om vilande SGI vid studiestöd från annat nordiskt land.

Motioner

I motion A382 av Otto von Arnold (kd) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om en översyn av socialförsäkringen för dem som arbetar i både Danmark och Sverige. Motionären anger att enligt förordning (EEG) nr 1408/71 ska arbetstagare vara försäkrade för socialförsäkringsförmåner i det land där de arbetar. Vid arbete i båda länderna samtidigt är personen enligt huvudregeln försäkrad i boendelandet. Detta slår hårt mot personer som är bosatta i Sverige och samtidigt arbetar åt olika arbetsgivare i Sverige respektive Danmark. Den danska arbetsgivaren måste nämligen då betala svenska arbetsgivaravgifter, vilket ofta gör att den anställde blir för dyr att behålla. Den överenskommelse om tillämpningen som har träffats mellan Danmark och Sverige omfattar inte personer som har olika arbetsgivare i de båda länderna. Motionären anser att överenskommelsen, i avvaktan på att förordning (EG) nr 883/2004 träder i kraft, bör vidgas t.ex. på så sätt att man är försäkrad i det land där man har minst 75 % av sin bruttoinkomst.

I motion Sf289 av Sinikka Bohlin (s) tar motionären upp att de svenska reglerna för vilande SGI vid studier endast omfattar tid då någon får svenska studiemedel. Motionären begär ett tillkännagivande om att studerande med studiemedel från annat nordiskt land eller EU/EES-land inte ska särbehandlas negativt i dessa sammanhang.

Utskottets ställningstagande

Inom det nordiska samarbetet pågår sedan en tid ett intensivt arbete med att undanröja gränshinder. Till exempel har de nordiska samarbetsministrarna under hösten 2007 initierat ett särskilt gränshindersforum som alltsedan årsskiftet har haft till uppgift att driva på arbetet med att undanröja gränshinder. Gränshindersforumet ska utarbeta konkreta lösningsförslag i dialog med länderna och årligen rapportera till statsministrarna om arbetets fortskridande.

Att undanröja gränshinder inom Norden är således en högt prioriterad uppgift i det nordiska samarbetet, och enligt utskottet är det viktigt att detta arbete fortsätter. Problemen är dock inte alltid begränsade till de nordiska länderna utan gäller också i förhållande till övriga EU/EES-området. För att den som utnyttjar den fria rörligheten inom EU inte ska missgynnas när det gäller rätten till social trygghet finns regler som samordnar de nationella socialförsäkringssystemen. De närmare bestämmelserna finns i förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. Förordningen tillämpas även i förhållande till andra EES-länder och Schweiz. I förordningen finns bestämmelser bl.a. om lika-behandling av EU-medborgare, bestämmande av tillämplig lagstiftning, sammanläggning av kvalifikationstider, export av förmåner och proportionell beräkning av pensioner.

En grundläggande princip är att den för vilken förordningen gäller ska omfattas av lagstiftningen i bara en stat, i regel arbetslandets lagstiftning. Det ankommer dock på den nationella lagstiftningen att ange de närmare villkoren för att tillhöra det landets system för social trygghet och förutsättningarna för att få förmåner. Den nationella lagstiftningen får dock inte avvika från gemenskapsrättsliga principer och regler. En ny förordning, förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, bygger på samma grundprinciper och kommer att ersätta nuvarande förordning.

Det kan nämnas att en nordisk socialförsäkringsportal med information om respektive lands socialförsäkringssystem och koordineringen dem emellan öppnades i juni 2008. Portalen riktar sig till personer som flyttar till, tar arbete eller börjar studera i ett annat nordiskt land, och till deras familjemedlemmar som flyttar med eller bor kvar.

När det gäller Öresundsregionen har en gemensam arbetsgrupp för de svenska och danska regeringskanslierna inrättats för att granska gränshinder i regionen. Arbetsgruppen har i december 2007 lämnat en första rapport, Öresundsregionen – två länder, en arbetsmarknad.

I rapporten anges bl.a. att Danmark och Sverige har valt olika lösningar på likartade problem och att det kan vara problematiskt att förändra delar av ett lands regelverk utan att det potentiellt får konsekvenser för andra delar av samhället eftersom regelverket är en del av en helhet. Att länderna är medlemmar i EU innebär också begränsningar i möjligheterna att

skapa särregler som enbart gäller i Öresundsregionen. Mot denna bakgrund finns det ett stort antal s.k. gränshinder som det inte är möjligt eller önskvärt att eliminera inom ramen för arbetet i arbetsgruppen.

I rapportens kapitel 3 redovisas därefter gränshinder som är borttagna eller kommer att tas bort. Under rubriken Socialförsäkringsavgift anges att finansieringen av socialförsäkringen skiljer sig mellan Sverige och Danmark. I Danmark är socialförsäkringen framför allt finansierad via skatter och till viss del via avgifter som arbetstagaren betalar medan den i Sverige framför allt är finansierad via arbetsgivaravgifter. Detta har inneburit att danska arbetsgivare inte har velat anställa personer som tillhör det svenska socialförsäkringssystemet. När det gäller personer som har olika arbetsgivare i Danmark och Sverige anges att EG-rättens lösning är ett avtal mellan de båda ländernas socialförsäkringsmyndigheter som anger att socialförsäkringsansvaret behålls i det land där huvudarbetsgivaren finns. Ett annat alternativ är att arbetsgivaren och arbetstagaren kan avtala att arbetstagaren tar över arbetsgivarens skyldighet att betala socialförsäkringsavgift i det land vars lagstiftning arbetstagaren omfattas av. Mot denna bakgrund har det i Danmark i december 2007 lagts fram ett lagförslag om att ge arbetstagare möjlighet till avdrag för utländska arbetsgivaravgifter om arbetstagaren enligt avtal har tagit över betalningsansvaret för dessa avgifter. I rapporten anges att den danska arbetsgivaren därmed hamnar i samma situation som om den anställde varit försäkrad i Danmark.

Försäkringskassan har i en rapport till regeringen den 16 maj 2008 redovisat ett uppdrag att analysera tillämpningen av socialförsäkringslagstiftningen inom Norden. Beträffande situationen när en person är bosatt i Sverige och samtidigt arbetar åt olika arbetsgivare i Danmark och Sverige hänvisas till att Danmark i sin nationella lagstiftning har gjort det möjligt för den anställde och arbetsgivaren att träffa avtal om att den anställde själv ska erlägga socialavgifter i Sverige och därefter få göra avdrag för detta vid deklaration i Danmark. En konsekvens är att den anställde får ta en del av lönen i anspråk för betalning av socialavgifterna. Försäkringskassan anger att det är oklart om inkomsten från den danska arbetsgivaren är att betrakta som inkomst av egen verksamhet eller som inkomst av anställning, och Försäkringskassan utreder för närvarande frågan. Vidare påpekas att Skatteverket tidigare har uppgivit att det saknat möjlighet att uppbära avgifter från den utländska arbetsgivaren.

Utskottet konstaterar vidare att i den nya EG-förordningen nr 883/2004, som kommer att ersätta förordning nr 1408/71, regleras vilken lagstiftning som är tillämplig för personer som är anställda i två eller flera medlemsstater. Enligt dessa lagvalsregler kommer en person som är bosatt i Sverige och har olika arbetsgivare i Danmark och Sverige att omfattas av den danska försäkringen om arbetet i Sverige inte överstiger en väsentlig del av personens arbete. Med väsentlig del avses mer än 25 procent av arbetsutbudet.

Utskottet förutsätter att man inom det nordiska samverkansarbetet överväger ytterligare möjligheter att undanröja gränshinder. Med det anförda får motion A382 yrkande 1 anses tillgodosedd och avstyrks.

Beträffande studerande med studiemedel från annat nordiskt land eller EU- eller EES-land konstaterar utskottet att 2 § förordningen (2000:1418) om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för SGI föreskriver att skyddsbestämmelserna ska tillämpas för en försäkrad som bedriver studier för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller bidrag enligt förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander.

Under förutsättning att den situation som redovisas i motion Sf289 avser tillämpningen av just dessa skyddsbestämmelser kan det enligt utskottets mening finnas anledning att överväga om bestämmelserna är utformade så att de innebär en likabehandling av EU/EES-medborgare. Eftersom förordning nr 883/2004 även kommer att omfatta icke förvärvsarbete behöver den nordiska konventionen om social trygghet göras om, och ett översynsarbete har inletts. Utskottet utgår från att bl.a. de nämnda skyddsreglerna för studerande då uppmärksammas.

Med det anförda får motion Sf289 anses tillgodosedd och avstyrks.

Företagares socialförsäkringsskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om företagares socialförsäkringsskydd. Jämför reservationerna 5 (s, mp) och 6 (v).

Gällande ordning

För en person som driver näringsverksamhet i form av ett aktiebolag beräknas SGI:n på den lön som tas ut från bolaget (SGI på grund av inkomst av anställning). Personen likställs således med en anställd. Det innebär också att när han eller hon blir sjuk är bolaget skyldigt att betala sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön. Socialavgifter betalas på lönesumman i form av arbetsgivaravgifter.

När det gäller personer som driver näringsverksamhet som fysisk person eller i form av bl.a. handelsbolag, s.k. egenföretagare, räknas SGI:n med utgångspunkt i den taxerade nettoinkomsten, dock högst motsvarande skälig lön för liknande arbete som anställd (SGI på grund av inkomst av annat förvärvsarbete). Under uppbyggnadsskedet kan SGI:n sättas högre än den skatterättsliga nettointäkten, dock även här högst vad som motsvarar skälig lön för liknande arbete som anställd. Rätt till sjuklön enligt sjuklönelagen gäller inte sådan egenföretagare. Vidare gäller att socialavgifter betalas i form av egenavgifter och i huvudsak på den taxerade nettoinkomsten.

För egenföretagare kalenderdagsberäknas den tillfälliga föräldrapenningen (80 % av SGI:n delat med 365) men utbetalas endast för arbetsdagar.

Motioner

I motionerna N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 1 och N428 av Tomas Eneroth m.fl. (s) yrkande 6 anges att småföretagares trygghet bör stärkas. Bland annat föreslås att en egenföretagare under de tre första åren ska få välja att behålla sin inkomsttrygghet grundad på den tidigare anställningen. En sådan lösning bör först prövas under en försöksperiod för att sedan permanentas om reformen faller väl ut.

Berit Andnor m.fl. (s) begär i motion Sf264 att småföretagare i så stor utsträckning som möjligt ska omfattas av samma trygghet som anställda vid t.ex. sjukdom och föräldraskap.

Även i motion Sf247 av Jan Ericson (m) anges att enskilda näringsidkare bör jämföras med dem som är anställda i eget bolag när det gäller de sociala ersättningssystemen.

I motion Sf215 av Marie Engström m.fl. (v) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om företagares sociala trygghet. Motionärerna anser att företagare inte ska ha sämre försäkring än anställda. En lösning kan vara en speciell försäkring där en genomsnittslön i stället för nettovinsten ligger till grund för beräkning av ersättning.

I motionerna Sf202 av Magdalena Andersson (m) och Sf285 av Annie Johansson och Jörgen Johansson (c) yrkande 1 begärs tillkännagivanden om att företagare missgynnas av SGI-reglerna och att den tillfälliga föräldrapenningen kalenderdagsberäknas.

I flera motioner föreslås att en företagare ska kunna stå utanför socialförsäkringssystemet och i stället välja en egen försäkringslösning. Det gäller motionerna Sf212 av Katarina Brännström (m), Sf248 av Jan Ericson (m), Sf272 av Tomas Tobé (m), Sf355 av Jan R Andersson och Anna Tenje (m), Sf285 av Annie Johansson och Jörgen Johansson (c) yrkande 2 och Sf346 av Eva Johnsson (kd).

I motion N387 av Désirée Pethrus Engström (kd) yrkande 5 anges att socialförsäkringssystemets utformning hindrar många kvinnor från att starta eget. Om ett företag under inkörningstiden ger låga intäkter och löner så medför det att föräldrapenningen blir låg. Reglerna måste anpassas mer efter företagares behov.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare och senast i betänkande 2007/08:SfU1 behandlat motioner om de sociala trygghetssystemen för företagare ur flera av de aspekter som tas upp i nu aktuella motioner.

En särskild utredare, biträdd av en referensgrupp med företrädare för riksdagspartierna, har haft i uppdrag (dir. 2006:37, 2006:129, 2007:156) att se över företagarnas försäkringsvillkor i socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen.

Utredningen lämnade i oktober 2008 sitt betänkande Trygghetssystemen för företagare (SOU 2008:89). Utredningen redovisar bl.a. följande förslag, som syftar till att åstadkomma likabehandling, förutsägbarhet, enklare administration, viss valfrihet och ökad trygghet vid framför allt nystart av företag.

Likabehandling av företagare: För att företagare som bedriver näringsverksamhet i olika företagsformer ska kunna jämföras inom sjukförsäkringen, bör dessa bedömas utifrån samma utgångspunkt. Personer som äger minst tio procent av rösterna i fåmansföretag får därför möjlighet att anmäla till Försäkringskassan att deras inkomst av arbete ska betraktas som inkomst av annat förvärvsarbete. De fåmansföretagare som gjort sådan anmälan debiteras arbetsgivaravgifter enligt de avgiftssatser som gäller för egenavgifter och kan välja karenstid.

Sjukpenninggrundande inkomst (SGI): SGI för företagare med inkomst av annat förvärvsarbete fastställs utifrån den senaste taxeringen eller, om det är mer förmånligt för den försäkrade, genomsnittet av de två högsta av de tre senaste taxeringsårens inkomster av eget arbete. Om den taxerade inkomsten inrymmer t.ex. sjukpenning och föräldrapenning ska dessa räknas upp med faktorn 1,25. Hela underlaget räknas sedan om med löneindex som motsvarar löneutvecklingen i landet.

Under ett företags uppbyggnadsskede, 36 månader från det att företaget gjort eller borde ha gjort en skatte- och avgiftsanmälan, får företagarens senaste anställningsinkomst läggas till grund för SGI-beräkningen.

Jämförelseinkomsten avskaffas. Företagare ska alltid tillförsäkras sjukpenning på åtminstone en viss lägsta nivå.

Karenstid: En generell karenstid på sju dagar införs för företagare som har inkomst av annat förvärvsarbete. De får möjlighet att välja en längre karenstid, 30, 90, 180 eller 365 dagar. Val av karenstid medför att sjukförsäkringsavgiften sänks.

Tillfällig föräldrapenning: Delningstalet ändras från 365 till 260 vid beräkning av tillfällig föräldrapenning för företagare, dvs. i princip samma beräkningssätt som tillämpas för anställda.

Tillfällig föräldrapenning ska kunna betalas ut om en förälder ombesörjer vård av sitt sjuka barn genom köp av en s.k. hushållsnära tjänst. Avsikten är att sjuka barn ska få nödvändig vård samtidigt som föräldern ges möjlighet att utföra sitt arbete.

För att förslaget ska omfatta företagare i samtliga företagsformer, dvs. även de företagare som är att anse som anställda i försäkringens mening, omfattar förslaget alla föräldrar.

Utredningens betänkande är utsänt på remiss till den 15 januari 2009.

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i budgetpropositionen att hindren för att starta och utveckla företag bör vara så låga som möjligt. Det är även angeläget att egenföretagarna genom sina avgifter bidrar till socialförsäkringarna på ett sätt som står i relation till förmånerna. I propositionen anges vidare att regeringen, efter att Utredningen om trygghetssystemen för företagare presenterat sitt betänkande, avser att återkomma med förslag. Enligt utskottets mening bör regeringens förslag avvaktas. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf202, Sf212, Sf215 yrkande 2, Sf247, Sf248, Sf264, Sf272, Sf285 yrkandena 1 och 2, Sf346, Sf355, N387 yrkande 5, N428 yrkande 6 och N435 yrkande 1.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar sjukpenning, rehabiliteringspenning, närståendepenning, aktivitets- och sjukersättning inklusive bostadstillägg till personer med sådan ersättning, handikappersättning, ersättning vid arbets- och kroppsskador samt bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvården. Utgiftsområdet innefattar även Försäkringskassan och fr.o.m. 2009 Inspektionen för socialförsäkringen.

Riksdagen har på förslag av finansutskottet i betänkande 2008/09:FiU1, och i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 10 till ca 113 927 miljoner kronor för 2009 (rskr. 2008/09:46).

Mål för utgiftsområde 10

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag till följande mål för utgiftsområde 10: Frånvaron från arbetet på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå.

Propositionen

Regeringen konstaterar att sjukfrånvaron gått ned de senaste åren. Med frånvaro från arbetet på grund av sjukdom avses tid när sjukpenning, rehabiliteringspenning eller sjuk- och aktivitetsersättning betalas ut. Den övervägande delen av frånvaron utgörs av sjuk- och aktivitetsersättning, medan antalet personer med sjukpenning har sjunkit till en förhållandevis låg nivå och utgör ca 25 % av hela ohälsan. Omfattningen av framför allt de långa sjukfallen är dock fortfarande alltför stor.

Regeringen anser att ett rimligt riktmärke kan vara en nivå i linje med genomsnittet för länder med motsvarande system och motsvarande förmåner inom EU och OECD. Exakta internationella jämförelser är dock svåra att göra eftersom sjukförsäkringens utformning varierar mellan olika länder.

Historiskt har det varit stora variationer i antalet sjukskrivna. Variationerna har i huvudsak följt konjunkturen. Sjukfrånvaron har varit hög i högkonjunktur och vice versa. Det har inte funnits något tydligt hälsoskäl till att sjukfrånvaron varierat över tid. Så kraftiga variationer som i Sverige är ovanliga internationellt sett. Regeringen anser därför att det inte finns något skäl till att sjukfrånvaron ska variera mer än inom ramen för normala säsongsvariationer.

Flera studier från bl.a. Försäkringskassan visar att det finns regionala skillnader i sjukfrånvaron som inte går att förklara. Regeringen anser att även dessa skillnader ska minska.

Regeringen föreslår att riksdagen ska godkänna följande mål för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp: Frånvaron från arbetet på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå.

Utskottets ställningstagande

Frånvaron från arbete på grund av sjukdom och kostnaderna härför i sjukförsäkringen har under en följd av år varit ett stort bekymmer. Särskilt de långa sjukfallen och antalet personer med sjuk- eller aktivitetsersättning ökade under flera år. Sjukskrivningarna har dock stadigt minskat sedan uppgången bröts under 2003.

Enligt Försäkringskassans prognos den 30 oktober 2008 befinner sig sjukfrånvaron för närvarande åter nära en historiskt låg nivå (1996–1997), men vid ett, än så länge, avsevärt gynnsammare konjunkturläge. Den övervägande delen av frånvaron från arbete på grund av sjukdom utgörs dock av frånvaro med sjuk- och aktivitetsersättning, som har minskat i förhållandevis liten utsträckning. Riksdagen har på regeringens förslag vidtagit regelförändringar vad avser rätten till såväl sjukpenning och rehabiliteringsersättning som sjuk- och aktivitetsersättning. Detta kommer att påverka ohälsotalet i gynnsam riktning. Även om den fortsatta utvecklingen kan medföra förändrade antaganden, är den övergripande bilden dock att en snabb fortsatt volymminskning är att vänta. Från 2009 härrör denna främst från att antalet personer med sjukersättning kommer att minska. Ohälsotalet beräknas sjunka från 36,2 dagar i oktober 2008 till 29 dagar 2011 och till 27,4 dagar 2012.

Utskottet anser att det naturligtvis är av stor vikt att frånvaron från arbete på grund av sjukdom kommer ned på en låg nivå och att den också långsiktigt behålls på denna nivå. Osakliga fluktuationer i samband med förändringar i konjunkturen bör inte uppkomma. Det är även viktigt att komma till rätta med sådana regionala skillnader i ohälsotalet som inte är

sakligt motiverade utan beror på att reglerna tillämpas på ett olikformigt sätt. Enligt Socialförsäkringsutredningen (SOU 2006:86) har det lokala arbetsmarknadsläget på ett mycket kraftfullt sätt tillåtit slå igenom i sjuk-talen. Bristande stabilitet i tillämpningen skapar rättsosäkerhet, vilket måste motverkas.

Några motioner har inte väckts med anledning av förslaget. Utskottet, som konstaterar att det finns all anledning att anta att frånvaron från arbete på grund av sjukdom kommer att minska väsentligt under de närmaste åren, anser att riksdagen bör godkänna regeringens förslag till mål för utgiftsområdet.

1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:1 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 miljoner kronor efter 2009.

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om sjuklön, sjukskrivningsprocessen och flexibla ersättningsnivåer.

Jämför reservationerna 7 (v), 8 (s), 9 (s), 10 (s, v, mp), 11 (v, mp), 12 (s, mp), 13 (s), 14 (v), 15 (s, mp), 16 (v), 17 (s), 18 (s), 19 (s), 20 (s), 21 (mp) och 22 (s, mp).

Gällande ordning

Den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att få tills vidare för eget arbete, antingen som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller på annan grund (inkomst av annat förvärvsarbete). För rätt till sjukpenning krävs att den försäkrade har en SGI som uppgår till minst 24 % av prisbasbeloppet. Vid beräkning av SGI bortses från inkomster som överstiger 7,5 prisbasbelopp. Under perioden den 1 juli–31 december 2006 gällde gränsen 10 prisbasbelopp. Från och med den 1 januari 2008 gäller att SGI ska multipliceras med talet 0,97 vid beräkning av dagsättning, t.ex. sjukpenning.

Enligt lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL) har arbetstagare under de första 14 dagarna av ett sjukfall rätt till sjuklön från arbetsgivaren. För den första dagen i sjuklöneperioden betalas ingen ersättning (karensdag). För de återstående dagarna behåller den anställda 80 % av lönen och andra anställningsförmåner.

Antalet karensdagar är begränsat till tio under en tolv månadersperiod (allmänt högriskskydd). För en arbetstagare som lider av sjukdom som kan antas medföra ett större antal sjukperioder med sjuklön under en tolv månadersperiod kan Försäkringskassan besluta om s.k. särskilt högriskskydd. Då utges sjuklön för första dagen, och arbetsgivaren får ersättning från sjukförsäkringen. Vidare gäller ett särskilt högriskskydd för den som har en sjukdom som medför risk för en eller flera längre sjukperioder under en tolv månadersperiod. Även i dessa fall får arbetsgivaren ersättning från sjukförsäkringen. Däremot utges inte sjuklön för karensdag.

Efter sjuklöneperioden utges sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Från den 1 juli 2008 gäller att vid bedömningen av om arbetsförmågan är nedsatt ska det beaktas om den försäkrade på grund av sjukdomen är ur stånd att utföra sitt vanliga eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder den anställde. Från dag 91 i sjukperioden ska det även beaktas om den försäkrade kan försörja sig efter en omplacering till annat arbete hos arbetsgivaren. Från dag 181 ska det dessutom, om det inte finns särskilda skäl mot det, beaktas om den försäkrade har sådan förmåga att han eller hon kan försörja sig själv genom förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden i övrigt, eller genom annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. Om det finns särskilda skäl ska prövningen mot hela arbetsmarknaden kunna skjutas upp, dock inte längre än t.o.m. dag 365 i sjukperioden. För en sjukperiod som har inletts före den 1 juli 2008 gäller äldre bestämmelser t.o.m. december 2008.

Sjukpenning med 80 % av SGI ska endast betalas ut under 364 dagar inom en ramtid av 450 dagar, om inte synnerliga skäl föreligger. Därefter ska en försäkrad efter skriftlig ansökan kunna erhålla s.k. förlängd sjukpenning motsvarande 75 % av SGI. Förlängd sjukpenning ska kunna betalas ut under 550 dagar.

Om den sjukskrivne är arbetslös kan hel sjukpenning utges med högst 486 kr.

För den som inte omfattas av SjLL, t.ex. egenföretagare och uppdragstagare, utges sjukpenning enligt AFL från sjukperiodens början, dock inte för den första dagen i sjukperioden (karensdag).

Arbetsgivaren har att inom ramen för sin verksamhet svara för de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering. Däremot är arbetsgivare sedan den 1 juli 2007 inte längre skyldiga att göra en rehabiliteringsutredning. I stället åligger det arbetsgivaren att lämna de upplysningar till Försäkringskassan som behövs för att den försäkrades behov av rehabilitering snarast ska kunna klarläggas och även i övrigt medverka därtill. Från och med den 1 januari 2009 gäller att Försäkringskassan ska kunna begära att en försäkrad tillställer Försäkringskassan ett utlåtande av sin arbetsgivare med uppgift om de möjligheter som finns på arbetsplatsen att ta till vara hans eller hennes arbetsförmåga, t.ex. genom omplacering hos arbetsgivaren eller anpassning av arbetsplatsen.

Försäkringskassan har sedan 1992 års rehabiliteringsreform ett ansvar för att samordna samhällets resurser för att återge en sjukskriven person sin arbetsförmåga och förutsättningar att förvärvsarbeta. Försäkringskassan har således ett generellt ansvar för att den försäkrades rehabiliteringsbehov klarläggs och att de åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering. Rehabiliteringsersättning betalas under vissa förutsättningar ut när en försäkrad vars arbetsförmåga till följd av sjukdom är nedsatt med minst en fjärdedel deltar i en arbetslivsinriktad rehabilitering. Rehabiliteringsersättning består av rehabiliteringspenning, som motsvarar 80 % av SGI, och ett särskilt bidrag.

Försäkringskassan ska samverka med Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen i syfte att uppnå en effektiv användning av tillgängliga resurser inom rehabiliteringsområdet. I samma syfte får Försäkringskassan träffa överenskommelse om frivillig samverkan med kommun, landsting och Arbetsförmedlingen för att stödja dem som behöver särskilda insatser inom rehabiliteringsområdet (Frisam). Samordning kan ske mellan två eller flera parter.

Från och med den 1 januari 2004 gäller lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. Finansiell samordning kan ske frivilligt mellan Försäkringskassan, ett landsting, Arbetsförmedlingen och en eller flera kommuner. Därigenom ska en effektiv resursanvändning underlättas. Den finansiella samordningen ska bedrivas genom ett fristående samordningsförbund, vari de samverkande parterna är representerade. Målgruppen för den finansiella samordningen utgörs av människor som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete.

Av sjukpenningsanslaget disponerar Försäkringskassan högst 5 % för samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. anvisar ett ramanslag på ca 26 024 miljoner kronor.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:1 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 miljoner kronor efter 2009.

Som regeringen redan vid mandatperiodens början framhöll är det av största vikt att så många personer som möjligt kan försörja sig genom eget arbete. Därför är det angeläget att minska antalet människor i utanförskap. Detta kräver nya lösningar och förhållningssätt.

Under 2008 har en omfattande reformering av sjukförsäkringen skett för att öka sysselsättningen och minska de höga ohälsotalen. En av de centrala reformerna har varit att införa fasta tidsgränser, dels för hur länge sjukpen-

ning kan uppbäras, dels för prövning av rätten till rehabilitering. Regeringen bedömer att de nya tidsgränserna inom sjukförsäkringen leder till att individen, men också de andra aktörerna i sjukskrivningsprocessen, såsom arbetsgivaren, Försäkringskassan och läkaren, agerar tidigare i sjukfallet. På sikt kan det förväntas leda till kortare sjukfall och minskad total sjukfrånvaro.

Sjukförsäkringspaketet innehåller även andra reformer som i förlängningen kan minska sjukfrånvaron och öka sysselsättningen. Ett exempel är en mer konsekvent prövning av rätten till såväl sjukpenning som sjuk- och aktivitetsersättning.

Sammanlagt 3,4 miljarder kronor avsätts under 2008–2010 till att utveckla företagshälsovården och att inrätta en rehabiliteringsgaranti.

De reformer som regeringen har genomfört eller håller på att genomföra syftar i hög grad till tidiga och aktiva insatser i sjukskrivningsprocessen så att risken att hamna i utanförskap minskar.

Motioner med anslagseffekt 2009

Socialdemokraterna

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf376 yrkandena 1–2, 5, 7, 9 och 22 i denna del att riksdagen till anslaget 1:1 anvisar 1 400 miljoner kronor mer än regeringen. Motionärerna anser att sjukpenningen ska utgöra 80 % av SGI under hela sjukperioden och att den bortre tidsgränsen för rätt till sjukpenning ska avskaffas. Vidare ska taket i sjukpenningen höjas stegvis till tio prisbasbelopp 2011. Vidare anser motionärerna att resurser till den finansiella samordningen behöver prioriteras mer och att alla aktörer även fortsättningsvis ska vara med och ta sitt ansvar. De positiva erfarenheterna av den finansiella samordningen bör tas till vara och utvecklas. Bland annat bör det prövas om ett eller flera pilotprojekt kan startas för insatser till den stora grupp sjukskrivna som riskerar utförsäkring. Motionärerna vill satsa sammanlagt 1 miljard kronor på reella rehabiliteringsinsatser under tre år. Huvudinriktningen ska vara arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser nära individen.

Mona Sahlin m.fl. (s) har i motion Fi270 yrkandena 42, 43 i denna del och 46 motsvarande yrkanden om sjukpenningens ersättningsnivå, bortre gräns och tak samt om en satsning på rehabilitering. I motionens yrkande 44 begärs att regeringen lägger fram förslag till ändring i sjuklönelagen så att taket för den sjukpenning som betalas ut av Försäkringskassan vid tvist om sjuklön höjs stegvis till tio prisbasbelopp 2011.

Mona Sahlin m.fl. (s) begär i motion N435 yrkande 28 ett tillkännagivande om ökade insatser för arbetslivsinriktad rehabilitering i syfte att förhindra utförsäkring. Motionärerna framhåller att investeringar i reella rehabiliteringsinsatser behöver ökas, varvid man bör ta till vara de positiva erfarenheterna från den finansiella samordningen på rehabiliteringsområdet. Det behövs även en förstärkt samverkan mellan Arbetsförmedlingen, För-

säkringskassan, kommuner och landsting för att aktivt stödja långtidssjuk-skrivna. Försäkringskassan bör snarast tillföras 1 miljard kronor under tre år för arbetslivsinriktad rehabilitering. Nya grepp för behovsanpassat individuellt stöd bör tas, t.ex. införande av personligt och kvalificerat stöd av en coach.

Vänsterpartiet

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf357 i denna del att riksdagen till anslaget 1:1 anvisar 2 931 miljoner kronor mer än regeringen. Motionärerna anser att taket i sjukförsäkringen ska höjas till tio prisbasbelopp. SGI ska inte multipliceras med faktorn 0,97 vid beräkning av sjukpenning m.m. Motionärerna avvisar även de tidsgränser som fr.o.m. den 1 juli 2008 har införts i sjukpenningen. Vidare ska sjukpenningens ersättnings-nivå efter ett års sjukpenning återställas från 75 till 80 % av SGI. Motionärerna avvisar även regeringens neddragning av anslaget med 631 miljoner kronor som en följd av riksdagens beslut på sjukförsäkringsområdet. Vidare anser motionärerna att den högsta sjukpenningen för arbetslösa ska höjas i enlighet med Vänsterpartiets förslag om dagersättning inom arbets-löshetsförsäkringen.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf329 yrkande 5 att riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om höjning av taket i sjukförsäk- ringen till tio prisbasbelopp. I motionens yrkande 6 i denna del begärs ett tillkännagivande om en ändrad beräkningsgrund för SGI så att SGI inte ska multipliceras med faktorn 0,97 vid beräkning av sjukpenning m.m. Vidare begärs i yrkande 7 i denna del ett beslut om att försämringar som beslutats i och med proposition 2007/08:136 En reformerad sjukskrivnings- process för ökad återgång i arbete ska avskaffas och ersättas med de regler som gällde före den 1 juli 2008.

I motion Sf215 av Marie Engström m.fl. (v) begärs i yrkande 1 ett till- kännagivande om borttagande av sjuklönekostnader i mindre företag. Motio- närerna anser att företag med upp till tio anställda inte ska betala sjuklön och att en avtrappning av sjuklöneansvaret ska ske för företag med 10–15 anställda.

Miljöpartiet de gröna

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf379 yrkande 5 i denna del att riksdagen till anslaget 1:1 anvisar 390 miljoner kronor mer än reger- ingen. Motionärerna anser att sjukpenningen ska fortsätta att betalas ut med 80 % av SGI efter ett års sjukskrivning och att den bortre gränsen för rätt till sjukpenning avskaffas. Vidare anser motionärerna att det ska vara möjligt att uppbära tre fjärdedels närstående penning. Yrkande om det sist- nämnda framställs i motionens yrkande 2.

Motioner utan anslagseffekt 2009

Sjuklön

I motion Sf298 av Christina Zedell (s) begärs ett tillkännagivande om en översyn av regelverket för karensdagar vid sjukskrivning så att de som arbetar inom vissa sektorer eller har olika arbetsgivare inte får sämre socialt skyddsnät än andra. Motionären framhåller att t.ex. vårdpersonal, som kan insjukna flera gånger på kort tid, kan missgynnas genom att de får fler karensdagar än andra. Även den som har flera arbetsgivare kan missgynnas genom att få flera karensdagar för samma sjukdomsfall.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf329 yrkande 20 ett förslag som innebär att karensdagen avskaffas. Motionärerna framhåller att karensdagen medför att många går till jobbet fast de är sjuka, vilket troligen ökar ohälsan för individen i ett senare skede.

I motion Sf205 av Finn Bengtsson och Bengt-Anders Johansson (m) begärs ett tillkännagivande om en översyn av sjuklöneansvaret för småföretagare. Motionärerna anser att bl.a. frågor om antalet karensdagar samt sjuklön som betalas ut vid idrottsskador, skönhetsoperationer m.m. bör ses över.

Jan Ericson (m) begär i motion Sf246 ett tillkännagivande om en utvärdering av effekterna av ett förändrat sjuklöneansvar och hur det påverkar olika typer av företag. Motionären anser att andra former av sjuklöneansvar bör utvärderas, t.ex. att företagen fortsätter att betala ut ersättning till den sjuke men i efterhand får ersättning av Försäkringskassan.

Mikael Oscarsson m.fl. (kd) begär i motion Sf342 ett tillkännagivande om minskat sjuklöneansvar till sju dagar för de tio först anställda i ett företag.

Flexibla ersättningsnivåer

I motionerna Sf201 av Magdalena Andersson (m), Sf270 och Sf379 yrkande 1 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp), Sf294 av Hans Hoff (s) samt Sf329 yrkande 19 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs tillkännagivanden om flexibla nivåer inom sjukpenningen.

Sjukskrivningsrätt för sjukgymnaster

I motion Sf206 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd) begärs ett tillkännagivande om sjukgymnasternas viktiga roll inom rehabilitering och äldreomsorg. Motionären anser bl.a. att sjukgymnaster ska kunna ges rätt att sjukskriva för t.ex. ryggbesvär och andra likartade rörelsesmärter.

Ersättning vid studier

Anita Brodén och Agneta Berliner (fp) begär i motion Kr246 yrkande 3 ett tillkännagivande om fortsatta möjligheter för sjuka att pröva studier vid en folkhögskola utan att riskera sin ekonomi. Ersättning vid sjukdom samt aktivitetsgaranti och sjukersättning bör kunna möjliggöra för människor att pröva på att studera.

I motion Sf252 av Johan Löfstrand och Louise Malmström (s) begärs ett tillkännagivande om att överväga att öka möjligheterna att ta sig ur sjukskrivning med hjälp av studier. Partiella studier och sjukskrivning på deltid ger förutsättningar för en heltidssjukskriven person att våga ta steget från sjukskrivning till ett nytt arbete.

Eva Sonidsson och Jasenko Omanovic (s) begär i motion Sf254 ett tillkännagivande om sjukpenning under studietiden. Motionärerna anser att regelverket för sjukpenning under studietiden bör ses över så att det ger ekonomisk trygghet vid sjukdom eller i andra liknande situationer. Fler vuxna människor skulle därmed vågar satsa på utbildning.

Sjukpenningfrågor i övrigt

Carina Hägg (s) begär i motion Sf211 ett tillkännagivande om sjukskrivning vid kejsarsnitt. I dag är det långt ifrån självklart att läkare sjukskriver kvinnor som har genomgått ett kejsarsnitt. Motionären anser att dessa kvinnor automatiskt bör få ett erbjudande om att bli sjukskrivna efter operationen.

I motion Sf242 av Marina Petersson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att se över sjukskrivningsprocessen för gravida. Motionären framhåller att gravida kvinnor diskrimineras i sjukskrivningsprocessen på grund av att graviditet inte betraktas som en sjukdom.

Christer Engelhardt (s) begär i motion Sf322 ett tillkännagivande om utbetalning av sjukpenning under utredningstiden. Motionären anser att om sjukskrivningsintyget inte godtas av Försäkringskassan ska kassan vara skyldig att betala ut sjukpenning i enlighet med intyget under den fortsatta utredningstiden.

I motion Sf361 av Per Svedberg och Ann-Kristine Johansson (s) begärs i yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om behovet av att dels se över och utreda vem som ska ansvara för bedömningen av sjukskrivning och sjukskrivningstid, dels se över läkarnas förutsättningar att göra adekvata bedömningar när behovet av sjukskrivningar ska avgöras. Motionärerna anför att det i dag är Försäkringskassans förtroendeläkare och inte den sjukskrivande läkaren som avgör behovet av sjukskrivning. Det är dock inte möjligt att på avstånd bedöma enskilda individers behov av sjukskrivning, vilket den undersökande läkaren kan göra. Behövs det en annan läkarbedömning bör den göras vid den vårdcentral där patienten vårdas.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf329 yrkande 13 ett tillkännagivande om att värna läkares sjukskrivningsrätt. Motionärerna anför att de sjukintyg som behandlande läkare utfärdar allt oftare ifrågasätts. Sjukskri-

vande läkares bedömning av behovet av sjukskrivning bör dock betonas. Vidare ska läkare som utför s.k. second opinion ha en god kunskap om den patientnära vården för att kunna värdera kvaliteten på sjukintygen. Det är även viktigt att Försäkringskassans handläggare förhåller sig självständig till försäkringsläkarens utlåtande.

Sjukskrivningsprocessen m.m.

I motion Sf376 av Veronica Palm m.fl. (s) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om rehabiliteringskedjan. Motionärerna anför bl.a. att rehabiliteringskedjan inte avser rehabilitering utan endast utsortering och ifrågasättande av ersättning. Krav på motprestationer från andra aktörer som arbetsgivare, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen saknas. I motionens yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om kvinnors ohälsa. Motionärerna framhåller att diffusa diagnoser är överrepresenterade hos kvinnor och att mer kunskap om ohälsans orsaker behövs.

Kerstin Haglö m.fl. (s) begär i motion Sf276 ett tillkännagivande om försämringarna av sjukförsäkringen. Motionärerna anser att en sjukförsäkring av dåligt underbyggda förslag har skapats och riskerar att undergräva förtroendet för försäkringen.

I motion Sf297 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om en utredning av konsekvenserna av förändringarna i sjukförsäkringen.

Jennie Nilsson (s) begär i motion Sf353 ett tillkännagivande om vikten av att slå vakt om trygghetssystemet som en grundpelare i samhället. Motionären anser att rehabiliteringskedjan inte ger någon trygghet för den enskilde.

Rehabilitering

I motion Sf376 av Veronica Palm m.fl. (s) begärs ett antal tillkännagivanden om rehabilitering. I yrkande 4 framhåller motionärerna att Riksrevisiöns granskning av Försäkringskassans arbete med långtidssjuka visade att det finns reella brister i Försäkringskassans stöd till långtidssjukskrivna att komma tillbaka i arbete. Med de nya sjukskrivningsreglerna kommer det att bli nödvändigt att skjuta till resurser för Försäkringskassans arbete med samordning. I motionens yrkande 6 anför att viktiga medel för köp av rehabiliteringstjänster fasas ut utan att ersättas med något annat. I motionens yrkande 10 begärs att det ska satsas på förebyggande åtgärder och riktiga rehabiliteringsinsatser för återgång i arbete. En viktig förutsättning för detta är att ett nytt samhällskontrakt upprättas som förenar alla berörda aktörer i sjukskrivningsprocessen och stimulerar till aktiv handling. I motionens yrkande 13 anför motionärerna att omställningsavtal kan tillämpas även för dem som är sjukskrivna från sitt arbete. Tillsammans med en utvecklad företagshälsovård kan en mer reell rehabilitering komma till stånd. Arbetsmarknadens parter bör få ett kraftfullare ansvar för den framtida företagshälsovården, som bör utformas med inriktning på problemlösning på arbetsplatsen i vid mening. Samtal mellan staten och arbetsmarkna-

dens parter bör därför inledas. I motionens yrkande 14 framhåller motionärerna att mer kunskap och forskning om ohälsa och förutsättningar för lyckade arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser behövs. Till exempel är kunskapen alltför begränsad om vilka typer av rehabilitering som har effekt.

När det gäller avstämningsmöten begärs i motionens yrkanden 15–17 tre tillkännagivanden. Huvudregeln bör vara att ett avstämningsmöte ska äga rum senast åtta veckor från det att den försäkrade blivit sjukskriven. Arbetsgivaren ska vara skyldig att delta på avstämningsmötet. Denne ska även ha inlämnat en rapport om arbetsgivarens åtgärder på arbetsplatsen. Rapporten ersätter den tidigare rehabiliteringsutredningen.

Inger Jarl Beck (s) begär i motion Sf256 ett tillkännagivande om rehabiliteringsansvar. Motionären anser att arbetsgivarnas rehabiliteringsinsatser måste skärpas och att det måste bli tydligare vilka rehabiliteringsåtgärder som är skäligen att kräva. Arbetsgivarens skyldigheter bör införas i lagen om anställningsskydd.

I motion Sf266 av Marie Nordén m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att arbetsgivarna bör få ett större rehabiliteringsansvar. Detta är bl.a. viktigt för att ge arbetsgivarna extra drivkrafter till att minimera skador orsakade av en dålig arbetsmiljö.

I motion Sf372 av Carina Hägg (s) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheterna för synskadade att få en kvalificerad rehabilitering. Motionären framhåller att det saknas en kvalificerad rehabilitering som kan stärka synskadade inför de krav som finns på arbetsmarknaden.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf329 yrkande 11 ett tillkännagivande om att arbetsgivare bör vara skyldiga att inkomma med rehabiliteringsutredningar till Försäkringskassan. Motionärerna anför att arbetsgivar-kontakter är lågt prioriterade på Försäkringskassan, och kassans beslut är därför ofta baserade på bristfälliga underlag om möjligheterna att vidta åtgärder på arbetsplatsen.

Margareta B Kjellin och Finn Bengtsson (m) begär i motion Sf311 ett tillkännagivande om behovet av samordning av rehabilitering och utbildning för människor som drabbats av afasi. Motionärerna anför att samhällets funktioner måste samarbeta långsiktigt, metodiskt och med förståelse för det komplexa i en afatikers rehabilitering och att denna sträcker sig över flera år.

Samverkan och finansiell samordning

I motion Sf221 av Catharina Bråkenhielm (s) begärs ett tillkännagivande om att frågan hur myndigheter på bästa sätt kan samverka behöver ses över, bl.a. för att inte skapa onödigt belastning på socialförsäkringssystemet som helhet.

Roland Bäckman m.fl. (s) begär i motion Sf236 ett tillkännagivande om uteblivet försörjningsstöd när en person hamnar mellan myndigheters stolar. Motionärerna anser att det måste säkerställas att människor inte hamnar mellan stolarna och utsätts för ekonomiskt kaos.

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf379 yrkande 3 ett tillkännagivande om att nya projekt inte ska slå ut redan existerande samverkansformer. Motionärerna anser att de samordningsprojekt och förbund som i dag har medel från sjukpenninganslaget för samverkan ska ges möjlighet att fortsätta och inte trängas ut av nya samverkansprojekt. En större procentsats av de statliga medlen bör i stället kunna avsättas för samverkan.

I motion Sf249 av Elisabeth Svantesson (m) begärs ett tillkännagivande om en sammanslagning eller ökad samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen med syfte att myndigheterna bättre ska kunna mobilisera och rehabilitera den arbetskraft som ställts utanför arbetsmarknaden. Motionären anser att en sammanslagning bör övervägas.

Ingemar Vänerlöv (kd) begär i motion Sf363 ett tillkännagivande om bättre samverkansregler mellan socialtjänsten och Försäkringskassan. Motionären framhåller att en enskild kan komma i kläm om Försäkringskassan återkräver en utbetald förmån som ekonomiskt bistånd från socialtjänsten tidigare reducerats med. Denne får då inte det reducerade beloppet utbetalt retroaktivt.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är av största vikt att så många personer som möjligt kan försörja sig genom eget arbete, framför allt för deras eget välbefinnandes skull men även för att kunna behålla välfärden.

Sjukfrånvaron och kostnaderna härför har under en följd av år varit ett stort bekymmer. Sjukskrivningarna har dock stadigt minskat sedan uppgången bröts under 2003. Ohälsotalet, som är ett mått på frånvarodagar som ersätts från sjukförsäkringen under en tolv månadersperiod, uppmättes till 36,2 dagar för oktober 2008, vilket är det lägsta ohälsotal som uppmätts sedan 2001. Utskottet noterar att det mål Försäkringskassan haft, att ohälsotalet ska ligga under 37 dagar som genomsnitt för riket i slutet av 2008, har uppnåtts redan i juli 2008. Utskottet noterar med tillfredsställelse att enligt Försäkringskassans senaste prognos den 30 oktober 2008 är sjukfrånvaron nu åter nära den historiska botten (1996–1997) och att den kommer att fortsätta att minska under kommande år.

I propositionen anges att den gynnsamma utvecklingen bedöms hänga samman med flera olika åtgärder som sammantaget skapat den goda effekten. Fokuset på effektivisering av sjukskrivningsprocessen och de insatser som detta medfört, bl.a. tydligare krav på försäkringsadministrationen, verk samma informationskampanjer och förbättrad utbildning av läkare, bl.a.

med anledning av de försäkringsmedicinska riktlinjerna, har sannolikt varit verksamt. De regelförändringar i form av en rehabiliteringskedja som trädde i kraft i juli 2008 kommer ytterligare att bidra till denna utveckling.

Av propositionen framgår dock att det fortfarande finns brister som måste rättas till. Således finns brister i beslutsunderlagen för bedömning av rätten till sjukpenning. Vidare har den regionala spridningen av ohälsotalet inte minskat, och det har inte heller gjorts framsteg beträffande kvinnors ohälsa.

Utskottet noterar att det råder stor skillnad i hur länsrätter dömer i mål om sjukpenningsfrågor.

Vidare noterar utskottet att Försäkringskassan har upprättat en handlingsplan för utveckling av sjukförsäkringsadministrationen med syfte att förstärka kapaciteten för tidiga insatser och öka professionaliteten i handläggningen. Vidare ska den försäkringsmedicinska utbildningen stärkas. Det rör sig i första hand om olika former av utbildningar i försäkringsmedicin för behandlande läkare och försäkringsmedicinska rådgivare.

Utskottet anser att det är viktigt att regeringen noggrant följer om de ändringar i handläggningsrutinerna och den förstärkta utbildningen i försäkringsmedicin samt den fortsatta reformeringen och utvecklingen av Försäkringskassan medför att bristerna åtgärdas.

Utskottet vill i detta sammanhang peka på att utskottet redan i sitt yttrande 2004/05:SfU1y har uttalat att det är nödvändigt med en ökad fokusering på det förhållandet att ohälsan är större bland kvinnor än män. Brister på kunskap om orsakerna till detta och vilka åtgärder som kan vidtas för att påverka förhållandet är inte acceptabla.

Inkomsttaket i sjukförsäkringen är fastställt till 7,5 prisbasbelopp. Under tiden den 1 juli–31 december 2006 var taket höjt till 10 prisbasbelopp. I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2007 ansåg utskottet bl.a. att det var mycket angeläget att stimulera människor med ersättning från sjukförsäkringen att återgå till arbete. Att stärka den enskildes ekonomiska drivkrafter att arbeta kunde enligt utskottet vara ett verksamt medel. Utskottet tillstyrkte därför regeringens förslag om att återgå till ett inkomsttak på 7,5 prisbasbelopp (bet. 2006/07:SfU1, rskr. 2006/07:75). Skäl för utskottet att nu ändra uppfattning föreligger inte.

Sjukpenning för arbetslösa får högst motsvara det högsta beloppet inom arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen har inte förslagit någon höjning av dagersättningen inom arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet kan därför inte förorda en höjd sjukpenningnivå för arbetslösa.

Utskottet har i betänkande 2007/08:SfU1 ställt sig bakom förslag om att SGI ska multipliceras med talet 0,97 vid beräkning av dagersättningar för att motsvara löneutvecklingen för försäkrade i ett framtida system för beräkning av SGI som utgår från historiska inkomster. Skäl för utskottet att nu ändra uppfattning föreligger inte.

Sedan halvårsskiftet 2008 gäller nya regler för att få ersättning från sjukförsäkringen. Detta gäller både för sjukpenning och för sjukersättning. Syftet med förändringarna är att försäkrade med förmåner inom sjukförsäkringen fortare ska kunna återvända till arbetslivet och att antalet personer som hamnar i permanent utanförskap ska minska. Utskottet har i betänkande 2007/08:SfU12 ställt sig bakom förslagen, bl.a. om en reformerad sjukskrivningsprocess, och har inte nu anledning att ändra sitt ställningstagande.

En viktig del i rehabiliteringen är den finansiella samordningen (Finsam). Regeringen har tidigare uttalat att det är angeläget att göra den finansiella samordningen mer flexibel för att i större utsträckning kunna bedriva denna form av finansiell samordning utifrån lokala förutsättningar. Statskontoret, som har regeringens uppdrag att utvärdera Finsam, kommer att lämna sin slutrapport i december 2008. Regeringen avser därefter att återkomma i frågan.

Avsikten är att 3,4 miljarder kronor avsätts för åren 2008–2010 för att stödja utveckling av företagshälsovården och en rehabiliteringsgaranti. Utskottet ställer sig inte bakom förslaget att avsätta ytterligare 1 miljard kronor sammanlagt under tre år till arbetslivsinriktad rehabilitering.

Vad gäller frågan om att slopa sjuklöneperioden för de mindre företagen har utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 2005/06:SfU1 föreslagit ett tillkännagivande om att en utvärdering av sjuklönesystemets effekter för småföretagare bör komma till stånd under 2006. Enligt vad som angavs i betänkande 2007/08:SfU1 kommer frågan att utredas inom ramen för den parlamentariska utredning om socialförsäkringen som regeringen avser att tillsätta.

Utskottet har tidigare och senast i betänkande 2007/08:SfU1 avstyrkt förslag om att på olika sätt utvidga rätten till närståendepenning. Utskottet finner inte skäl att nu göra någon annan bedömning.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag dels till medelsanvisning till anslaget, dels till bemyndigande för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser. Därmed avstyrker utskottet motionerna Sf215 yrkande 1, Sf329 yrkandena 5 och 7, Sf357 i denna del, Sf376 yrkandena 1, 2, 5, 7, 9 och 22 i denna del, Sf379 yrkande 2 och 5 i denna del, Fi270 yrkandena 42, 43 i denna del, 44 och 46 samt N435 yrkande 28.

Sjuklön

Som redovisats ovan kommer frågan om sjuklönesystemets effekter för småföretagare att utredas inom ramen för den parlamentariska utredningen om socialförsäkringen. Utskottet förutsätter att sjuklönesystemets utformning även i övrigt kommer att behandlas i utredningen. Skäl för riksdagen att nu göra några tillkännagivanden föreligger inte. Därmed avstyrker utskottet motionerna Sf205, Sf246 och Sf342.

Beträffande antalet karensdagar är det genom det allmänna högriskskyddet begränsat till tio under en tolv månaders period.

Det förhållandet att bestämmelsen om karensdag kan slå orättvist mot vissa försäkrade, t.ex. anställda med mer än en arbetsgivare, uppmärksammades redan i samband med karensdagens införande. I proposition 1992/93:31 (s. 44) anfördes att undantagsregler med hänsyn till att en person med flera arbetsgivare riskerar att få flera karensdagar under samma sjukperiod skulle ställa krav på en omfattande administration hos Försäkringskassan och arbetsgivarna och att det därför inte var rimligt att skapa en undantagsregel för denna mindre vanliga situation. Utskottet, som anser att det så långt som möjligt bör undvikas att försäkrade drabbas av orättvisa konsekvenser, är dock inte berett att föreslå något tillkännagivande.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf298.

Beträffande karensdagen generellt sett utgår utskottet från att frågan kommer att behandlas i den parlamentariska utredningen om socialförsäkringen. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf329 yrkande 20.

Flexibla ersättningsnivåer

Sjukförsäkringsutredningen lämnade i sitt slutbetänkande (SOU 2000:121) ett förslag (s. 169–170) om att partiell ersättning ska kunna betalas ut efter en individuell prövning, dock med lägst 20 %. Förslaget får emellertid konsekvenser för en rad andra system, och en förutsättning för genomförandet är enligt utredningen att de berörda systemens villkor harmoniseras i samband med genomförande av utredningens förslag. Utskottet uttalade senast i betänkande 2007/08:SfU1 att utskottet såg positivt på en ökad flexibilitet av ersättningsnivåerna men hade förståelse för frågans komplexitet. Införandet av flexibla ersättningsnivåer innebär att långtgående förändringar även måste göras i andra ersättningssystem, och en sådan förändring kunde enligt utskottet inte ske utan ett omfattande underlag. Utskottet utgick dock från att regeringen övervägde frågan.

Utskottet noterar att fr.o.m. den 1 januari 2009 gäller särskilda regler för personer som har beviljats rätt till en icke tidsbegränsad sjukersättning enligt regler som gällde före den 1 juli 2008. De särskilda reglerna innebär bl.a. att vid återgång i arbete ska sjukersättningen minskas med hänsyn till en s.k. reduceringsinkomst enligt ett system med steglös avräkning.

Utskottet, som förutsätter att frågan om flexibla ersättningsnivåer i övrigt kommer att behandlas av den parlamentariska utredningen om socialförsäkringen, avstyrker motionerna Sf201, Sf270, Sf294, Sf329 yrkande 19 och Sf379 yrkande 1.

Sjukskrivningsrätt m.m. för sjukgymnaster

Utskottet har flera gånger tidigare, senast i betänkande 2007/08:SfU1, uttalat att sjukgymnaster kan fylla en viktig funktion inom sjukskrivningsprocessen och att en försöksverksamhet bör genomföras med avseende på denna yrkesgrupp. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande och anser att motion Sf206 därmed får anses delvis tillgodosedd. Motionen avstyrks.

Ersättning vid studier

Beträffande frågan om sjukskrivna personer ska kunna studera vill utskottet framhålla att sjukförsäkringen kan stödja omställning m.m. genom rehabiliteringspenningen. Den kan bl.a. betalas ut vid yrkesinriktade studier. Sedan 2007 gäller att den som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning även kan få ha förmånen vilande vid studier. Utskottet noterar även att fr.o.m. den 1 januari 2009 har den som har beviljats icke tidsbegränsad sjukersättning enligt regler som gällde före den 1 juli 2008 möjlighet att studera med bibehållen sjukersättning, dvs. denna kommer inte att omprövas. Frågan om omställning till nytt arbete för den som är sjukskriven diskuteras i Socialförsäkringsutredningens betänkande (SOU 2006:86 s. 104). Utskottet förutsätter att frågan kommer att behandlas i den parlamentariska utredningen om socialförsäkringen.

En studerande som är helt oförmögen att studera kan få behålla sitt studiemedel under sjukdom trots att han eller hon inte studerar. Om sjukperioden varar mer än 30 dagar kan studieskulden för sjukperioden därefter avskrivas.

Regeringen beslutade i november 2007 att tillsätta en studiesocial utredning (dir. 2007:153). Denna parlamentariska kommitté ska enligt direktiven, med utgångspunkt i att studiemedelssystemet och de sociala trygghetssystemen samverkar på ett optimalt sätt, överväga och föreslå åtgärder vad gäller studerandes ekonomiska och sociala situation. Åtgärderna ska syfta till att den studerande ska ha möjligheter att försörja sig och leva ett tryggt liv under sin studietid. Kommittén ska bl.a. överväga om gränsdragningen mellan studiemedelssystemet och de sociala trygghetssystemen behöver förtydligas så att systemen kan samverka på ett optimalt sätt, och i förekommande fall föreslå sådana förtydliganden.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf252, Sf254 och Kr246 yrkande 3.

Sjukpenningfrågor i övrigt

En normal graviditet kan inte betecknas som sjukdom. Det är ett kroppstillstånd som hör ihop med den normala livsprocessen. Men en kvinna har rätt till sjukpenning om hon är eller blir sjuk under graviditeten och sjukdomen sätter ned arbetsförmågan med minst en fjärdedel. Det gäller oberoende av om sjukdomen beror på graviditeten eller om den inte har något samband med denna. Det har heller ingen betydelse hur lång tid det är

kvar till beräknad förlossning. Vid operativa ingrepp ska bedömningen göras utifrån det sjukdomstillstånd som det operativa ingreppet medfört. Kejsarsnitt som sätter ned arbetsförmågan med minst en fjärdedel medför enligt lagen om allmän försäkring rätt till sjukpenning. (Jämför Försäkringskassans vägledning [2004:2] Sjukpenning och samordnad rehabilitering s. 23–24.)

Något tillkännagivande om ändring av regelverket behövs inte. Med det anförda avstyrks motionerna Sf211 och Sf242.

Som angivits ovan har utskottet i sitt yttrande 2004/05:SfU1y anført att det är nödvändigt med en ökad fokusering på det förhållandet att ohälsan är större bland kvinnor än bland män. Bristen på kunskap om orsakerna till detta och vilka åtgärder som kan vidtas för att påverka förhållandet är inte acceptabel. I sitt yttrande 2005/06:SfU1y framhöll utskottet att det förhållandet att kvinnor är nästan dubbelt så mycket sjukskrivna som män är så anmärkningsvärt och indikerar så allvarliga missförhållanden, att det är nödvändigt att utreda orsakerna till detta och vilka åtgärder som kan vidtas för att påverka förhållandet. Motion Sf376 yrkande 19 får med det anförda anses i varje fall delvis tillgodosedd och avstyrks.

Utskottet noterar att titeln försäkringsläkare har bytts ut mot försäkringsmedicinsk rådgivare. Enligt uppgift från Försäkringskassan ska de i den nya organisationen inte på samma sätt som försäkringsläkarna arbeta med att gå igenom läkarnas intyg. De ska inrikta sig mer på information, intern och extern rådgivning och att delge de behandlande läkarna kunskaper i försäkringsmedicin för att öka samsynen. Syftet är att behandlande läkare ska veta vad Försäkringskassan behöver för underlag för att fatta beslut. Det slutliga beslutet om rätten till sjukpenning fattas av en tjänsteman på Försäkringskassan på grundval av den samlade utredningen. Socialstyrelsen har utfärdat försäkringsmedicinskt beslutsstöd för olika medicinska tillstånd, som ger läkare och beslutsfattare stöd vid bedömning av sjukskrivningen och rätten till ersättning. Beslutsstödet främjar således en större enhetlighet vid sjukskrivning.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf329 yrkande 13 och Sf361.

Sjukpenning ersätter en inkomst som den försäkrade normalt är beroende av för sin försörjning. Det är därför viktigt att sjukpenningärenden handläggs så snabbt som möjligt så att den försäkrade antingen får sin sjukpenning utbetald eller får ett beslut på att han eller hon inte kommer att få någon ersättning eller lägre ersättning än den som begärts. Enligt Försäkringskassans vägledning (2004:2) Sjukpenning och samordnad rehabilitering s. 214 är det en rimlig målsättning att den försäkrade ska få sin sjukpenning utbetald i nära anslutning till den tidpunkt då han eller hon normalt skulle ha fått sin månatliga inkomst. Justitieombudsmannen (JO) har gjort bedömningen att det i normalfallet är orimligt med en handläggningstid längre än en månad.

Vidare anges i vägledningen att när det är tveksamt om den försäkrade kommer att få sjukpenning är det viktigt att informera henne eller honom om detta. Därför ska handläggaren, i nya sjukfall, skicka ett informationsbrev till den försäkrade där detta framgår. Detta ska göras inom tre arbetsdagar från det att blanketten med försäkran för sjukpenning kom in till Försäkringskassan. Brevet skickas i de fall då den försäkringsmedicinska rådgivaren inte hinner konsulteras eller när handläggaren av någon anledning inte hinner kommunicera den försäkrade. Brevet skickas också när handläggaren inte hinner utreda den försäkrades SGI inom de tre arbetsdagarna.

Utskottet kan inte ställa sig bakom yrkandet om att sjukpenning ska utbetalas under utredningstiden. Motion Sf322 avstyrks därmed.

Sjukskrivningsprocessen m.m.

Som utskottet har redovisat ovan har utskottet i betänkande 2007/08: SfU12 ställt sig bakom förslag om en reformerad sjukskrivningsprocess. Utskottet har inte nu anledning att ändra sitt ställningstagande. Utskottet har även förutsatt att reformen följs upp och utvärderas på sedvanligt sätt.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf276, Sf297, Sf353 och Sf376 yrkande 3.

Rehabilitering, finansiell samordning m.m.

Det är känt att rehabiliteringen av personer med ersättning från sjukförsäkringen har fungerat dåligt, vilket bl.a. framgår av Socialförsäkringsutredningens betänkande (SOU 2006:86 s. 104). Detta innebär belastningar på den enskilde i form av utanförskap och på sjukförsäkringen i form av kostnader. I betänkandet anges bl.a. att alldeles för många upplever sig ha hamnat mellan stolarna och att de inte fått det stöd de förväntat sig. Uppdragen till de inblandade aktörerna är både otydliga och ologiska. I synnerhet för mindre arbetsgivare och för Försäkringskassan är det oftast omöjligt att leva upp till de förväntningar som finns. Otydligheten leder också till att samverkan och samordning förvandlas till förhandlingar om vem som ska betala för vad.

Vid utskottets offentliga utfrågning "Arbetslivsinriktad rehabilitering och vägen tillbaka till arbete" den 16 oktober 2007 framhölls att det föreligger oklarheter i ansvarsfördelningen mellan Försäkringskassan som samordnare av rehabilitering och andra aktörer som utförare av rehabiliteringsinsatser. Vidare framhölls från forskarhåll att rehabiliteringsinsatser vid heltidssjukskrivning i regel måste sättas in så tidigt som två månader från sjukfallens början för att ge effekt. I vissa fall är det emellertid bättre att åtgärden sätts in i rätt tid än att den sker tidigt. Att arbetsplatsen är betydelsefull betonades också eftersom det visat sig att anpassningar av arbetsplatsen är en viktig faktor för återgång i arbete liksom även kontakt mellan den sjukskrivne och arbetsplatsen under sjukskrivningstiden. Åtgärder på arbetsplatsen kan också förebygga sjukskrivning.

Med anledning av hur läget inom rehabiliteringen varit har det krävts kraftfulla åtgärder för att förnya, stärka och utveckla rehabiliteringsverksamheten. Utskottet noterar att en stor del av regeringens satsningar, t.ex. införandet av en reformerad sjukskrivningsprocess, just har syftat till att motverka alltför långa sjukskrivningar och få till stånd tidiga och aktiva insatser. Regeringen har även avsatt 3,4 miljarder kronor för åren 2008–2010 för utbyggnad av företagshälsovården och införande av en rehabiliteringsgaranti, vilket är åtgärder som verkar i samma riktning. Företagshälsovården kan bl.a. bistå arbetsgivare och anställda med insatser som behövs för att underlätta återgång i arbete. Utskottet har ställt sig bakom dessa satsningar på att stärka rehabiliteringsverksamheten och även minskningen av medlen för köp av rehabiliteringstjänster. Den sistnämnda åtgärden har utskottet sett som viktig eftersom den syftar till att tydliggöra att ansvaret för genomförande av rehabiliteringsåtgärder inte åvilar Försäkringskassan.

Som framhållits ovan förnyar, stärker och utvecklar regeringen rehabiliteringen, vilket är av stor vikt. Det finns inte skäl att nu föreslå riksdagen att ta ställning till olika rehabiliteringsfrågor. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf311, Sf372 och Sf376 yrkandena 4, 6, 10 och 13.

I proposition 2008/09:50 Ett lyft för forskning och innovation anges på s. 173–174 att det finns ett nära samband mellan företagshälsovårdens insatser och det arbete som bedrivs för att minska sjukfrånvaron och stödja återgång i arbete. Kunskapen om orsakerna till sjukfrånvaro samt kunskapen om effektiva insatser för att minska denna och för att stödja en återgång i arbete behöver förbättras. Det behövs således en kvalificerad kunskapsproduktion och ett utvecklat kvalitetsarbete grundade på evidens. Detta är nödvändigt bl.a. mot bakgrund av att företagshälsovården håller på att vidareutvecklas. Det behövs en förbättrad forskning för att vidareutveckla olika metoder för rehabilitering. Mot denna bakgrund bör Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap överväga ett tvärvetenskapligt forskningsprogram på det multidisciplinära kunskapsområdet företagshälsovård, som bl.a. ska belysa dess roll i arbetet med att minska sjukfrånvaron och stödja återgång i arbete.

Motion Sf376 yrkande 14 får anses i varje fall delvis tillgodosedd med det anförda och avstyrks därmed.

Enligt arbetsmiljölagen (AML) ska arbetsförhållandena anpassas till människors olika förutsättningar i fysiskt och psykiskt avseende. Arbetsgivaren ska också se till att det i hans eller hennes verksamhet finns en på lämpligt sätt organiserad arbetsanpassnings- och rehabiliteringsverksamhet för fullgörande av de uppgifter som enligt AML och AFL vilar på henne eller honom.

I proposition 1996/97:63 uttalades att arbetsgivaren skulle ha förstahandsansvaret för att uppmärksamma och utreda behov av arbetslivsinriktad rehabilitering, se till att åtgärderna kommer till stånd och finansiera dem (prop. 1996/97:63 s. 37). Från och med den 1 juli 2007 har dock arbetsgivarens förstahandsansvar för att klarlägga rehabiliteringsbehovet ersatts av

en skyldighet för arbetsgivaren att efter samråd med den försäkrade till Försäkringskassan lämna de uppgifter som behövs för att klarlägga rehabiliteringsbehovet. Det är sedan Försäkringskassan som i samråd med den försäkrade snarast ska se till att dennes behov av rehabilitering klarläggs.

Däremot ska arbetsgivaren även fortsättningsvis och i samma utsträckning som tidigare svara för de åtgärder inom sin verksamhet som behövs för en effektiv rehabilitering. Det är viktigt att arbetsgivaren så snart som möjligt genomför sådana åtgärder som kan behövas på arbetsplatsen.

Vad gäller arbetsgivares ansvar för rehabiliteringsutredningar konstaterar utskottet att riksdagen så sent som våren 2007 bifallit regeringens förslag om att från den 1 juli 2007 avskaffa kravet på att arbetsgivare ska genomföra sådana utredningar (prop. 2006/07:59, bet. 2006/07:SfU9, rskr. 2006/07:158). Utskottet anser att riksdagen bör vi hålla detta ställningstagande. Utskottet noterar även att fr.o.m. den 1 januari 2009 ska Försäkringskassan kunna begära att en försäkrad tillställer Försäkringskassan ett utlåtande av sin arbetsgivare med uppgift om de möjligheter som finns på arbetsplatsen att ta till vara hans eller hennes arbetsförmåga, t.ex. genom omplacering hos arbetsgivaren eller anpassning av arbetsplatsen.

Utskottet är inte heller berett att föreslå en utvidgning i övrigt av arbetsgivarens rehabiliteringsansvar.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf256, Sf266 och Sf329 yrkande 11.

Beträffande frågor om avstämningsmöte har utskottet i nyssnämnda betänkande ställt sig bakom regeringens förslag om avskaffande av tidsfrister avseende bl.a. avstämningsmöten. Utskottet, som noterar att arbetsgivaren kan delta i avstämningsmötet, har inte skäl att ändra inställning i dessa frågor eller att föreslå riksdagen regeländringar i övrigt vad avser avstämningsmöten. Därmed avstyrker utskottet motion Sf376 yrkandena 15–17.

Samverkan

Om den försäkrade är arbetslös eller har anställning men inte bedöms kunna gå tillbaka till sin arbetsgivare, ska Försäkringskassan enligt den nationella handlingsplanen för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan alltid erbjuda ett överlämnandemöte med Arbetsförmedlingen. Om personen inte är aktuell för ersättning vare sig från Försäkringskassan eller med anledning av arbetslöshet ska Försäkringskassan upplysa individen om kommunens försörjningsansvar.

Att en person ”hamnar mellan stolarna” och då inte får vare sig arbetslöshetsersättning eller ersättning från sjukförsäkringen kan naturligtvis inte helt undvikas. Vid den offentliga utfrågningen den 16 oktober 2007 framhöll företrädare för Försäkringskassan att den nämnda situationen numera inträffar mycket sällan, att samarbetet mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen är mycket gott samt att Försäkringskassan vid sin omorganisation nu anpassar sig till den geografiska organisation som den nya myndigheten Arbetsförmedlingen kommer att få. Enligt utskottets mening

finns genom de nu beskrivna rutinerna goda förutsättningar för att minimera antalet människor som hamnar i den nämnda situationen. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf236.

Vad avser yrkandet om bättre samverkansregler mellan kommunens socialtjänst och Försäkringskassan vill utskottet peka på att kommunen har det yttersta ansvaret för att de som bor i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. En individuell behovsprövning om ekonomiskt bistånd görs i samband med att det finns en ansökan om ekonomiskt bistånd. Om den enskilde tidigare haft behov av ekonomiskt bistånd men behovet inte längre finns kvar, ska bistånd inte betalas ut eftersom sökanden har en skälig levnadsnivå.

Med det anförda avstyrks motion Sf363.

Enligt propositionen är den enskilt största målgruppen för samverkan arbetslösa sjukskrivna, och dessa insatser bedrivs främst inom ramen för den nationella handlingsplanen för Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Denna verksamhet omfattar även personer med sjuk- eller aktivitetsersättning och sjukskrivna anställda som behöver byta anställning på grund av ohälsa.

Fem procent av anslaget för sjukpenning får användas för samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Av propositionen framgår att tillgängliga medel har förbrukats 2007. Samma förhållande beräknas uppstå 2008–2009. Regeringen har gjort bedömningen att det därför är nödvändigt att ange en prioriteringsordning för vad dessa medel får finansiera. Med anledning av de reformer som genomförts av sjukförsäkringen under 2008 anser regeringen att samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen samt finansiell samordning mellan sjukförsäkring och hälso- och sjukvård bör prioriteras. Vidare ska Försäkringskassan också avsätta medel för försöksverksamheten med alternativa insatser för långtidssjukskrivna och finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.

Enligt utskottets bedömning kommer den reformerade sjukskrivningsprocessen och ändrade regler för sjukersättning att medföra en ökad samverkan mellan Försäkringskassan och olika aktörer, framför allt Arbetsförmedlingen. Medlen för samverkan är begränsade och utnyttjas fullt ut. Utskottet är för närvarande inte berett att föreslå en utökning av medlen. Utskottet anser det därför nödvändigt med en prioritetsordning. Det kan innebära att vissa samverkansprojekt måste avvecklas eller tas upp i ett prioriterat sammanhang, t.ex. finansiell samordning (Finsam).

Frågor om samverkan ur ett större perspektiv, t.ex. om Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska slås samman, bör behandlas i den parlamentariska utredningen om socialförsäkringen.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf221, Sf249 och Sf379 yrkande 3.

1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att inte minska ersättningen vid ideella eller politiska uppdrag.

Jämför reservation 23 (s, v, mp).

Gällande ordning

Ett reformerat ersättningssystem har trätt i kraft den 1 januari 2003 och innebär att förtidspension och sjukbidrag har ersatts av sjuk- och aktivitetsersättning (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257). Förmånerna betalas ut till personer som drabbats av långvarig eller varaktig medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan. Reglerna innebär att försäkrade som är under 30 år kan få aktivitetsersättning, dock tidigast fr.o.m. den 1 juli det år de fyller 19 år. Ersättningen kan beviljas för längst tre år i taget. Försäkringskassan är skyldig att erbjuda den som beviljats aktivitetsersättning möjlighet att delta i aktiviteter. Sjukersättning kan betalas ut till personer i åldern 30–64 år. Både sjuk- och aktivitetsersättning utges dels i form av en inkomstrelaterad ersättning, dels i form av garantiersättning för den som har haft inga eller låga förvärvsinkomster. Förmånerna kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Till den som har sin arbetsförmåga helt eller i det närmaste helt nedsatt betalas hel förmån ut. Med uttrycket i det närmaste helt nedsatt avses att arbetsförmågan inte får överstiga en åttondel av ett heltidsarbete.

Reglerna för sjukersättning har ändrats från den 1 juli 2008 och innebär bl.a. att sjukersättning endast kan beviljas om arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt. Detta innebär att det inte längre är möjligt att nybevilja tidsbegränsad sjukersättning. För personer som hade rätt till en tidsbegränsad sjukersättning vid utgången av juni 2008 kan ytterligare perioder med tidsbegränsad sjukersättning om sammantaget högst 18 månader beviljas, dock längst t.o.m. december 2012. Vidare ska den försäkrades ålder, bosättningsförhållande, utbildning, tidigare verksamhet och andra liknande omständigheter inte längre beaktas vid bedömning av arbetsförmågans nedsättning. Denna ändring gäller både aktivitets- och sjukersättning.

Hel inkomstrelaterad sjukersättning uppgår till 64 % av antagandeinkomsten, dvs. genomsnittet av de tre högsta prisindexerade bruttoårsinkomster som den försäkrade haft under en viss ramtid.

Den inkomstrelaterade ersättningen räknas upp med prisbasbeloppet. Garantnivån i sjukersättningen uppgår till 2,40 prisbasbelopp.

Från och med den 1 januari 2009 gäller särskilda regler för personer som har rätt till en icke tidsbegränsad sjukersättning enligt de regler som gällde före den 1 juli 2008 (prop. 2007/08:124, bet. 2008/09:SfU4, rskr. 2008/09:23). De innebär bl.a. att rätten till sjukersättning inte ska omprövas, vilket även gäller för den som återgår i arbete. Vid återgång i arbete ska sjukersättningen i stället minskas med hänsyn till en s.k. reduceringsinkomst enligt ett system med steglös avräkning.

Personer med sjuk- eller aktivitetsersättning kan få bostadstillägg med en nivå som är lägre än för personer med ålderspension. Bostadstillägget till den med sjuk- eller aktivitetsersättning utgör 91 % av den del av bostadskostnaden per månad som inte överstiger 4 500 kr för den som är ensamstående och 2 250 kr för den som är sammanboende. I vissa fall kan särskilt bostadstillägg beviljas.

Från och med den 1 januari 2008 gäller att vid beräkning av bostadstillägg ska 50 % av arbetsinkomsten i stället för 80 % tas med i den reduceringsinkomst som minskar bostadstillägget. Detta förväntas stimulera personer med bostadstillägg till arbete samtidigt som bostadstillägget förbättras (prop. 2006/07:100, bet. 2006/07:FiU20, rskr. 2006/07:220).

Propositionen

I propositionen anges att antalet personer med sjukersättning beräknas sjunka under det innevarande budgetåret. Nedgången förklaras dels med ett minskat inflöde från långtidssjukskrivningen, dels med att ett ökat antal personer lämnar sjukersättningen för ålderspension. Denna utveckling mot minskat antal ersättningsberättigade och därigenom sänkta utgifter beräknas fortsätta under de kommande åren. Även utvecklingen under 2009–2011 förklaras i första hand med att inflödet från sjukpenningen minskar. Detta i sin tur beror dels på ett minskat antal nya sjukfall, dels på de regeländringar i form av en ny rehabiliteringskedja och andra bedömningsgrunder för rätten till sjukersättning som trädde i kraft i juli 2008. Effekten förstärks ytterligare under 2010 och 2011 av att den tidsbegränsade sjukersättningen upphör.

Den beräknade nedgången av antalet personer med sjukersättning har även en dämpande effekt på utgiftsutvecklingen för bostadstillägget.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisar ett ramanslag på drygt 73 441 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2009

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf376 yrkande 22 i denna del att riksdagen till anslaget 1:2 anvisar 400 miljoner kronor mer än regeringen. Motionärerna anser att bostadstillägget ska höjas till samma nivå som

bostadstillägget till ålderspensionärerna. Yrkande om detta framställs i motionens yrkande 8. Även i motion Fi270 yrkande 45 av Mona Sahlin m.fl. (s) framställs detta yrkande.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf357 i denna del att riksdagen till anslaget 1:2 anvisar 3 100 miljoner kronor mer än regeringen. Motionärerna anser att ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen samt i bostadstillägget ska höjas, att försämrade villkor för beviljande av sjuk- och aktivitetsersättning ska avskaffas samt att rätten till tidsbegränsad sjukersättning ska återinföras.

I motion Sf329 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs i yrkande 8 förslag om höjning av sjuk- och aktivitetsersättningen. Motionärerna förordar en stegvis höjning till 67 % år 2011. Vidare begärs i yrkande 7 i denna del ett beslut om att försäkringar som beslutats i och med proposition 2007/08: 136 En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete ska avskaffas och ersättas med de regler som gällde före den 1 juli 2008. I motionens yrkande 9 i denna del begärs förslag om att höja det aktuella bostadstillägget till 94 % av bostadskostnaden 2009 och om att höja hyres-taket till 5 000 kr. År 2010 ska bostadstillägget höjas till 95 % av bostadskostnaden.

Motioner utan anslagseffekt 2009

Ann-Christin Ahlberg (s) begär i motion Sf224 ett tillkännagivande om att förutsättningarna för personer med sjukersättning att ta politiska uppdrag bör förbättras. Motionären anser att de begränsningar som finns i dag behöver åtgärdas, dels för de enskilda personernas välbefinnande och utvecklings skull, dels för att de politiska organisationerna ska ha möjlighet att ha förtroendevalda som är representativa för hela samhället.

I motion Sf329 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs i yrkande 17 ett tillkännagivande om att regeringen bör göra en översyn med syfte att ändra lagen om allmän försäkring så att personer med sjukpenning eller sjuk- eller aktivitetsersättning kan engagera sig ideellt utan att det inkräktar på deras rätt till ersättning från sjukförsäkringen. Motionärerna framhåller att vissa människor inte vågar engagera sig i ett politiskt parti, vilket måste betraktas som en allvarlig inskränkning av demokratin. Eftersom rättsläget är oklart och reglerna tillämpas godtyckligt i landet bör frågan regleras i lag.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Andelen personer med sjuk- och aktivitetsersättning i Sverige är nästintill dubbelt så stor som för genomsnittet i OECD. År 2005 hade 557 000 personer aktivitets- eller sjukersättning, vilket är det största antalet hittills. Den minskning som sedan har skett har huvudsakligen berott på att antalet

nybeviljade ersättningar minskat men även att utflödet har ökat. I november 2008 uppgick antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning till 533 000 personer.

I Försäkringskassans senaste prognos den 30 oktober 2008 anges att antalet personer med sjukersättning antas minska i accelererande takt under 2009–2010. Minskningen kommer emellertid att fortsätta att vara snabb även under den resterande delen av prognosperioden, dvs. t.o.m. 2012. De främsta förklaringarna är ett lågt nybeviljande som följd av de nya regelverken, ett högt utflöde under hela prognosperioden på grund av stora ålderspensionsavgångar samt ett särskilt högt utflöde under 2010 och 2011 på grund av avskaffandet av tidsbegränsad sjukersättning. Antalet personer med aktivitetsersättning bedöms dock öka. Sammantaget ger detta till resultat att hela beståndet med sjuk- eller aktivitetsersättningar kommer att minska. I december 2012 bedöms antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättningar vara 387 500. Detta skulle då motsvara 7 % av befolkningen i åldern 19–64, vilket är samma nivå som i början av 1990-talet.

Det är enligt utskottet naturligtvis mycket positivt att antalet personer med sjukersättning är på väg att sjunka kraftigt. Utskottet noterar att minskningen av antalet sjukersättningar till stor del antas bero på nya regelverk som regeringen har initierat detta år.

Däremot är det oroande att antalet personer med aktivitetsersättning väntas öka, vilket har skett sedan 1997. Ökningen får stora konsekvenser inte bara för sjukförsäkringens utgifter utan också för de unga personer som under lång tid, eller för alltid, hamnar i utanförskap. Det är därför viktigt att åtgärder vidtas för att unga människor ska återfå arbetsförmågan och träda in på arbetsmarknaden.

Utskottet noterar att regeringen har tillsatt en utredning om översyn av aktivitetsersättningen. Enligt direktiven (2007:183) ska huvuduppgiften vara dels att föreslå förbättringar av regelverket för aktivitetsersättning så att unga människors arbetsförmåga tas till vara på bästa möjliga sätt, dels att föreslå hur reglerna för aktivitetsersättning ska kunna anpassas till förändringar för sjukpenning och sjukersättning. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2008.

Utskottet har i sitt av riksdagen godkända betänkande 2007/08:SfU12 ställt sig bakom regeringens förslag om de nya striktare regler för rätten till sjukersättning som har införts från juli 2008. Utskottet har inte anledning att nu ändra ståndpunkt.

Beträffande ekonomiska förbättringar för dem som har sjuk- eller aktivitetsersättning anser utskottet att ambitionen i första hand bör vara att förbättra för dem med de lägsta inkomsterna och då lämpligen genom en höjning av bostadstillägget. Liksom i betänkande 2007/08:SfU1 utgår utskottet från att regeringen återkommer med förslag om förbättrat bostadstillägg när det statsfinansiella läget så medger. Utskottet är inte nu berett att föreslå riksdagen en höjning av bostadstillägget.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 1:2 och tillstyrker därmed förslaget. Därmed avstyrks motionerna Sf329 yrkandena 7 i denna del, 8 och 9, Sf357 i denna del, Sf376 yrkandena 8 och 22 i denna del samt Fi270 yrkande 45.

Övriga motioner

Som redovisats ovan har riksdagen ställt sig bakom utskottets förslag att särskilda regler fr.o.m. den 1 januari 2009 ska gälla för personer som har rätt till en icke tidsbegränsad hel eller partiell sjukersättning enligt regler före den 1 juli 2008. De särskilda reglerna innebär att rätten till sjukersättning inte kommer att omprövas. En person kan t.ex. arbeta ideellt eller studera efter sin förmåga utan att rätten till sjukersättning ifrågasätts. Under förutsättning att bestämmelserna om ansökningsförfarande efterföljs kan en person som omfattas av de särskilda reglerna även förvärvsarbeta utan att rätten till sjukersättning ifrågasätts. I sådant fall ska sjukersättningen räknas om enligt regler för steglös avräkning. Ansökan ska också lämnas av den person som arbetar ideellt om han eller hon får sådan ersättning från detta arbete som är pensionsgrundande.

För de personer med hel aktivitetsersättning eller hel sjukersättning som inte omfattas av de ovan beskrivna särskilda reglerna och reglerna för steglös avräkning finns möjligheten att arbeta ideellt inom ramen för den s.k. åttondelen, dvs. i genomsnitt fem timmar per vecka.

Regeringsrätten har uttalat att det visserligen inte kan uteslutas att även personer med partiell sjukersättning med bibehållen sjukersättning kan utföra sysslor på fritiden, men utrymmet för detta är mycket begränsat (RÅ ref. 2006:17).

Utskottet anser det viktigt att även sjuka och funktionshindrade personer ges möjlighet att, om inte medicinska skäl talar mot det, delta i samhällslivet och därigenom ha sociala kontakter. Utskottet anser därför att regeringen bör följa rättstillämpningen för dem som har partiell sjuk- eller aktivitetsersättning och inte omfattas av de särskilda reglerna eller som har sjukpenning och återkomma till riksdagen med ett förslag om det visar sig att tillämpningen medför önskade effekter.

Med det anförda får motionerna Sf329 yrkande 17 och Sf224 anses i varje fall delvis tillgodosedda. Motionerna avstyrks därmed.

1:3 Handikappersättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:3 Handikappersättningar.

Riksdagen avslår en motion om förändringar i handikappersättningen.

Gällande ordning

Enligt de bestämmelser som gäller fr.o.m. den 1 januari 2003 utges handikappersättning tidigast fr.o.m. juli månad det år den försäkrade fyller 19 år. För rätt till handikappersättning krävs att den försäkrade före 65 års ålder för avsevärd tid fått sin funktionsförmåga nedsatt i en sådan omfattning att han eller hon i sin dagliga livsföring behöver mer tidskrävande hjälp av någon annan eller behöver hjälp av någon annan för att förvärvsarbeta eller har betydande merutgifter på grund av sitt handikapp.

Handikappersättning betalas ut med ett belopp som per år motsvarar 69 %, 53 % eller 36 % av prisbasbeloppet, alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek.

Propositionen

I propositionen anges att för innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 1 194 miljoner kronor. Utgifterna beräknas öka något till följd av basloppsförändringar under de närmaste åren.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:3 Handikappersättningar anvisar ett ramanslag på 1 235 miljoner kronor.

Motion utan anslagseffekt 2009

I motion Sf328 av Sven Gunnar Persson (kd) begärs ett tillkännagivande om förändringar av handikappersättningen. Motionären anför att bedömningen av rätten till ersättning blir allt hårdare. Den handikappade får även allt lägre ersättning för sina merkostnader. För att bättre motsvara de faktiska merkostnaderna bör dagens nivåer justeras uppåt.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 1:3 har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

I betänkande 2005/06:SfU1 uttalade utskottet att det fanns indikationer på att handikappersättningen inte fullt ut fyllde sitt syfte. Utskottet ansåg därför att regeringen borde överväga att utreda frågan.

På regeringens uppdrag har Försäkringskassan i april 2007 presenterat en rapport, Kunskapsöversikt – handikappersättning och vårdbidrag. Av rapporten kan utläsas att lagstiftningen är otydlig, att stödformerna till viss del har svårt att passa in i dagens samhälle och att gränsdragningsproblem uppstår i förhållande till andra ersättningar både inom och utom socialförsäkringen. Enligt Försäkringskassan finns det behov av att förändra utformningen av förmånerna.

I betänkande 2007/08:SfU1 förutsatte utskottet att regeringen med anledning av rapporten tog initiativ till nödvändiga förändringar av handikappersättningen. Något tillkännagivande från riksdagen var däremot inte påkallat för närvarande.

I departementspromemorian (Ds 2008:78) De funktionsnedsattas ekonomiska förhållanden anges att personer med handikappersättning i de flesta fall får kostnadsersättning i en utsträckning som kan antas täcka de faktiska merkostnaderna väl. Det finns dock undantag, där de faktiska merkostnaderna är betydligt högre.

Regeringens fortsatta beredning bör avvaktas. Motion Sf328 avstyrks med det anförda.

1:4 Arbetskadeersättningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:4 Arbetskadeersättningar m.m.

Riksdagen avslår en motion om kvinnors arbetsskador.

Jämför reservation 24 (s).

Gällande ordning

Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) omfattar skador till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Även olycksfall vid färd till och från arbetet räknas som olycksfall i arbetet, om färden föranledes av och stod i nära samband med arbetet.

Reglerna för ersättning enligt LAF genomgick omfattande förändringar under 1993. Den 1 januari 1993 höjdes beviskravet vid prövning av en arbetsskada, och den 1 juli samma år slopades rätten till arbetsskadesjukpenning för den som är försäkrad enligt AFL. Under 2002 skedde flera ändringar i arbetsskadeförsäkringen, bl.a. i syfte att få en mer rättvis och jämställd försäkring. Beviskravet sänktes för skador som inträffar den 1 juli 2002 eller senare. Numera gäller att en skada anses ha uppkommit av ett olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet om övervägande skäl talar för det.

För den som ådragit sig en arbetsskada lämnas i regel endast ersättning i form av arbetsskadelivränta. Livränta betalas ut om nedsättningen av arbetsförmågan är varaktig eller kan antas bestå under minst ett år. Ersättningen ska i princip utgöra skillnaden mellan den inkomst som den försäkrade haft som oskadad och den inkomst som han eller hon trots skadan kan beräknas få. Livräntan ersätter en årlig inkomstförlust upp till 7,5 prisbasbelopp. Den som fått sin skada godkänd som arbetsskada har rätt till kompensation för det inkomstbortfall som systemet med karensdag medför.

Propositionen

I propositionen anges att det är oroande att skillnaderna i beviljandefrekvens mellan könen och mellan olika län inte har minskat utan beträffande de länsvisa variationerna tvärtom ökat. När det gäller beviljandefrekvens för kvinnor och män har Försäkringskassan gjort en analys. I denna konstaterar Försäkringskassan att skillnaderna inte är lika stora om man även tar hänsyn till andra faktorer, såsom att kvinnor dominerar inom vissa branscher och yrken. Kvar finns dock en inte obetydlig skillnad, som inte kan förklaras på detta sätt. En del av denna kan bero på att Försäkringskassan inte i alla delar handlägger ansökningar från kvinnor och män på samma sätt.

Utgifterna inom arbetsskadeförsäkringen har de senaste åren varit tämligen stabila. En viss nedgång har skett, mest som en följd av att ansökningarna om arbetsskadelivränta minskat till följd av den minskande sjukfrånvaron. Även beviljandefrekvensen har sjunkit de senaste åren.

Den stora mängd ännu inte beslutade ärenden som tidigare funnits på Försäkringskassan har nu arbetats av, vilket gör att antalet nybeviljade livräntor kommer att minska, liksom utbetalningen av större retroaktiva belopp. Regeringen bedömer att anslagsbelastningen kommer att minska något.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:4 Arbetsskadeersättningar m.m. anvisar ett ramanslag på 5 111 miljoner kronor.

Motion utan anslageffekt 2009

I motion Sf337 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att se över hur forskning och lagstiftning kan förbättras så att kvinnor inte diskrimineras när det gäller tillämpningen av arbetsskadeförsäkringen. Kvinnors sjukdomar och skador blir fortfarande godkända som arbetsskador i mindre utsträckning än mäns. Den kunskap som byggts upp av Arbetslivsinstitutet måste tas till vara, och forskning kring kvinnors arbetsliv och arbetssjukdomar måste fortsätta.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 1:4 har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Den striktare bevisregel som infördes 1993 bidrog till en påtaglig minskning av antalet personer som beviljades arbetsskadelivränta, bland både kvinnor och män. Minskningen var dock större bland kvinnor. Bland annat av det skälet mildrades bevisregeln. En av Försäkringskassan genomförd statistikstudie från januari 2008 indikerar att genomförandet av 2002 års bevisregel tycks ha fått avsedd verkan, såtillvida att möjligheterna för kvinnor att få livränta beviljad för arbetssjukdomar har ökat. Fortfarande tycks dock en del av skillnaderna mellan kvinnor och män kvarstå. Studien visar också att kvinnor och män födda utanför Norden och EU 15 har betydligt mindre chans än övriga att beviljas livränta. Det gäller både vid arbetssjukdom och vid olycksfall. Lägst beviljandefrekvens har kvinnor.

I betänkande 2007/08:SfU13 beklagade utskottet att det ännu inte har gått att komma till rätta med olikheterna i beviljandefrekvens mellan kvinnor och män men förutsatte att åtgärder kommer att vidtas när väl orsakerna härtill har analyserats, under förutsättning att skillnaderna framstår som osakliga. Utskottet vidhåller sin inställning.

Mot bakgrund av vad som nu anförts anser utskottet att motion Sf337 inte bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida. Motionen avstyrks därför.

1:5 Ersättning för kroppsskador

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:5 Ersättning för kroppsskador.

Propositionen

Regeringen bedömer att kostnaderna för ersättning för kroppsskador kommer att bli något lägre 2008 än vad som tidigare prognostiserats. I stort beräknas dock utgifterna vara på samma nivå de närmaste åren.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:5 Ersättning för kroppsskador anvisar ett ramanslag på ca 53 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård.

Riksdagen avslår en motion angående villkor för landstingsmiljarden.

Jämför reservation 25 (s).

Propositionen

Anslaget används för att finansiera en omförhandlad överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om åtgärder under 2009 för att minska sjukfrånvaron i arbetslivet i linje med den överenskommelse som riksdagen godkände i januari 2006.

För att stimulera landstingen till att ge sjukskrivningsfrågorna högre prioritet i hälso- och sjukvården och utveckla sjukskrivningsprocessen införde staten för åren 2006–2008 ekonomiska incitament, den s.k. sjukvårdsmiljarden. Regeringen anser att det är angeläget att ekonomiska incitament finns som stimulerar hälso- och sjukvården att aktivt medverka till att utveckla sjukskrivningsprocessen. Mot den bakgrunden anser regeringen att 1 miljard kronor årligen bör avsättas från 2010. Pengarna avser 2009, men utbetalningen sker 2010. På kort sikt avser medlen att möjliggöra en förlängning av nuvarande modell. På längre sikt är målsättningen att utveckla en långsiktigt hållbar modell där hälso- och sjukvården tar medansvar för utvecklingen av ohälsokostnaderna.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård anvisar ett ramanslag på 1 000 miljoner kronor.

Motion utan anslagseffekt 2009

I motion Sf376 av Veronica Palm m.fl. (s) begärs i yrkande 12 ett tillkännagivande om landstingsmiljarden. Motionärerna anser det beklagligt om landstingsmiljarden villkoras endast till landsting som sluter avtal med företagshälsovården.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 1:4 har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att ekonomiska incitament finns som stimulerar hälso- och sjukvården att utveckla sjukskrivningsprocessen. Utskottet ställer sig bakom regeringens målsättningar på kort och lång sikt. Beträffande de närmare avtalsvillkoren ankommer det på regeringen att tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting utforma dessa.

Med det anförda avstyrks motion Sf376 yrkande 12.

2:1 Försäkringskassan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 2:1 Försäkringskassan. Därmed avslår riksdagen motionsyrkande om annan medelsanvisning.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:1 ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 8,9 miljoner kronor efter 2009.

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om förtroendemanna-inflytande, om försäkringsläkare och tillsyn av dessa samt om ränta m.m. på ej utbetalda ersättningar.

Jämför reservationerna 26 (s, v, mp), 27 (s), 28 (v), 29 (s) och 30 (v).

Gällande ordning

Den 1 januari 2005 inrättades den nya statliga myndigheten Försäkringskassan. Myndigheten är central förvaltningsmyndighet för socialförsäkringen och ansvarar för handläggning och utbetalning av ersättningar och bidrag från socialförsäkringen. Försäkringskassan ansvarar för kunskapsuppbyggnad och ska verka för enhetlighet vid rättstillämpningen. Vidare ska kassan samverka med andra myndigheter i syfte att uppnå en effektiv användning av tillgängliga resurser inom rehabiliteringsområdet och, genom att samordna rehabilitering, verka för att försäkrade ges förutsättningar att tillvarata sin förmåga att arbeta och försörja sig själva genom förvärvsarbete. Försäkringskassan har också ansvar för att allmänheten får en god information om bl.a. rättigheter och skyldigheter.

Propositionen

Av propositionen framgår att Försäkringskassans resultat utvecklas positivt, detta genom att handläggningstiderna har minskat för de allra flesta ärendeslagen och genom högre kvalitet i beslut och beslutsunderlag. Skillnaderna i handläggningstider, som tidigare till stor del berodde på var den

försäkrade var bosatt, minskar. Under 2008 har dock handläggningstiderna inom föräldrapenning och bostadstillägg för pensionärer stundtals varit oacceptabelt långa. En bidragande orsak till detta är Försäkringskassans omfattande omorganisation.

Regeringen föreslår att riksdagen till anslaget 2:1 Försäkringskassan för budgetåret 2009 anvisar ett ramanslag på ca 7 039 miljoner kronor.

För att stödja forskningsbehov av betydelse för socialförsäkringsadministrationen föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8,9 miljoner kronor efter 2009.

Motion med anslagseffekt 2009

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf357 i denna del att riksdagen till anslaget 2:1 anvisar 75 miljoner kronor mer än regeringen. Medlen ska användas för att anställa ytterligare personal, förbättra servicen och till en informationsutredning om bostadstillägg till pensionärer m.fl.

Motioner utan anslagseffekt 2009

I motion Sf223 av Ann-Christin Ahlberg (s) begärs i yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden dels om att förbättra hanteringen vid utbetalningar av ersättningar från försäkringssystemen, dels om att utveckla kommunikationen och servicen till de berörda. Motionären anför att det kan vara krångligt och ta lång tid att få ersättning och även svårt att få kontakt med en handläggare.

I motion Sf230 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (s) begärs ett tillkännagivande om hantering av återkrav på pensioner. Då Statens pensionsverk (SPV) inte längre betalar ut några socialförsäkringsförmåner måste SPV återkräva för mycket utbetald tjänstepension direkt av förmånstagaren om t.ex. arbetsskadelivränta, som ska minska tjänstepensionen, beviljas senare. För att förenkla för myndigheterna och den enskilde bör Försäkringskassan från sin utbetalning kunna dra av det belopp som SPV betalat ut för mycket.

Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (s) begär i motion Sf231 ett tillkännagivande om försäkringsläkarnas roll och arbete. Motionärerna anser att det finns anledning att se över deras funktion i socialförsäkringen liksom tillsynen över dem.

I motion Sf235 av Christina Oskarsson (s) begärs ett tillkännagivande om hanteringen av myndighetsutövanheten vid ansökan om bilstöd. Motionären anser att det bör vidtas åtgärder så att sökandens ansökan om bilstöd blir behandlad så snabbt, korrekt och effektivt som sökanden har rätt att kräva. Handläggningen har blivit sämre efter det att den har centraliserats.

Lennart Axelsson (s) begär i motion Sf263 ett tillkännagivande om att ge Försäkringskassan förutsättningar att ta mänskliga hänsyn vid sina beslut. Vissa orimliga konsekvenser skulle kunna undvikas, t.ex. att ett mycket litet restbelopp går till kronofogden.

I motion Sf286 av Karl Gustav Abramsson och Britta Rådström (s) begärs ett tillkännagivande om resursförstärkning till Försäkringskassans telefonkundtjänst så att väntetiderna kan förkortas.

Helén Pettersson i Umeå och Karl Gustav Abramsson (s) begär i motion Sf288 ett tillkännagivande om bedömning av arbetsskadeförsäkringen och försäkringsläkare. Motionärerna framhåller att försäkringsläkarnas kompetens är varierande och på intet sätt en garanti för rättssäkerhet och likabehandling. Försäkringsläkarens möjligheter att i tillräcklig omfattning hålla sig à jour med de vetenskapliga rönen är starkt begränsade. I och med detta är det rimligt att försäkringsläkarna kopplas bort från Försäkringskassan och att en oberoende resurs, som Yrkes- och miljömedicinsk klinik, tar över försäkringsläkarnas roll.

Carina Adolfsson Elgestam (s) begär i motion Sf290 ett tillkännagivande om att rutinerna för övergången från sjuklön till sjukpenning ska fungera bättre så att den försäkrade inte behöver vara sjukskriven i onödan. Detta kan t.ex. hända då arbetsgivaren har betalat resor till och från arbetet för att den försäkrade ska kunna arbeta. När sedan Försäkringskassan tar över ärendet kan det dröja innan den försäkrade får reda på om han eller hon är berättigad till ersättning för sådana resor, och den försäkrade måste därför under tiden i stället uppbära sjukpenning.

I motion Sf300 av Carina Ohlsson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att säkra utsatta kvinnors ekonomiska situation. Motionärerna anför att ersättningarna i arbetslöshetsförsäkringen och socialförsäkringssystemen i övrigt måste hålla en rimlig nivå och utbetalningar ske utan dröjsmål. Försäkringskassans läkare ska även ha kunskap och kompetens om det sjukdomstillstånd som våldsutsatta kvinnor kan hamna i.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf329 yrkande 14 ett tillkännagivande om tillsyn av försäkringsläkarna. En sådan är avgörande för de försäkrades rättssäkerhet.

I motion Sf243 av Magdalena Andersson (m) begärs ett tillkännagivande om handläggningstider på Försäkringskassan. En maxtid för handläggningarna bör fastställas.

I motion Sf203 av Jan Ertsborn och Anita Brodén (fp) begärs ett tillkännagivande om särskilt behov av en fullständig sekretess för brottsutsatta kvinnor och barn i ärenden om underhållsstöd. Det bör enligt motionärerna införas en möjlighet att i vissa fall betala ut underhållsstöd till en brottsut-satt kvinna och moder utan att hennes ansökan om underhållsstöd, och därmed adressuppgifter, kommuniceras till den bidragsskyldige fadern. Även om kvinnans adressuppgifter hemlighålls kommer den bidragsskyldige att få veta att hon och barnet är bosatta i Sverige och därmed underlättas möjligheterna att spåra upp dem.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf329 yrkande 15 ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag på införande av garanti om beslut eller ersättning inom 30 dagar från Försäkringskassan. Dröjsmålsränta bör betalas ut efter en månads försening och skadestånd efter två månaders försening.

I motion Sf278 av Sven Yngve Persson (m) begärs ett tillkännagivande om införandet av ränta på utbetalningar som myndigheter har genomfört för sent.

I motion Sf204 av Jan Ertsborn (fp) begärs ett tillkännagivande om skyldighet för stat, kommun, landsting och region att betala ut ränta till den försäkrade i de fall högre instans ändrar ett avslagsbeslut till förmån för den enskilde.

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf376 yrkande 21 ett tillkännagivande om ett utvecklat förtroendemannainflytande och ett medborgerligt organ. Motionärerna anser att det finns ett stort behov av medborgarinsyn och förtroendemannainflytande. Genom ett medborgerligt insynsorgan kan medborgarnas integritet bättre värnas. Medborgarinsyn och förtroendemannainflytande har en viktig roll att fylla – inte minst vad gäller legitimiteten för välfärdssystemen. Behovet av medborgarinsyn och förtroendemannainflytande har kanske aldrig varit större än vad det är nu på grund av ökad samordning mellan myndigheters verksamheter, bl.a. införandet av en undermålskyldighet mellan myndigheterna för att motverka fusk och missbruk.

I motion Sf261 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (s) begärs ett tillkännagivande om att värna ett fortsatt förtroendemannainflytande i socialförsäkringarna.

Roland Bäckman (s) begär i motion Sf312 ett tillkännagivande om återinförande av socialförsäkringsnämnderna. Motionären anser att regeringen omgående bör utvärdera konsekvenserna av att socialförsäkringsnämnderna avskaffades samt verka för att den enskildes möjligheter att påverka stärks. Ett återinförande av socialförsäkringsnämnderna är att föredra.

I motion Sf329 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs i yrkande 16 ett tillkännagivande om att socialförsäkringsnämnderna bör återinföras. Motionärerna anför att avskaffandet av socialförsäkringsnämnderna innebar att den folkliga förankringen i socialförsäkringen och det lokala medborgarinflytandet helt gick förlorade. Genom socialförsäkringsnämnderna säkrades förutom hänsynstagande till viss lokal kännedom också den fackliga förankringen.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 2:1 Försäkringskassan

Av propositionen framgår att Försäkringskassans resultat utvecklas positivt, detta genom att handläggningstiderna har minskat för de allra flesta ärendelagen och genom en högre kvalitet i beslutsunderlag och beslut. Försäkringskassan har dock, under pågående förändring av organisationen, att administrera flera olika reformer inom tandvårds- och sjukförsäkringsområ-

det och inom det familjepolitiska området. Samtidigt ska en effektiv och rättssäker verksamhet upprätthållas. Det finns under dessa omständigheter en risk för att verksamheten hos Försäkringskassan övergångsvis i vissa avseenden inte helt uppfyller sistnämnda krav. Handläggningstiderna inom föräldraförsäkringen och bostadstillägg för pensionärer har dock periodvis varit oacceptabelt långa.

Som utskottet har noterat ovan har regeringen föreslagit att Försäkringskassan under två år får temporära medel för att genomföra sjukförsäkringsreformerna, dels 250 miljoner kronor som avser 2009, dels 250 miljoner kronor för 2008 på förslag i tilläggsbudget. Det är något mer än Försäkringskassan begärt. Genom bildandet av en inspektion för socialförsäkringen kommer även kvaliteten i handläggningen och rättssäkerheten i övrigt att granskas och därmed öka.

Utskottet är inte berett att för närvarande föreslå riksdagen att skjuta till ytterligare medel till Försäkringskassan.

Av propositionen framgår att inom förmånen bostadstillägg till pensionärer m.fl. har Försäkringskassan i samarbete med Statistiska centralbyrån genomfört en studie av det s.k. mörkertalet, dvs. hur många som inte har bostadstillägg men som kan förmodas ha rätt till förmånen. Studien visar att mörkertalet är ca 17 % för ålderspensionärer och knappt 5 % för personer med aktivitets- eller sjukersättning.

Enligt utskottets mening är det en angelägen uppgift för Försäkringskassan att öka kunskapen om bostadstillägg hos dessa personer. Försäkringskassan planerar också att förbättra sin generella information om bostadstillägget och ska även göra ett riktat informationsutskick, till att börja med i två län, till personer som förmodas ha rätt till BTP men som inte uppbär förmånen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag dels till medelsanvisning till anslaget 2:1, dels till bemyndigande för Försäkringskassan att ingå ekonomiska förpliktelser. Utskottet avstyrker därmed motion Sf357 i denna del.

Övriga motioner

Med vad som angivits ovan under anslaget beträffande Försäkringskassans organisationsförändring och genomförande av reformer avstyrker utskottet motionerna Sf223, Sf235, Sf243, Sf263, Sf286 och Sf300 i denna del.

Som ovan nämnts har försäkringsläkare bytt titel till försäkringsmedicinsk rådgivare. Enligt uppgift från Försäkringskassan ska de i den nya organisationen inte på samma sätt som försäkringsläkarna arbeta med att gå igenom läkarnas intyg. De ska inrikta sig mer på information, intern och extern rådgivning och att delge de behandlande läkarna kunskaper i försäkringsmedicin för att öka samsynen. Vidare underlättar Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd bedömningen av den försäkrades arbetsförmåga och behov av sjukskrivning.

I Socialstyrelsens rapport den 20 januari 2004, Tillsyn över försäkringsläkare, anges att det redan i dag finns en möjlighet att inom ramen för domstolsprövning av förvaltningsbesvär begära prövning hos Socialstyrelsens rättsliga råd. I rapporten görs bedömningen att möjligheten till en oberoende expertvärdering av försäkringsläkarnas medicinska bedömningar är ett bättre alternativ än att läkarna ställs under Socialstyrelsens tillsyn. Bland annat i betänkande 2007/08:SfU1 ansåg utskottet att frågan om en förändring av tillsynen av försäkringsläkarna var komplicerad men pekade på det angelägna i att frågan fick en lösning. Utskottet utgick från att regeringen övervägde en förändring av systemet.

Med vad som nu anförts avstyrker utskottet motionerna Sf231, Sf288, Sf300 i denna del och Sf329 yrkande 14.

Enligt 12 § sjuklönelagen ska en arbetsgivare anmäla ett sjukdomsfall till Försäkringskassan om detta medfört att arbetstagaren haft rätt till sjuklön, och sjukperioden och anställningen fortsätter efter sjuklöneperiodens utgång. En sådan anmälan ska göras inom sju kalenderdagar från sjuklöneperiodens slut. Anmälningsskyldigheten för arbetsgivare ska garantera att Försäkringskassan får kännedom om sjukdomsfall som fortsätter efter sjuklöneperiodens utgång och därför aktualiserar ett sjukpenningärende. Arbetsgivarens anmälan, som kan vara muntlig eller skriftlig, ska bl.a. innehålla en uppgift om den dag när sjuklöneperioden började löpa. Både i fråga om beräkning av sjukperioden och anmälningsskyldighet ska också dagar beaktas då ersättning för resor har betalats ut i stället för sjuklön.

Det ankommer på Försäkringskassan och fr.o.m. juli 2009 Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) att bevaka att övergången från ersättning enligt sjuklönelagen till ersättning enligt AFL fungerar på ett smidigt sätt. Bland annat bör det för Försäkringskassan framgå om ersättning för resor har betalats ut i stället för sjuklön. Utskottet är dock inte berett att föreslå något tillkännagivande. Motion Sf290 får anses delvis tillgodosedd med det anförda och avstyrks.

Utskottet har i betänkande 2007/08:SfU1 uttryckt en viss förståelse för att det kan upplevas som en olägenhet att SPV numera måste återkräva för mycket utbetald tjänstepension direkt av förmånstagaren. Utskottet ansåg emellertid att det fick ankomma på regeringen att bedöma om problemet var av den art och storlek att det borde åtgärdas. Utskottet vidhåller sin uppfattning och avstyrker därmed motion Sf230.

I betänkande 2007/08:SfU1 angavs att när sekretess gäller enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen för boförälderns eller barnets folkbokföringsuppgifter kommuniceras ansökan om underhållsstöd med den bidragsskyldige utan angivande av adressuppgifter. Utskottet uttalade att även om den nuvarande ordningen inte räckte för att undanhålla den bidragsskyldige uppgiften att boföräldern bor i Sverige var utskottet dock inte berett att förorda en annan ordning. Det fick i stället ankomma på regeringen att överväga om situationen var sådan att en ändring var nödvändig.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och avstyrker därmed motion Sf203.

Vid behandlingen av proposition 2006/07:49 uttalade utskottet i det av riksdagen godkända betänkandet Vissa regler om ränta i samband med återkrav (2006/07:SfU6 s. 8) att Försäkringskassan saknade laglig möjlighet att betala dröjsmålsränta vid försenad eller felaktig ärendehantering men att ersättning för ränteförlust kunde lämnas i form av skadestånd enligt skadeståndsrättsliga principer. Staten kunde åläggas skadeståndsansvar för skada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten svarar. Enligt förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten handlägger Justitiekanslern anspråk på ersättning om anspråket grundas på ett påstående om felaktigt beslut eller underlåtenhet att meddela beslut. Utskottet avstyrkte därmed motionsyrkanden om skyldighet för Försäkringskassan att betala dröjsmålsränta men förutsatte att regeringen övervägde frågan om en eventuell skyldighet för Försäkringskassan att betala ränta till enskilda när dessa drabbas av en försenad utbetalning på grund av ett felaktigt beslut eller i övrigt bristande handläggning hos Försäkringskassan.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning i frågan och avstyrker därmed motionerna Sf204, Sf278 och Sf329 yrkande 15.

När det gäller frågan om förtroendemannainflytande har utskottet i betänkandena 2006/07:SfU3 och 2007/08:SfU3 ställt sig bakom regeringens förslag att avveckla försäkringsdelegationerna och socialförsäkringsnämnderna. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2006/07:45 och 2007/08:13). Utskottet finner inte skäl att ändra uppfattning i frågan eller att föreslå ett nytt organ för förtroendemannainflytande. Därmed avstyrks motionerna Sf261, Sf312, Sf329 yrkande 16 och Sf376 yrkande 21.

2:2 Inspektionen för socialförsäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 2:2 Inspektionen för socialförsäkringen. Därmed avslår riksdagen motionsyrkande om annan medelsanvisning.

Propositionen

För att stärka rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet är det angeläget att stärka tillsynen inom socialförsäkringsområdet. Det är regeringens bestämda uppfattning att en oberoende tillsyn är nödvändig för att medborgarna ska känna ökad tilltro till att socialförsäkringen hanteras rättssäkert och effektivt. Inspektionen ska inrättas den 1 juli 2009.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 2:2 som har benämnts Inspektionen över socialförsäkringen anvisar ett raman-slag på 24 miljoner kronor.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion Sf357 av Lars Ohly m.fl. (v) i denna del begärs att till anslaget 2:2 anvisas 24 miljoner kronor mindre än regeringen. Motionärerna avvisar införandet av denna nya myndighet. Det stora behovet av ökad rättssäkerhet och granskning av Försäkringskassans myndighetsutövning kan tillgodoses på andra sätt, t.ex. genom en annan politik för sjukförsäkringen. Det finns dessutom redan myndigheter, som exempelvis Riksrevisionen, som kan granska Försäkringskassan på eget initiativ.

Utskottets ställningstagande

Försäkringskassan fattar årligen ca 15 miljoner beslut om ersättning och verkställer mer än 60 miljoner utbetalningar till enskilda. Vidare betalar Försäkringskassan ut ca 435 miljarder kronor årligen, vilket motsvarar närmare hälften av statsbudgetens utgifter.

Många av de beslut som tas är avgörande för den enskildes försörjning och livssituation. Som angivits ovan finns det vissa problem med kvalitet, likabedömning och utbetalningar vid handläggning av ärenden. Genom att bilda Inspektionen för socialförsäkringen kommer kvaliteten och rättssäkerheten att kunna öka samtidigt som riskerna för felaktiga utbetalningar minskar. Därmed stärks tilltron till socialförsäkringen och dess administration.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 2:2. Utskottet avstyrker därmed motion Sf357 i denna del.

Med hänsyn till gängse språkbruk i dessa sammanhang, jämför Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och Inspektionen för strategiska produkter, bör myndighetens namn vara Inspektionen för socialförsäkringen.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom omfattar garantipension, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd. Till utgiftsområdet hör även efterlevandepension till vuxna, dvs. omställningspension, änkepension, särskild efterlevandepension och garantipension till dessa för-måner.

Av propositionen framgår att utgifterna för 2007 blev ca 464 miljoner kronor lägre än anvisade medel, vilket innebär minskade utgifter med 1 281 miljoner kronor mellan åren 2006 och 2007. Att utgifterna minskat

beror framför allt på att antalet personer med inkomstrelaterad pension ökar samt att den genomsnittliga nivån för inkomstrelaterad pension stiger. En anledning till detta är följsamhetsindexeringen som inneburit en real höjning av den inkomstrelaterade pensionen. Andra faktorer som påverkar kostnaderna för utgiftsområdet är prisbasbeloppets utveckling, medelbeloppet för respektive förmån och antalet förmånstagare. Medelbeloppet för ålderspensionen påverkas även av fördelningen av hur många personer som är ogifta eller gifta, andelen personer som tar ut sin pension tidigt eller sent samt uttag som görs med hel eller partiell pension. Flertalet av förmånerna betalas ut som komplement till den inkomstrelaterade ålderspensionen, och det gör att kostnaderna minskar. Ett undantag är dock efterlevandepension till vuxna eftersom både efterlevandepension och garantipension ingår i anslaget.

Riksdagen har på förslag av finansutskottet i betänkande 2008/09:FiU1, och i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 11 till 42 456 miljoner kronor för 2009 (rskr. 2008/09:46).

Mål för utgiftsområde 11

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till mål för utgiftsområdet Ekonomisk trygghet vid ålderdom.

Propositionen

Målet för det nuvarande politikområdet Ekonomisk äldrepolitik är att personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd och att efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall.

Eftersom indelningen i politikområden upphör föreslår regeringen att målet för politikområdet Ekonomisk äldrepolitik ska upphävas och att samma mål i stället ska gälla som mål för utgiftsområdet Ekonomisk trygghet vid ålderdom.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag och bifaller propositionen i dessa delar.

1:1 Garantipension till ålderspension

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om pensionärernas ekonomiska situation.

Jämför reservation 31 (v).

Gällande ordning

Garantipensionen är ett grundskydd för den som har haft låg eller ingen förvärvsinkomst. Garantipensionen, som följer den allmänna prisutvecklingen och finansieras med allmänna skattemedel, är bosättningsbaserad och kan tidigast betalas ut från och med 65-årsdagen. För full garantipension krävs i princip att man har varit bosatt i Sverige i 40 år, mellan 25 och 65 års ålder.

För personer födda 1937 eller tidigare motsvarar garantipensionen tidigare folkpension, pensionstillskott och värdet av det särskilda grundavdraget för pensionärer. För dessa personer kan garantipensionen högst betalas ut med 2,1814 prisbasbelopp för en ogift pensionär och med högst 1,9434 prisbasbelopp för den som är gift. Garantipensionen reduceras av främst inkomstrelaterad ålderspension, änkepension och tjänstepension.

För den som är född 1938 eller senare är det maximala belopp som kan betalas ut i garantipension 2,13 prisbasbelopp för en ogift pensionär och 1,9 prisbasbelopp för den som är gift. Garantipensionen för dessa personer reduceras av den inkomstrelaterade ålderspensionen och betalas endast ut som ett komplement till denna.

För båda åldersgrupperna gäller att garantipensionen inkomstbeskattas.

Propositionen

Anslaget används för garantipension till ålderspension, hustrutillägg samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2009 till anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension anvisar ett ramanslag på 19 023 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2009

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf358 i denna del att riksdagen till anslaget 1:1 anvisar 3 500 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. Motionärerna anser att garantipensionen ska höjas med 300 kr i månaden från 2009.

I motion Sf296 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om höjd garantipension. Motionärerna vill höja garantipensionen med 500 kr i månaden. Höjningen bör genomföras stegvis med 300 kr 2009, 400 kr 2010 och 500 kr 2011. Detta skulle enligt motionärerna göra en betydande skillnad för de sämst ställda pensionärernas ekonomi och kan ses som en kompensation för de förluster som stora grupper med låga inkomster känner av på grund av pensionssystemets konstruktion.

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf379 yrkande 6 i denna del att riksdagen till anslaget 1:1 anvisar 900 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. Motionärerna vill förbättra fördelningsprofilen genom att satsa ytterligare medel på höjd garantipension.

Motioner utan anslagseffekt 2009

En rad motioner har väckts som rör pensionärernas ekonomiska situation.

I motion Sf374 yrkande 1 begär Veronica Palm m.fl. (s) ett tillkännagivande om pensionärernas ekonomiska situation. I motionen anförts att regeringen, genom bl.a. jobbskatteavdraget, har sänkt skatterna för löntagarna utan att låta pensionärerna få ta del av inkomstskattesänkningarna. Införande av ett grundavdrag kompenserar inte den klyfta som finns mellan förvärvsaktiva och pensionärer. För att säkra den ekonomiska standarden för pensionärer kan man enligt motionärerna inte endast se till nivåerna på garantipensionen, bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet. Flera andra faktorer har betydelse. Med maxtaxa i äldreomsorg och generellt låga avgifter och högkostnadsskydd inom vård och omsorg värnas också pensionärers ekonomi.

Christer Engelhardt (s) anför i motion Sf323 att pensionärer har mycket olika levnadsvillkor varför pensionerna i högre grad än i dag bör anpassas efter de faktiska utgifterna. Vidare anges att klyftan mellan pensionärer och löntagare växer. Ett tillkännagivande om en översyn av pensionärernas ekonomiska situation begärs i motionen.

I motion Sf296 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att tilläggs pensionen för de ATP-pensionärer som gick i pension 1990 eller tidigare bör räknas upp med ca 6 %. Motionärerna vill på detta sätt bl.a. återställa sänkta ersättningsnivåer och reduceringen av prisbasbeloppet till 98 % 1993–1998.

Holger Gustafsson (kd) anför i motion Sf307 att det främst är pensionärerna som åldersgrupp som har bidragit till den nuvarande ekonomiska standarden och välfärdssituationen. Motionären anser att det noga måste bevakas att pensionärskollektivet får del av den standardökning som kommer övriga medborgare till del. I motionen begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension

Utskottet anser att garantipensionen är en viktig del av det reformerade ålderspensionssystemet eftersom den tillsammans med bostadstillägget till pensionärer värnar om ett rimligt grundskydd. Pensionärernas ekonomiska förhållanden måste fortlöpande uppmärksammas och då särskilt utvecklingen för de pensionärer som har de lägsta inkomsterna. Utskottet välkomnar därför regeringens satsning med bl.a. ett förhöjt grundavdrag för ålderspensionärer samt en höjning av den skäliga levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet. Utskottet noterar också att för att de högre inkomsterna inte ska ätas upp av höjda kommunala avgifter föreslås ändringar gällande det s.k. förbehållsbeloppet (utgiftsområde 9 i budgetpropositionen). Förslaget innebär en höjning av nivån på det belopp som den enskilde garanteras ha kvar för normala levnadskostnader, som motsvarar nivån för skälig levnadsstandard.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf296 yrkande 10, Sf358 i denna del och Sf379 yrkande 6 i denna del.

Övriga motioner

Enligt vad som anförs i propositionen är ett sätt att följa den ekonomiska utvecklingen för pensionärer att se på förändringen av den allmänna pensionen utifrån olika typfall. Försäkringskassan redovisar varje år till regeringen en studie över utvecklingen av den allmänna ålderspensionen under de senaste tio åren (änkepension och avtalspension ingår inte). Typfallen avser personer födda före 1938 med pension intjänad helt enligt ATP-systemets regler. Den senaste studien, som avser perioden 1997–2007, visar att alla typfall har högre pension 2007 än 1997, både före och efter skatt, räknat i 2007 års penningvärde. Under den studerade perioden var pensionerna närmast oförändrade, mätt i fasta priser, fram till 2003 medan de därefter ökar, både före och efter skatt och i alla inkomstlägen.

De besparingar som gjordes i samband med budgetsaneringen på 1990-talet innebar att prisbasbeloppet inte räknades upp med hela förändringen i konsumentpriserna för de två första åren i perioden. Av vad som framgår av propositionen kompenseras från 1999 pensionärerna åter fullt ut för utvecklingen av konsumentpriserna genom att beräkningen av prisbasbeloppet återställts. Därutöver, och som utskottet konstaterat i sitt yttrande till finansutskottet över statsbudgetens inkomster för 2009, har pensionärerna fr.o.m. 2002 kompensats för besparingarna på basbeloppet genom en skattelättnad som bestod i att den särskilda skattereduktionen som löntagare och andra med pensionsgrundande inkomster medgetts som kompensation för den allmänna pensionsavgiften utvidgades till att omfatta pensionsinkomster och således även pensionärerna. Den särskilda skattereduktionen ersattes med ett högre allmänt grundavdrag fr.o.m. 2003. Vidare har, sam-

tidigt som samhällsekonomin har förbättrats, också villkoren för pensionärerna förbättrats bl.a. genom införande av s.k. följsamhetsindexering av pensionerna. Den förändrade indexeringsmetoden har inneburit att tilläggs-pensionen har ökat reallt fr.o.m. 2002. Under perioden 2002–2008 kommer pensionärer födda 1937 och före enligt beräkningar att få drygt 24 miljarder kronor mer i utbetalningar än vad de skulle ha fått med prisindexering. Förbättringen för pensionärerna kan således till stor del förklaras av de pensionshöjningar som skett i och med pensionsreformen, där omläggningen av grundskyddet genom bl.a. införandet av garantipensionen 2003 innebar en tydlig inkomsthöjning för pensionärerna med de lägsta inkomsterna eftersom omräkningen av den beskattningsbara garantipensionen gjordes utifrån den högsta kommunalskatten i riket.

Som angetts ovan anser utskottet att garantipensionen tillsammans med bostadstillägget till pensionärer värnar om ett rimligt grundskydd, och den utgör därför en viktig del av det reformerade ålderspensionssystemet. Pensionärernas ekonomiska förhållanden måste dock enligt utskottets mening fortlöpande uppmärksammas, särskilt utvecklingen för de pensionärer som har den allra lägsta standarden. Utskottet kan konstatera att regeringen nu föreslår en satsning på ålderspensionärerna, i första hand genom ett förhöjt grundavdrag för ålderspensionärer. Denna skattelättnad berör alla pensionärer med inkomster upp till ca 363 000 kr per år, men den är som störst för dem med låga inkomster. Vidare föreslås en höjning av den skäliga levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet varigenom pensionärerna med den lägsta standarden kommer att få en förbättrad disponibel inkomst. Som utskottet pekat på ovan föreslår regeringen också ändringar i förbehållsbeloppet för att de högre inkomsterna inte ska ätas upp av höjda kommunala avgifter (utgiftsområde 9).

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf296 yrkande 12, Sf307, Sf323 och Sf374 yrkande 1.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsansvisning till anslaget 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna.

Gällande ordning

Efterlevandepension till vuxna betalas ut till personer som inte har fyllt 65 år. Därutöver betalas i vissa fall änkepension ut även efter 65 år. Särskild efterlevandepension är under avveckling och kan inte beviljas för dödsfall som inträffat 2003 eller senare utan kan endast betalas ut till dem som i december 2002 uppbar förmånen.

Omställningspensionen utgör ett ekonomiskt stöd under en övergångsperiod för att ge den efterlevande maken möjlighet att ställa om sin ekonomi till de ändrade förhållandena som dödsfallet medför. Pensionen betalas ut i tolv månader efter dödsfallet. Efter den första perioden kan omställningspensionen förlängas för den som har barn, längst tills det yngsta barnet fyller 12 år.

Propositionen

Anslaget används för de inkomstrelaterade förmånerna omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension. Anslaget används dessutom för garantipension till dessa förmåner. Garantipensionen betalas ut som ett komplement till den inkomstrelaterade pensionen och reduceras av denna. De inkomstrelaterade pensionerna följsamhetsindexeras.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2009 till anslaget 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna anvisar ett ramanslag på 15 842 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning och förslaget tillstyrks.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om höjd skälig levnadsnivå i det särskilda bostadstillägget.

Vidare bifaller riksdagen regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen avslår även motionsyrkanden om information om rätten till bostadstillägg.

Jämför reservation 32 (s).

Gällande ordning

Bostadstillägg till pensionärer är en inkomstprövad förmån som kan utges fr.o.m. den månad en bidragsberättigad fyller 65 år med 93 % av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kr för den som är ogift och 2 500 kr för den som är gift. Som inkomst räknas t.ex. pensioner och arbetsinkomster. Det s.k. fribeloppet är 2,17 prisbasbelopp för en ogift ålderspensionär och 1,935 prisbasbelopp för den som är gift. Den inkomst som överstiger fribeloppet reducerar bostadstillägget med 62 % av

den del av inkomsten som inte överstiger ett prisbasbelopp och med 50 % av inkomst däröver. Bostadstillägget påverkas också av förmögenhet. I de fall förmögenheten, med undantag för permanentbostaden, överstiger 100 000 kr för ogifta och 200 000 kr för makar räknas 15 % av det överskjutande beloppet som inkomst.

Förutom bostadstillägg kan särskilt bostadstillägg betalas ut som en utfyllnad om inkomsten, efter avdrag för skälig bostadskostnad, understiger en skälig levnadsnivå. Gränsen för vad som kan anses som skälig bostadskostnad är 6 200 kr per månad för ogift och 3 100 kr för gift pensionär. Särskilt bostadstillägg betalas ut upp till en viss skälig levnadsnivå som motsvarar 1,294 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift samt 1,084 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

Propositionen

Anslaget omfattar bostadstillägg till pensionärer och särskilt bostadstillägg till pensionärer.

I propositionen anges att antalet pensionärer som får bostadstillägg har minskat de senaste åren och att anledningen är att de nyblivna pensionärerna, i genomsnitt, har högre pension jämfört med dem som redan uppbär pension.

Regeringen konstaterar i propositionen att analyser visar att det finns behov av att förbättra situationen för i första hand de sämst ställda pensionärerna. Förutom förslaget till ett förhöjt grundavdrag vid beskattningen av pensionärer föreslås, för dem som av olika skäl inte får en förbättrad ekonomisk situation till följd av skattesänkningen, höjda grundnivåer för särskilt bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Regeringen föreslår således att den skäliga levnadsnivån för särskilt bostadstillägg ska höjas fr.o.m. den 1 januari 2009 till 1,3546 gånger prisbasbeloppet för ogifta pensionärer och 1,1446 gånger prisbasbeloppet för gifta pensionärer. Detta skulle med prisbasbeloppet för 2009 motsvara 4 615 respektive 3 866 kr per månad. Per år motsvarar detta en höjning med ca 2 600 kr.

Förslaget beräknas medföra en nettoökning av anslaget med ca 1 miljon kronor per år fr.o.m. 2009.

Beträffande det s.k. mörkertalet, dvs. hur många som inte har bostadstillägg men som kan förmodas ha rätt till förmånen, anförs i propositionen att Försäkringskassan i samarbete med SCB har genomfört en studie. Studien visade att mörkertalet kunde vara så högt som 28 % för ålderspensionärer. Det statistiska materialet var emellertid osäkert, och Försäkringskassan har nu gjort en ny studie i samarbete med SCB. Den nya studien visar att mörkertalet i stället är knappt 17 % för ålderspensionärer. Den stora skillnaden förklaras, i huvudsak, av att SCB har förbättrat sitt statistiska material samt att antalet som söker bostadstillägg ökat med tiden. Enligt propositionen är det fråga om en relativt stor grupp. Försäkringskassan ska

också bl.a. göra ett informationsutskick till personer som förmodas ha rätt till bostadstillägg men som inte uppbär förmånen. Försäkringskassans åtgärder för att minska mörkertalet bedöms på sikt öka kostnaderna för bostadstillägget.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar ett ramanslag på 7 118 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2009

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf358 i denna del att riksdagen till anslaget 1:3 anvisar 400 miljoner kronor mindre än regeringen. Motionärerna anser att ersättningsnivån ska höjas till 94 % 2009 och anvisar för detta 100 miljoner kronor. Som en följd av motionärernas förslag om bl.a. höjd garantipension minskar emellertid utgifterna för anslaget med 500 miljoner kronor 2009.

Också i motionerna Sf329 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 9 i denna del och Sf296 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 11 begärs att regeringen ska återkomma med förslag om en höjning av bostadstillägget till 94 % 2009 samt till 95 % 2010 och 2011. I motion Sf296 anges även att fribelopsreglerna bör ses över för att höjningar av garantipensionen och bostadstillägget ska kunna utnyttjas maximalt. Vidare bör en treårig riktad informationssatsning om bostadstillägget genomföras.

I motion Sf379 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp) yrkande 6 i denna del föreslås en höjning av fribeloppet i bostadstillägget. Vidare bör den andel av bostadskostnaden som räknas in vid beräkning av bostadstillägget höjas från 93 % till 94 %. Den skäligen levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget bör också, utöver den höjning som regeringen föreslagit, höjas med 1 200 kr per år. Dessa åtgärder beräknas ge en utgiftsökning med ca 95 miljoner kronor 2009.

Motioner utan anslagseffekt 2009

Tillkännagivanden begärs i motionerna Sf374 yrkande 3 av Veronica Palm m.fl. (s), Sf219 av Hans Olsson m.fl. (s), Sf262 av Michael Hagberg m.fl. (s) och Sf240 av Ameer Sachet (s) om att det behövs fortsatt förstärkt information om rätten till bostadstillägg, eftersom många av dem som enligt Försäkringskassan har rätt till bostadstillägg inte har ansökt om detta.

I motion Sf267 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s) anförs att bostadstillägget bör ses över så att det ger ett nödvändigt tillskott. Om inte inkomstreglerna och kompensationsgraden i bostadstillägget täcker de verkliga boendekostnaderna kommer pensionärernas köpkraft att urholkas. Ett tillkännagivande begärs om detta.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Utskottet noterar att antalet pensionärer som får bostadstillägg, enligt vad som anförs i propositionen, har minskat de senaste åren och trenden väntas hålla i sig. Anledningen till detta är att de nyblivna pensionärerna i genomsnitt har högre pension jämfört med dem som redan uppstår pension. Att kostnaderna inte gått ned mer än de gjort beror på de förbättringar av bostadstillägget som genomförts.

Utskottet vill peka på att gränsen för högsta bostadskostnad för bostadstillägg till den som har fyllt 65 år höjdes den 1 januari 2007. Vidare höjdes från samma tidpunkt gränsen för den skäliga bostadskostnaden vid beräkning av särskilt bostadstillägg till pensionärer som fyllt 65 år.

Regeringen föreslår nu en ytterligare satsning på ålderspensionärerna. Satsningen omfattar det stora flertalet pensionärer och är särskilt stor för pensionärer med låga inkomster. I första hand införs ett förhöjt grundavdrag för ålderspensionärer. Som framgår av föregående avsnitt kan dock inte alla ta del av detta fullt ut; det gäller t.ex. för dem som saknar skattepliktig pension eller för dem där den lägre skatten motverkas av en lika stor sänkning av det särskilda bostadstillägget. Regeringen föreslår därför en höjning av den skäliga levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget. Förslaget motsvarar en höjning med ca 2 600 kr per år och ger dem med den allra lägsta standarden en förbättrad disponibel inkomst. Utskottet, som välkomnar förslaget, tillstyrker propositionen i denna del.

Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker därmed motionerna Sf296 yrkande 11, Sf329 yrkande 9 i denna del, Sf358 i denna del och Sf379 yrkande 6 i denna del.

Övriga motioner

Som angetts i tidigare avsnitt har Försäkringskassan i samarbete med SCB beträffande bostadstillägg till pensionärer m.fl. genomfört en studie av det s.k. mörkertalet. Studien visar bl.a. att mörkertalet är nära 17 % för ålderspensionärer. Utskottet kan i likhet med regeringen konstatera att det trots informationsinsatser från Försäkringskassan fortsatt finns en relativt stor grupp ålderspensionärer som inte har bostadstillägg men som är berättigad till förmånen. Som angetts tidigare kommer också Försäkringskassan att öka informationsinsatserna genom generell och riktad information till berörda grupper.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet inte att något tillkännagivande är nödvändigt. Motionerna Sf219, Sf262, Sf240 och Sf374 yrkande 3 avstyrks därmed.

Beträffande yrkandet om att bostadstillägget bör ses över så att det ger ett nödvändigt tillskott kan utskottet hänvisa till vad som anförts ovan om genomförda och föreslagna förbättringar i bostadstillägget. Utskottet ser positivt på dessa förbättringar och anser inte att någon åtgärd från riksdagens sida är påkallad. Utskottet avstyrker därmed motion Sf267.

1:4 Äldreförsörjningsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om höjd skälig levnadsnivå i äldreförsörjningsstödet.

Vidare bifaller riksdagen regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd.

Gällande ordning

Äldreförsörjningsstöd är en helt inkomstprövad förmån som ska garantera de personer som är bosatta i Sverige och är 65 år eller äldre en viss skälig levnadsnivå. Den skäliga levnadsnivån är densamma som för särskilt bostadstillägg till pensionärer, dvs. den motsvarar 1,294 gånger prisbasbeloppet för en ogift och 1,084 gånger prisbasbeloppet för den som är gift. Gränsen för vad som kan anses som skälig bostadskostnad är 6 200 kr per månad för ogift och 3 100 kr per månad för den som är gift.

Propositionen

Anslaget omfattar äldreförsörjningsstöd.

Regeringen föreslår en höjning av den skäliga levnadsnivån i äldreförsörjningsstödet fr.o.m. den 1 januari 2009, till 1,3546 prisbasbelopp för ogifta och 1,1446 prisbasbelopp för gifta.

Förslaget beräknas medföra en nettoökning av anslaget med ca 9 miljoner kronor per år fr.o.m. 2009.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2009 till anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd anvisar ett ramanslag på 473 miljoner kronor.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion Sf379 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp) yrkande 6 i denna del föreslås att den skäliga levnadsnivån i äldreförsörjningsstödet, utöver den höjning som regeringen föreslagit, bör höjas med 1 200 kr per år. Den ytterligare höjningen beräknas ge en utgiftsökning med ca 5 miljoner kronor 2009.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet angett i föregående avsnitt föreslår regeringen nu en ytterligare satsning på ålderspensionärerna. Satsningen, som omfattar det stora flertalet pensionärer, är särskilt stor för pensionärer med låga inkomster. Således föreslås en höjning av den skäliga levnadsnivån i äldreförsörjningsstödet. Förslaget motsvarar en höjning med ca 2 600 kr per år och ger dem med den allra lägsta standarden en förbättrad disponibel inkomst. Utskottet välkomnar förslaget och tillstyrker propositionen i denna del.

Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker därmed motion Sf379 yrkande 6 i denna del.

Pensionsrätt vid sjukersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att vid beräkning av pensionsgrundande belopp, för dem som omfattas av de särskilda reglerna för sjukersättning, bortses från avtrappningen, och i stället används beloppet för sjukersättning och arbetsskadelivränta före minskning av reduceringsinkomst.

Gällande ordning

Den totala ålderspensionsrätten för sjukersättning för personer med hel inkomstrelaterad sjukersättning är 93 % av antagandeinkomsten. För försäkrade som uppbär partiell sjukersättning är pensionsrätten 93 % av den andel av antagandeinkomsten som svarar mot graden av ersättning.

Pensionsrätten består av två delar – pensionsgrundande inkomst (PGI) och pensionsgrundande belopp (PGB).

Utöver PGI för bl.a. utbetald sjukersättning beräknas för personer med hel sjukersättning PGB, som utgör skillnaden mellan 93 % av antagandeinkomsten och PGI för sjukersättningen.

PGB beräknas för den som har hel sjukersättning som är samordnad till 100 % med arbetsskadelivränta genom att PGB för sjukersättningen (dvs. 93 % av antagandeinkomsten minus PGI för sjukersättningen) minskas med PGI för arbetsskadelivräntan. Om sjukersättning och arbetsskadelivränta endast delvis samordnas görs avdraget för den pensionsgrundande arbetsskadelivräntan endast från den del av PGB som motsvarar den andel som samordnas.

Propositionen

Den som har sjukersättning tillförsäkras genom det pensionsgrundande beloppet en ålderspension som motsvarar en beräknad årlig inkomst (antagandeinkomst) som personen skulle ha haft om han eller hon hade kunnat fortsätta att arbeta ända fram till ålderspensioneringen.

I budgetpropositionen anförs att om de särskilda reglerna för sjukersättning (prop. 2007/08:124, bet. 2008/09:SfU4, rskr. 2008/09:23) tillämpas utan att någon regelförändring görs i sättet att beräkna PGB får det till följd att pensionsrätten för sjukersättning inte minskar även om sjukersättningen har minskat genom att den har avtrappats mot reduceringsinkomst. Det skulle innebära att en person med hel sjukersättning som börjar arbeta skulle få en pensionsrätt motsvarande 93 % av antagandeinkomsten plus 93 % av arbetsinkomsten. Den sammanlagda pensionsrätten för ålderspension skulle då kunna överstiga den inkomst som de som omfattas av de särskilda reglerna skulle ha haft om de hade kunnat fortsätta att arbeta till 65 år.

Regeringen föreslår därför att man vid beräkning av PGB, för dem som omfattas av de särskilda reglerna för sjukersättning, bortser från avtrappningen och i stället använder beloppet för sjukersättning och arbetsskadelivränta före minskning av reduceringsinkomst. I de fall sjukersättningen endast är samordnad till viss del (1–99 %) med arbetsskadelivränta ska endast den del av det pensionsgrundande beloppet som motsvarar graden av samordning minskas. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

Utskottets ställningstagande

Inga motionsyrkanden har väckts med anledning av regeringens förslag. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del.

Pensionssystemet i övrigt m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om bl.a. en analys av pensionssystemet ur ett köns- och klassperspektiv, ett reformerat ATP-system, aktiv balansering, pensionsrätt vid studier och premiepensionssystemet.

Jämför reservationerna 33 (s), 34 (v) och 35 (mp).

Motioner

Veronica Palm m.fl. (s) anför i motion Sf374 yrkande 2 att pensionsöverenskommelsen är en av de viktigaste förutsättningarna för hållbara pensioner. Motionärerna menar dock att det med regeringens förda politik och

den ekonomiska utvecklingen i världen finns risk för att pensionssystemets automatiska balansering löser ut 2009–2010. Regeringen bör därför enligt motionärerna följa denna utveckling nogsamt. Moderniseringen av pensionssystemet kräver också att arbetskultur, befintliga könsroller samt andra system och förmåner anpassas och följer med i utvecklandet av pensionssystemet. Arbetslinjen är och förblir en viktig grundbult, därmed också satsningar på bl.a. rehabiliteringsinsatser. Även den ekonomiska familjepolitiken har enligt motionärerna betydelse för hållbara pensioner. För att komma till rätta med skillnaderna på sikt måste jämställdheten öka både i hemmet och i arbetslivet. Motionärerna är oroade över att kvinnors men även mäns anknnytning till arbetsmarknaden försvagas. I motionen begärs ett tillkännagivande om förutsättningarna för hållbara pensioner.

I motion Sf296 yrkande 3 av Kalle Larsson m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att Genomförandegruppen bör fråntas sin formella roll i beslutsprocesser kring pensionssystemet. Motionärerna anser att gruppens uppdrag måste anses slutfört eftersom pensionssystemet nu fullt ut trätt i kraft. Samtliga partier måste omgående ges full och löpande insyn i de politiska överläggningar som rör pensionssystemet.

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) anför i motion Sf269 att det är viktigt att en oberoende översyn görs av pensionssystemet och hur det faller ut för olika grupper i samhället. Motionärerna vill att översynen ska omfatta även eventuella behov av förändringar samt hur kunskapen om systemet ska kunna ökas. I motionen begärs ett tillkännagivande om detta.

I motion Sf316 av Birgitta Ohlsson och Barbro Westerholm (fp) begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning med syfte att höja pensionsåldern. Utredningen bör även se över hur man kan stimulera och skapa incitament för fler att arbeta längre. Motionärerna pekar på att medellivslängden ökar och att andelen äldre blir fler samtidigt som andelen individer i arbetsför ålder minskar. Välfärdssystemen, bl.a. pensioner och hälso- och sjukvård, sätts härigenom under hårt tryck. En tänkbar lösning är enligt motionärerna att höja pensionsåldern från 67 till 70 år.

När det gäller pensionssystemets utformning anför Kalle Larsson m.fl. (v) i motion Sf296 att regeringen bör analysera pensionssystemets konsekvenser utifrån ett klass- och könsperspektiv. Motionärerna anser att livsinkomstprincipen missgynnar kvinnor eftersom de i högre utsträckning än män jobbar deltid, har lägre pensionsålder och har lägre inkomst vid föräldradighet och sjukdom. I motionen anges att kvinnor i det nya pensionssystemet får i genomsnitt 20 % lägre tilläggs pension och garantipension från det offentliga systemet än män. Motionärerna anser vidare att regeringen bör tillsätta en utredning om ett reformerat ATP-system. Undersökningar visar att 59 % inte tror att pensionen kommer att räcka till när de blir gamla. Endast 27 % tycker att det är bra att placera en del av pensionen på börsen. Oron är enligt motionärerna befogad, och det går inte att lappa och laga i nuvarande system eftersom det är felkonstruerat från början. Ett

nytt system som byggs upp från grunden måste vara förutsägbart och solidariskt finansierat via skatter och sociala avgifter. Det måste vara omfördelande över livscykeln, mellan könen och mellan klasserna samt ha en buffert. Motionärerna vill se ett offentligt system utan spekulationsinslag eller privata delar och som är nationalekonomiskt stabilt och hållbart för individen. Slutligen begär motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag till en aktiv balansering. Motionärerna anser att hela pensionsavgiften bör gå in i fördelningssystemet för att ge finansiell stabilitet. Avgifterna bör tillfälligt höjas och, om det visar sig att systemet är underfinansierat, inte ge någon pensionsrätt i framtiden. Det ska finnas en fastlagd gräns för vilket underskott som ska hanteras med avgiftsökningar. Om denna gräns passeras ska det tas politisk ställning till hur balans ska uppnås i systemet. Motionärerna anser att denna aktiva balansering bör gälla i stället för den s.k. bromsen som innebär att man kan sänka pensionerna om avgifterna och AP-fonderna inte räcker till. I yrkandena 1, 2 och 5 begärs tillkännagivanden om detta.

I yrkande 4 i samma motion begärs ett tillkännagivande om att ge Studiesociala utredningen i uppdrag att göra en översyn av pensionsrätten vid studier. Motionärerna anför att förslaget inte får resultera i att förbättringar avseende pensionsrätten vid studier konkurrerar ut andra för gruppen nödvändiga förbättringar, utan noga hänsyn ska tas till den ekonomiskt utsatta situation som många studerande lever i.

När det gäller frågor om premiepensionen anför motionärerna att det sker en misshushållning av avgifter och bonusar i pensionssystemets fondsparande. Avgifterna varierar och effekterna är svåra att se för pensionsspararna. Avgifterna har också lett till höjda offentliga förvaltningskostnader med nära 3 miljarder kronor per år. Den årliga överföringen från löntagare till fondägare varje år är enligt motionärerna enorm, varför ett avgiftstak på 0,05 % för pensionssparande bör införas. I motionen begärs ett tillkännagivande härom (yrkande 7). I yrkande 8 begär motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag om utökad utbud för Sjunde AP-fonden. Sjunde AP-fonden bör kunna erbjuda en realräntefond som placerar i svenska realränteobligationer samt generationsfonder och placering i ideella fonder. Det bör enligt motionärerna finnas en skyldighet att ta andra hänsyn än enbart avkastning, och pengar ska inte kunna placeras i t.ex. vapen- eller porrindustrin. Vidare bör fonden ha rösträtt motsvarande sitt aktieinnehav vid svenska företags bolagsstämmor. Slutligen anser motionärerna att Premiesparfonden ska kunna väljas som aktivt val.

I motion Sf344 av Leif Pagrotsky (s) begärs i yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om att göra det möjligt dels för premiepensionssparare att aktivt välja Sjunde AP-fondens premiesparfond, dels för Sjunde AP-fonden att aktivt förvalta sitt ägande i företag som fonden har investerat i.

Jan R Andersson (m) begär i motion Sf271 ett tillkännagivande om möjligheten till engångsutbetalningar för mindre belopp i premiepensionssystemet. Enligt motionären utgör premiepensionsdelen en mycket liten del av

den totala pensionen för många som nyligen gått i pension. Den administrativa bördan blir då stor i förhållande till kapitalets avkastning, varför en engångsutbetalning kan vara önskvärd för båda parter. Belopp understigande en viss gräns skulle kunna utbetalas i klump så att pensionären själv kunde förvalta medlen.

Utskottets ställningstagande

Pensionsreformen bygger på en bred politisk överenskommelse mellan fem partier (s, m, c, fp och kd). Reformen har genomförts och vårdats av Genomförandegruppen bestående av ledamöter från de fem partierna.

Genomförandegruppen har ersatts av en arbetsgrupp, Pensionsgruppen, med företrädare för de fem partierna bakom pensionsöverenskommelsen. Pensionsgruppens uppgift är att värna överenskommelsen och vårda pensionsreformen och dess grundläggande principer. I regeringens direktiv för Pensionsgruppen anges att gruppen mot bakgrund av förändringar i medellivslängd och antal år i förvärsarbete bl.a. ska se över gränserna för tidigaste uttag av pension och gränsen för avgångsskyldighet.

Av budgetpropositionen framgår vidare att för att förbättra möjligheterna för kunskapsöverföring till nya förvaltare av överenskommelsen kommer en särskild pensionsskrift att tas fram som beskriver pensionssystemet, pensionsöverenskommelsen och motiven bakom pensionsreformen. Vidare har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av en särskild pensionsmyndighet med ansvar för all pensionshantering.

I likhet med regeringen anser utskottet att det är viktigt att pensionssystemet är tryggt, förutsägbart och långsiktigt. Det är också av stort värde för de försäkrade att pensionssystemet vilar på en bred överenskommelse så att spelreglerna inte ändras om det blir regeringsskifte. Därutöver krävs att allmänheten är övertygad om såväl den politiska som den finansiella stabiliteten och agerar utifrån detta. Utskottet delar således regeringens uppfattning att det är väsentligt att omsorgsfullt vårda pensionsöverenskommelsen och att också tydligt markera att pensionsreformen långsiktigt ligger fast. Utskottet vill också peka på att eftersom pensionssystemet regleras i lag kommer samtliga riksdagspartier att få ta ställning till eventuella förslag till förändringar i systemet.

Pensionsadministrationsutredningen har överlämnat sina förslag i betänkandet Ny Pension – Ny Administration (SOU 2006:111). Utredningen föreslår att en pensionsmyndighet ska inrättas som ska ansvara för den inkomstrelaterade ålderspensionen och för garantipensionen. Utredningen föreslår vidare att den nya myndigheten bildas genom att de aktuella frågorna flyttas från Försäkringskassan och Premiépensionsmyndigheten till den nya myndigheten. Som en konsekvens härav avvecklas Premiépensionsmyndigheten.

Regeringen gör den bedömningen att en pensionsmyndighet bör inrättas den 1 januari 2010. Den nya myndigheten bör utöver administrationen av den allmänna ålderspensionen (inkomstpension, tilläggspension, premiepension och garantipension) även hantera efterlevandepension, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstödet. En särskild utredare har tillkallats (dir. 2008:52) för att dels göra vissa kompletterande utredningar, dels förbereda och genomföra bildandet av myndigheten. Regeringen avser att återkomma med nödvändiga förslag till författningsändringar under 2009. Regeringen föreslår emellertid redan nu att riksdagen godkänner att Premiepensionsmyndigheten avvecklas den 31 december 2009 (utgiftsområde 2 avsnitt 11).

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om ett reformerat ATP-system samt om en aktiv balansering i stället för en automatisk balansering, senast i betänkande 2007/08:SfU1. I det av riksdagen godkända betänkandet hänvisade utskottet till tidigare uttalanden och konstaterade att det reformerade pensionssystemet, som tillkommit efter en överenskommelse mellan fem partier i riksdagen, är ett avgiftsfinansierat system till skillnad från det föregående, som var förmånsbaserat. Utskottet uttalade att systemet är konstruerat så att det kan klara de påfrestningar som det kommer att utsättas för både när ett stort antal fyrtiotalister går i pension de närmaste åren och de konsekvenser som kan bli en följd av den ökande medellivslängden. Ytterst garanteras fördelningssystemets finansiella stabilitet genom reglerna för automatisk balansering, och fördelarna med det nuvarande pensionssystemet överstiger vida det gamla ATP-systemet. Utskottet, som ansåg att balanseringen av inkomstpensionen bör vara automatisk och inte beroende av politiska beslut, kunde inte se något skäl att frånga sin tidigare uppfattning i dessa frågor. Med det anförda avstyrktes då behandlade motionsyrkanden. Utskottet ser inte heller nu något skäl att frånga sina tidigare ståndpunkter vare sig beträffande ett reformerat ATP-system eller när det gäller aktiv balansering.

Även motioner om en analys av pensionssystemet utifrån ett köns- och klassperspektiv har tidigare behandlats av utskottet. I betänkande 2006/07:SfU5 Vissa pensionsfrågor framhöll utskottet bl.a. att det nuvarande pensionssystemet innehåller regler som direkt omfördelar från dem med höga inkomster till låginkomsttagare och därmed från män till kvinnor. En sådan regel är den s.k. takregeln, dvs. att pensionsrätt grundas på inkomster upp till 7,5 inkomstbasbelopp. Även garantipensionen har samma omfördelande egenskap. Vidare uttalade utskottet att också det förhållandet att samma delningstal gäller för kvinnor och män (gemensam livslängdstabell) gynnar kvinnorna. Utskottet anförde att vad nu sagts innebär att utfallet blir bättre för kvinnor än för män i det nya systemet i den meningen att kvinnor får större avkastning på varje inbetald krona än män samt att den omständigheten att kvinnor generellt sett får lägre årlig pension är en åter-

spegling av kvinnors anställningsvillkor i samhället och inte beror på pensionssystemets utformning. Utskottet gör inte nu någon annan bedömning.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna Sf269, Sf296 yrkandena 1–3 och 5 samt Sf316. Motion Sf374 yrkande 2 får med det anförda anses i huvudsak tillgodosedd och avstyrks.

Motioner om förbättrad pensionsrätt vid studier har tidigare behandlats av utskottet i det av riksdagen godkända betänkandet 2007/08:SfU1. Vid studier tillgodoräknas en försäkrad som under någon del av ett år har uppburit studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) ett pensionsgrundande belopp för det året. Även om studier inte automatiskt i varje enskilt fall kan sägas leda till högre lön ansåg utskottet att studier i allmänhet måste betraktas som en investering för en framtida högre lön. Det pensionsgrundande beloppet för studier utgör en viss kompensation för att den enskilde helt eller delvis avstått från förvärvsarbete och därigenom inte kunnat tjäna in pensionsrätt. Mot bakgrund härav och då en höjning av det pensionsgrundande beloppet måste finansieras inom studiestödssystemet avstyrkte utskottet då behandlad motion. Utskottet, som inte ser skäl att frångå sin tidigare ståndpunkt, avstyrker motion Sf296 yrkande 4.

Premiepensionsutredningen har i sitt betänkande Svårnavigerat? Premiepensionssparande på rätt kurs (SOU 2005:87) angett att premiepensionssystemets basalternativ bör få en generationsfundsprofil, dvs. risknivån bör trappas ned i takt med pensionsspararens ålder. Basalternativet föreslås vara öppet för aktiva val. Premiepensionsutredningen föreslår vidare dels att Premievals-fonden ska läggas ned, dels att Premiesparfonden ersätts med ett antal fonder innehållande olika tillgångsslag och att fondutbudet reduceras till omkring 100–200 fonder. Utredningen har vidare föreslagit att Sjunde AP-fonden ska få utöva sin rösträtt utan nuvarande begränsningar och att i stället de inflytandebegränsningar som gäller generellt för fondbolag ska tillämpas för Sjunde AP-fonden.

I Premiepensionsmyndighetens rapport Förslag till ändringar i premiepensionssystemet (daterad 2007-04-24) redovisas bl.a. hur premiepensionssystemet kan kompletteras med ett begränsat antal kostnadseffektiva placeringsalternativ i syfte att underlätta fondvalet, uppnå lägre kostnader och minska risken för dåliga utfall hos pensionssparare på grund av okunskap.

Dessa rapporter och även Statskontorets rapport Statens ansvar och åtagande inom premiepensionssystemet (2007:5) bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Enligt budgetpropositionen är den huvudsakliga inriktningen på arbetet att förbättra det statliga fondalternativet i systemet. Det statliga alternativet ska vara ett bra alternativ för de pensionssparare som anser att de inte har kunskap eller tid att förvalta premiepensionen på det s.k. fondtorget. För de sparare som själva vill placera sina premiepensions-

medel bör fondtorget erbjuda ett brett utbud av fonder. Arbetet rör också i vilken mån det statliga alternativet ska vara valbart och möjligt att kombinera med placeringar på fondtorget.

När det gäller frågan om avgifter i premiepensionssystemet kan utskottet konstatera att varje pensionssparare under 2007 i genomsnitt betalade 0,46 % av pensionsbehållningen i avgift, jämfört med 2006 då avgiften uppgick till 0,56 %. Av 0,46 % utgjorde avgiften till fondförvaltarna respektive administrationen i genomsnitt 0,33 % respektive 0,13 %.

Mot bakgrund av det anförda och då beredningen i Regeringskansliet bör avvaktas avstyrker utskottet motionerna Sf271, Sf296 yrkandena 7 och 8 samt Sf344 yrkandena 1 och 2.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

I utgiftsområde 12 ingår barnbidrag inklusive flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, barnpension och efterlevandestöd till barn, vårdbidrag för funktionshindrade barn, pensionsrätt för barnår samt, fr.o.m. år 2008, bostadsbidrag.

Utgifterna inom utgiftsområdet för 2007 blev 64,9 miljarder kronor, ca 1,1 miljarder kronor lägre än anvisade medel. För 2008 beräknas utgifterna bli 66,4 miljarder kronor, vilket är 0,3 miljarder kronor lägre än budgeterat. I förhållande till 2007 beräknas utgifterna för 2008 således bli 1,5 miljarder kronor högre. Ökningen inom utgiftsområdet, varje år under perioden 2007–2009, återfinns framför allt inom anslaget för föräldraförsäkring och beror i huvudsak på ökade volymer.

Riksdagen har på förslag av finansutskottet i betänkande 2008/09:FiU1, och i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 12 till ca 68 466 miljoner kronor för 2009 (rskr. 2008/09:46).

Familjepolitikens inriktning och mål m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till mål för utgiftsområdet Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om annat mål för utgiftsområdet samt om grundläggande riktlinjer för familjepolitiken och om ekonomiskt stöd till familjer med särskilt utsatt situation.

Jämför reservationerna 36 (s, v, mp), 37 (s), 38 (v), 39 (s), 40 (s) och 41 (v).

Propositionen

Från och med år 2008 gäller ett nytt mål för den ekonomiska familjepolitiken. Det nya målet är att den ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Det tidigare målet var att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skulle minska inom ramen för den generella välfärden. Målskiftet föranleddes av att det gamla målet alltför ensidigt fokuserade på den relativa skillnaden i ekonomisk standard mellan hushåll med och utan barn i stället för på den faktiska levnadsstandarden. Det nya målet sätter dessutom tydligare fokus på föräldrarnas möjligheter att möta barnens behov.

Den enhetliga verksamhetsstrukturen utgår i och med budgetpropositionen för 2009. Som en konsekvens av detta föreslår regeringen att riksdagsbindningen avseende mål för politikområden upphör. Målet för det hittillsvarande politikområdet Ekonomisk familjepolitik föreslås i stället avse utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Enligt regeringen bör familjepolitiken utformas så att barn i ekonomiskt utsatta hushåll får stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn. För att stödja barnfamiljerna har staten byggt upp olika system som syftar till att ge en ekonomisk trygghet under perioder med ökad försörjningsbörda. Detta innebär dels en utjämning av de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn, dels en utjämning av de ekonomiska villkoren för familjer över livscykeln. De olika systemen består av generella bidrag, försäkringar som till stor del är inkomstrelaterade samt behovsprövade bidrag. De behovsprövade bidragen har störst effekt på inkomstskillnaderna eftersom de går till familjer med låga inkomster och/eller relativt stor försörjningsbörda. Nackdelen med dessa bidrag är att de skapar marginaleffekter som riskerar att hålla kvar individer och hushåll i bidragsberoende. Även de generella bidragen har stor betydelse för utjämning av inkomstskillnaderna. Kostnaden för att uppnå den utjämnande effekten är dock betydligt högre för de generella bidragen eftersom dessa utbetalas till alla barnfamiljer. I propositionen konstateras också att barnfamiljernas inkomster i huvudsak kommer från förvärsarbete. Att fler föräldrar får vara med i arbetsgemenskapen är viktigt för att våra barn ska må bra. Detta sammantaget med en väl fungerande familjepolitik som ger föräldrar möjlighet att kombinera familj och arbete minskar risken för att barn ska leva i ekonomisk utsatthet. När en sådan utsatthet har uppstått är orsakerna ofta bristande utbildning och arbetslöshet. Lösningen på sådana problem finns inte i familjepolitiken utan inom andra områden, såsom utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken och samhällsekonomin i stort.

Det är centralt att familjepolitiken präglas av ett tydligt barnperspektiv. Principen om barnets rätt till trygga och utvecklande uppväxtförhållanden bör vara vägledande, liksom barnets rätt till delaktighet och inflytande över frågor som rör barnet. Barn och familjer är olika, t.ex. avseende sina önskemål och behov. Regeringen vill möta detta genom att stödja föräldrarna i deras val. Föräldrarna är de som har huvudansvaret för barnets

välbefinnande och som utifrån familjens livssituation och barnets behov ska sörja för barnets bästa. Föräldrarna är också de som känner sina barn bäst.

Förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män bör förbättras. Familjepolitiken bör därför skapa förbättrade möjligheter för båda föräldrarna att delta i arbetslivet och ta hand om barnen när de är små. Familjepolitiken ska samtidigt öka familjernas valfrihet genom att minska den nationella politiska styrningen och stärka föräldrarnas makt över sin livssituation. Regeringen har under 2008 följaktligen infört jämställdhetsbonus och vårdnadsbidrag, två delar av den familjepolitiska reform som aviserades i budgetpropositionen för 2007.

Lagen om kommunalt vårdnadsbidrag är kompetensutvidgande för landets kommuner och ger dessa möjlighet att införa, finansiera och administrera kommunala vårdnadsbidrag inom vissa ramar. Bidraget ger föräldrar ökade möjligheter att vara hemma och vårda sina barn under den period då barnet är mellan ett och tre år. Vårdnadsbidrag är ett komplement till den offentligt finansierade förskoleverksamheten och kan vara en lösning för de familjer som av olika anledningar och behov söker alternativ till förskolan. Det är också möjligt att kombinera deltagande i förskola med omsorg i hemmet. Vårdnadsbidraget reduceras då mot graden av nyttjande av offentligt finansierad förskola. Personlig omsorg och kärlek i hemmet samt pedagogik och god kvalitet i förskoleverksamheten är båda betydelsefulla för ett barns utveckling. Vårdnadsbidraget är dessutom utformat så att en kombination av arbete och familjeliv underlättas. Föräldern kan förvärvsarbeta och samtidigt uppbära vårdnadsbidrag om barnomsorgen ordnas på annat sätt.

I dag tar kvinnor ut en betydligt större andel av föräldradigheten och i många fall ett större ansvar för omsorgen om barnen under uppväxtåren. Förutsättningarna för både kvinnor och män att ta ett aktivt och jämlikt ansvar för föräldraskapet bör förbättras, utan att familjerna för den skull fräntas sitt självbestämmande. Den jämställdhetsbonus regeringen har infört bidrar till detta genom att föräldrarna får bättre ekonomiska möjligheter och incitament till att fördela föräldradigheten mer jämlikt. En ökad jämställdhet i ansvaret för hem och barn kan bidra till trygga och stabila familjeförhållanden samt en stärkt relation mellan barnet och båda föräldrarna. Jämställdhetsbonusen förbättrar även förutsättningarna för en ökad jämställdhet på arbetsmarknaden genom förstärkta motiv för återgång till arbete. På så sätt kan jämställdhetsbonusen bidra till att utöka kvinnors förvärvsfrekvens och motverka osakliga löneskillnader.

Situationen för barn till ensamstående föräldrar är en fråga som är mycket angelägen i regeringens arbete. Denna grupp kan behöva ett särskilt stöd från stat och samhälle i vissa situationer. Det är viktigt att en ensamstående förälder som t.ex. blir allvarligt sjuk och därför inte kan ta hand om sitt barn inte ska hamna i en sämre situation än i en familj där det finns två föräldrar. Så blir det emellertid i dag eftersom ansvaret kan

delas i familjer med två vårdnadshavare. I det betänkande som Föräldraförsäkringsutredningen lämnade under hösten 2005 (Reformerad föräldraförsäkring, SOU 2005:73) har särskilt ensamstående föräldrars situation belysts. Utredningen föreslår bl.a. att en ny ersättning införs och regeringen avser att under våren 2009 återkomma med förslag i frågan om särskild föräldrapenning. De nya reglerna ska gälla från den 1 januari 2010.

En betydligt högre andel av de ensamstående med och utan barn har en relativt sett svag ekonomi jämfört med sammanboende hushåll. Bland ensamstående med barn ökade andelen med en svag ekonomisk standard (under 60 % av medianinkomsten) från ca 17 % 2003 till nära 31 % 2007. I dessa hushåll finns ca 135 000 barn. Det är mot bakgrund av sådana fakta som riksdagen i mars 2006 gjorde ett tillkännagivande till regeringen om att snarast tillsätta en samlad utredning om bidrag m.m. som påverkar barn till särlevande föräldrar (bet. 2005/06:SfU7). Regeringen bereder frågan. I detta sammanhang ingår även den i budgetpropositionen för 2008 aviserade utredningen om bostadsbidragets fördelnings- och marginaleffekter.

Motioner

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf373 yrkande 1 ett beslut om ett nytt politiskt mål för politikområdet Ekonomisk familjepolitik. Det nya målet bör vara att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska inom ramen för den generella välfärden. Detta eftersom motionärerna motsätter sig en utveckling där klyftor medvetet tillåts öka mellan familjer med barn och övriga grupper i samhället. I motionens yrkande 11 önskas ett tillkännagivande om en solidarisk välfärd med tydliga principer för omfördelning. Motionärerna anser att det för barnens skull behövs en familjepolitik som generellt sett stöder barnfamiljer men som också har kompensatoriska inslag som tar hänsyn till familjer i särskilt utsatta situationer. Det anförs att regeringens politik är ett avsteg från den modell som sätter föräldrar och barn främst. I samma motion, yrkande 9, begärs ett tillkännagivande om ekonomiskt utsatta barn. Barnfattigdomen ökar, i synnerhet bland ensamstående med barn, och motionärerna framhåller att det därför är viktigt med solidarisk omfördelning som stöder dessa barn.

I motion Sf334 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 1 begärs avslag på regeringens förslag till mål för utgiftsområdet. Därtill begärs i motionens yrkande 2 ett beslut om att införa ett ändrat mål för politikområdet. Målet föreslås vara: ”Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska och jämställdhet mellan könen ska uppmuntras inom ramen för den generella politiken.” Detta skulle innebära en återgång till det tidigare målet, som innebar omfördelning till barnfamiljer med låg

ekonomisk bärkraft, förstärkt med ett mål om jämställdhet. Yrkande om detta mål framställs även i motion Sf330 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 15.

I motion Sf330 yrkande 14 av Kalle Larsson m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om ändrad benämning av politikområdet Ekonomisk familjepolitik. Det bör enligt motionärerna byta namn till Ekonomisk barnpolitik för att få samstämmighet med trygghetssystemets avsikter. I motionens yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om en handlingsplan som syftar till att förbättra den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar och deras barn. Motionärerna framhåller att dessa inte har ökat sin ekonomiska standard i samma utsträckning som andra grupper i samhället. En starkt generell välfärd förordas som gynnar ekonomiskt utsatta familjer, bl.a. genom utökade välfärdstjänster och stärkt socialförsäkring. En handlingsplan krävs dock för att förbättra situationen på kort sikt.

I motion Sf377 av Mikael Oscarsson och Ingemar Vänerlov (kd) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om en översyn av socialförsäkringssystemet för att det ska fungera tillfredsställande för gravida och unga mödrar. Motionärerna konstaterar att aborter ofta sker av ekonomiska skäl och anför att socialförsäkringssystemen är otillräckliga för unga föräldrar, bl.a. beroende på den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) och dess konstruktion.

I motion Sf277 av Catharina Bråkenhielm (s) önskas ett tillkännagivande om konsekvensbeskrivningar av hur lagförslag som berör trygghetssystemen påverkar barn. Motionären anför att de ekonomiska skillnaderna ökar och att de gör det i allt snabbare takt. Att vara barn i de familjer som inte har råd med vissa aktiviteter innebär ett av våra största utanförskap.

Mikael Oscarsson och Alf Svensson (kd) begär i motion Sf362 yrkande 1 ett tillkännagivande om att alla politiska beslut ska konsekvensbeskrivas utifrån hur familjerna påverkas. I motionens yrkande 2 önskas ett tillkännagivande om en handlingsplan för att stärka äktenskap och familjer. Motionärerna hänvisar till brittiska dokument som visar att äktenskapet erbjuder den bästa miljön för barn att växa upp i.

I motion Sf367 av Emma Henriksson (kd) yrkas på ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att öka incitamenten för tidigare familjebildande och tidigare inträde på arbetsmarknaden. I motionen anföras att socialförsäkringssystemen, inklusive föräldraförsäkringen, bidrar till att senarelägga familjebildning och barnafödande, vilket i sin tur ökar risken för medicinska komplikationer. Motionären konstaterar vidare att det genomsnittliga inträdet på arbetsmarknaden numera sker i högre ålder än tidigare, vilket medför samhällsekonomiska konsekvenser i form av minskade skatteintäkter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, liksom regeringen, att familjen är den grundläggande gemenskapen i samhället. En modern familjepolitik måste utgå från att familjer är olika, har olika önskemål och behov och är lika mycket värda. Det är därför viktigt att familjepolitiken stärker föräldrars makt över deras livssituation samt skapar valfrihet och flexibilitet. Familjerna ska ges ett ökat handlingsutrymme och bättre möjligheter att själva påverka sin faktiska ekonomiska levnadsstandard. Att fler föräldrar får vara med i arbetsgemenskapen är viktigt för att våra barn ska må bra. Detta sammantaget med en väl fungerande familjepolitik som ger föräldrar möjlighet att kombinera familj och arbete minskar risken för att barn ska leva i ekonomisk utsatthet och ger förutsättningar för en ökad jämställdhet.

En grundläggande strävan måste vara att skapa förutsättningar för goda uppväxtvillkor för alla barn. Utformningen av familjepolitiken bör därför göras så att barn i ekonomiskt utsatta hushåll får särskilt stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn. Det är en prioriterad uppgift att därigenom minska andelen ekonomiskt utsatta barnfamiljer.

Den ekonomiska familjepolitiken ska ha ett tydligt barnperspektiv. Utskottet konstaterar att föräldrarna är de som har huvudansvaret för barnets välbefinnande och som utifrån familjens livssituation och barnets behov ska se till barnets bästa.

Den svenska familjepolitiken ger i internationell jämförelse omfattande ekonomiskt stöd till barnfamiljer, vilket har en positiv effekt på de materiella förutsättningarna att bilda familj, både genom direkta bidrag och genom att underlätta för föräldrarna att kombinera arbete och familj.

Det är också viktigt att den ekonomiska familjepolitiken ses i ett större sammanhang, där olika politikområden tillsammans ger möjligheter att förbättra barnfamiljernas välfärd. Genom att stöden till barnfamiljerna har utformats med utgångspunkt i den s.k. arbetslinjen kommer barnfamiljernas inkomster i första hand från förvärvsarbete. Det innebär att arbetslöshet, låg utbildning eller brist på heltidsarbete kan vara orsaker till låg ekonomisk standard. Lösningarna på dessa problem finns inte inom den ekonomiska familjepolitiken utan inom andra områden, såsom arbetsmarknads- och utbildningspolitik samt samhällsekonomin i stort. Stor påverkan på barnfamiljernas ekonomi har – utöver de ekonomiska stöden som redovisas i detta avsnitt – andra åtgärder i form av transfereringar, skatter och subventioner utanför den ekonomiska familjepolitiken.

Utskottet kan vidare konstatera att regeringen bereder frågan om en samlad utredning om bidrag m.m. som påverkar barn till särlevande föräldrar.

Eftersom statsbudgeten fr.o.m. 2009 inte ska delas in i politikområden har regeringen föreslagit att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik ska gälla utgiftsområdet Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till mål och avstyrker motionerna Sf330 yrkandena 14 och 15, Sf334 yrkandena 1 och 2 samt Sf373 yrkande 1.

Med det ovan anförda avstyrks vidare motionerna Sf330 yrkande 8, Sf362 yrkande 2, Sf373 yrkandena 9 och 11 samt Sf377 yrkande 1.

Utskottet anser att det är viktigt med allsidiga konsekvensanalyser av lagförslag. Regler om sådana analyser avseende kostnader, samhällsekonomiska konsekvenser, sysselsättning m.m. finns i kommittéförordningen. Utskottet anser inte att det nu finns anledning att generellt skärpa kraven på sådana analyser. Därmed avstyrks motionerna Sf277 och Sf362 yrkande 1.

Alltsedan den nuvarande regeringen tillträdde har den målmedvetet verkat för att genomföra den utlovade politiken, som till stor del innebär en stärkt arbetslinje med förstärkta incitament till ökat arbetsutbud. Därmed kan motion Sf367 delvis sägas vara tillgodosedd.

1:1 Allmänna barnbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. delat barnbidrag.

Jämför reservationerna 42 (s, mp), 43 (v) och 44 (s).

Gällande ordning

De allmänna barnbidragen består av barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag. Allmänt barnbidrag lämnas med 1 050 kr per månad. Flerbarnstillägg lämnas med 100 kr per månad för det andra barnet, 354 kr per månad för det tredje barnet och 860 kr per månad för det fjärde barnet. För varje ytterligare barn är tillägget 1 050 kr per månad.

En förälder som ensam har vårdnaden om ett barn har rätt att erhålla allmänt barnbidrag för barnet. Vid gemensam vårdnad har den förälder som anmäls som bidragsmottagare rätt att få bidraget. Anmälan ska göras till Försäkringskassan av föräldrarna gemensamt. Om inte någon sådan anmälan görs har modern rätt att få bidraget. Är den bidragsberättigade föräldern till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak för längre tid förhindrad att delta i vårdnaden, övergår rätten att ta emot bidraget till den andre föräldern. Bor barnet varaktigt tillsammans med endast en av föräldrarna, har efter anmälan den föräldern rätt att uppbära bidraget. Om föräldrarna inte bor tillsammans, men barnet varaktigt är bosatt hos båda föräldrarna (växelvis boende), får rätten att erhålla barnbidraget efter anmälan av båda föräldrarna delas så att bidraget utbetalas med hälften till vardera föräldern.

Propositionen

De allmänna barnbidragen syftar till att ge alla barnfamiljer lika förutsättningar till en god ekonomisk levnadsstandard. Barnbidraget är ett generellt stöd, lätt att överblicka samt enkelt och förhållandevis billigt att administrera.

Utgiftsutvecklingen är främst beroende av bidragets nivå och antalet födda och invandrade barn. Antalet födda barn har sedan 2000 ökat varje år. Antalet barn som passerar 16-årsgränsen och faller ut ur barnbidragssystemet ökar dock mer. Det totala antalet barn och ungdomar under 16 år kommer därför att minska och utgifterna för allmänna barnbidrag beräknas därmed fortsätta att minska fram till 2010 för att därefter öka igen.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag anvisar ett ramanslag på 23 373 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion Sf373 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 17 i denna del begärs att det till anslaget 1:1 anvisas 2 200 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. Det ökade anslaget ska enligt yrkande 7 användas till att höja barnbidraget med 100 kr per månad och barn, samt till att enligt yrkande 8 höja flerbarnstillägget med 10 %. Även i motion Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 49 framställs krav på höjt barnbidrag och flerbarnstillägg.

Motioner utan anslagseffekt 2009

I motion Sf373 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att barnbidraget ska delas mellan föräldrarna.

I motion Sf227 av Billy Gustafsson (s) begärs ett tillkännagivande om att barnbidraget som huvudregel ska delas vid växelvis boende.

Vänsterpartiet motsätter sig däremot tvångsdelning av barnbidrag vid växelvis boende, bl.a. eftersom ensamstående mödrar hade en svag inkomstutveckling under 1990-talet. Mot denna bakgrund begär Kalle Larsson m.fl. (v) i motion Sf330 yrkande 9 ett tillkännagivande om att se över hur kostnaderna för barnets försörjning fördelar sig vid växelvis boende.

Cecilia Magnusson och Finn Bengtsson (m) yrkar i motion Sf352 på ett tillkännagivande om lagstiftningen avseende delat barnbidrag vid växelvis boende. Motionärerna anser att delning endast ska kunna ske när föräldrarna är överens.

I motion Sf293 av Christina Oskarsson och Renée Jeryd (s) begärs ett tillkännagivande om barnbidragets övergång till studiebidrag. Motionärerna anför att barn som fyller 16 år under första halvåret är utan ekonomiskt stöd under sommaren.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag

Utskottet anser att barnbidraget, som är ett generellt stöd, är viktigt för att bidra till att ge alla barnfamiljer lika förutsättningar till en god ekonomisk levnadsstandard. Utformningen gör barnbidraget lätt att överblicka och relativt billigt att administrera. Utskottet ser inte skäl för att ändra ersättningsnivån och tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget. Därmed avstyrks motionerna Sf373 yrkandena 7, 8 och 17 samt Fi270 yrkande 49.

Övriga motioner

Två motionsyrkanden har framställts om att barnbidraget som huvudregel ska delas mellan föräldrarna vid gemensam vårdnad och växelvis boende efter separation. I detta sammanhang vill utskottet hänvisa till att riksdagen i februari 2006 avslag ett förslag om att barnbidraget ska kunna delas vid växelvis boende även om föräldrarna inte är överens om detta (prop. 2005/06:20, bet. 2005/06:SfU7, rskr. 2005/06:164). Som motivering till beslutet angavs att delat barnbidrag vid växelvis boende efter anmälan av endast en förälder kunde leda till fler konflikter och tvister och låsa föräldrarna vid en uppgörelse om växelvis boende utan hänsyn till barnets skiftande behov under uppväxten. Förslaget riskerade således att frambringa boendelösningar som inte var till barnets bästa. Det fanns en uppenbar risk att fler skulle motsätta sig växelvis boende på grund av risken att bli av med barnbidraget eller att fler önskade växelvis boende för att få halva barnbidraget och slippa underhållsskyldighet. En möjlighet att dela barnbidraget vid växelvis boende efter anmälan av endast en förälder torde förutsätta att även de stora kostnaderna för ett barn, framför allt för barnomsorgen, kunde delas.

Riksdagen gjorde även ett tillkännagivande till regeringen om att det fanns behov av en samlad utredning om hur bidragsregler påverkar barn till särlevande föräldrar. Barn till separerade föräldrar är ofta socialt och ekonomiskt utsatta. En utredning av dessa barns villkor ska se till hela försörjningsbilden och även beakta hur stora kostnader fördelas mellan föräldrarna.

Utskottet finner inte någon anledning för riksdagen att ändra ståndpunkt beträffande delning av barnbidrag och anser att beredningen av frågan om en samlad utredning om bidrag m.m. som påverkar barn till särlevande föräldrar bör avvaktas. Motionerna Sf227, Sf330 yrkande 9 samt Sf373 yrkande 6 avstyrks med det anförda. Även motion Sf352, som får anses tillgodosedd, avstyrks.

När det gäller övergången från barnbidrag till studiestöd konstaterar utskottet att de båda bidragsformerna har något olika syften. Utskottet avstyrker därför motion Sf293.

1:2 Föräldraförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:2 Föräldraförsäkring. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. föräldrapenning samtidigt, överlåtelse av föräldrapenningförmåner, intyg för tillfällig föräldrapenning samt kontaktdagar.

Jämför reservationerna 45 (s, v), 46 (s), 47 (v), 48 (s), 49 (v), 50 (s, v, mp), 51 (s) och 52 (v).

Gällande ordning

Föräldraförsäkringen omfattar föräldrapenning i samband med barns födelse, nedan benämnd föräldrapenning, och tillfällig föräldrapenning. Det finns också havandeskapspenning som i vissa fall kan betalas ut till blivande mödrar.

Föräldrapenning betalas ut med totalt 480 dagar i anslutning till barns födelse eller adoption. Av de 480 dagarna betalas föräldrapenningen under 390 dagar ut med ett belopp som motsvarar föräldrarnas sjukpenning, dock lägst 180 kr per dag (grundnivån). Resterande 90 dagar ersätts lika för alla enligt den s.k. lägstanivån som även den är 180 kr per dag. För barn som är födda eller adopterade före den 1 juli 2006 är dock lägstanivån 60 kr per dag. När båda föräldrarna är vårdnadshavare har de rätt till hälften var av det totala antalet ersättningsdagar. En förälder kan överlåta rätten till föräldrapenning till den andra föräldern med undantag av 60 dagar med sjukpenningbelopp (de s.k. mamma- och pappamånaderna). Förälder som är ensam vårdnadshavare har rätt till alla föräldrapenningdagar.

För rätt till föräldrapenning motsvarande sjukpenning under de 180 första dagarna finns ett särskilt krav. Föräldern ska under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen ha varit försäkrad för en sjukpenning över lägstanivån. Är villkoret inte uppfyllt utgår ersättning enligt grundnivån.

Vid flerbarnsfödelse betalas föräldrapenning ut under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första barnet, varav 90 dagar enligt lägstanivån. För varje barn utöver det andra betalas föräldrapenning ut med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning för samtliga tillkommande dagar, dock lägst med belopp enligt grundnivån.

Föräldrapenning betalas ut med 80 % av SGI och den kalenderdagsberäknas, dvs. delas med 365. Den kan utbetalas som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttondels förmån.

Tillfällig föräldrapenning betalas till en förälder som behöver avstå från förvärsarbete för vård av sjukt barn som är under 12 år, i vissa fall även vid vård av barn över denna ålder. Tillfällig föräldrapenning kan även beta-

las ut när barnets ordinarie vårdare är sjuk, när en förälder behöver följa med barnet till barnvårdscentral m.m. samt till en av föräldrarna vid vårdbehov som uppkommer när den andra föräldern besöker läkare med ett annat barn. För barn som är yngre än 240 dagar kan tillfällig föräldrapenning endast betalas ut om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller i vissa speciella situationer, exempelvis om barnet är inlagt på sjukhus.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under 120 dagar per barn och år, varav högst 60 dagar vid ordinarie vårdares sjukdom eller smitta. Till föräldrar som har ett svårt sjukt barn som är under 18 år kan dock tillfällig föräldrapenning betalas ut under ett obegränsat antal dagar.

Fadern har en särskild rätt till tillfällig föräldrapenning under högst tio s.k. pappadagar i samband med barns födelse. Vid adoption och när två personer har utsetts att gemensamt utöva vårdnad om ett barn tillkommer motsvarande rätt båda adoptivföräldrarna eller de särskilda vårdnadshavarna.

Förälder till barn som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har rätt till tillfällig föräldrapenning i form av tio kontaktdagar per barn och år från barnets födelse till dess barnet fyller 16 år för besök i barnets skola eller fritidshem.

En förälder kan överlåta tillfällig föräldrapenning till en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete för att vårda barnet om det är sjukt eller om den ordinarie vårdaren är sjuk. Även förälder som själv är sjuk kan låta det sjuka barnet vårdas av annan person som får tillfällig föräldrapenning.

Tillfällig föräldrapenning betalas ut med 80 % av SGI och kan liksom föräldrapenning betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttondels förmån. För den som är anställd tim- eller dagberäknas ersättningen. Dagersättningen blir då 80 % av SGI:n delad med årsarbetstiden uttryckt i timmar eller dagar. För den som har inkomst av annat förvärvsarbete kalenderdagsberäknas ersättningen, och dagersättningen blir i sådana fall 80 % av SGI:n dividerad med 365.

Föräldrapenningförmåner får i princip inte betalas ut till båda föräldrarna för samma barn och tid. Undantag är t.ex. i samband med föräldrautbildning och besök i förskoleverksamhet. Vid flerbarnsfödelse kan föräldrarna få föräldrapenning för var sitt barn samtidigt.

Jämställdhetsbonus betalas ut till den förälder som har tagit ut flest dagar med föräldrapenning under ett kalenderår om han eller hon arbetar när den andre föräldern tar ut föräldrapenning. De dagar som kan ge bonus är endast föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå exklusive de 60 dagar som är reserverade för varje förälder. Maximal bonus ges således om vardera förälder är ledig 135 dagar, förutom de 60 reserverade dagarna. Bonusen är halva dagsinkomsten för den förälder som arbetar, dock högst 100 kr per dag. För att få full bonus krävs således en inkomst på minst 200 kr per dag, dvs. omkring 6 000 kr per månad.

Havandeskapspenning kan betalas ut till blivande mödrar om det under graviditetens senare del finns fysiska påfrestningar i arbetet som gör att den gravida inte kan fortsätta sitt arbete och inte heller kan omplaceras. Vidare kan havandeskapspenning betalas ut i situationer då den gravida kvinnan med hänsyn till risk för havandeskapet eller för fosterskador har avstängts från sitt arbete enligt föreskrift med stöd av arbetsmiljölagen och omplacering inte har kunnat ske. Det är dock endast arbetstagare som omfattas av havandeskapspenning på grund av risker i arbetsmiljön.

Havandeskapspenning på grund av fysiskt påfrestande arbete kan betalas ut tidigast fr.o.m. den 60:e dagen före beräknad förlossning. Om en kvinna har förbjudits att sköta sitt arbete med stöd av arbetsmiljölagen, betalas havandeskapspenning ut för varje dag som förbudet gäller. Havandeskapspenning betalas dock ut längst t.o.m. den elfte dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Även havandeskapspenningen är 80 % av SGI. Den kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv och en fjärdedels förmån.

Den 1 juli 2006 höjdes inkomsttaket för beräkning av SGI för föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning från 7,5 till 10 prisbasbelopp. Den 1 januari 2007 sänktes taket tillbaka till 7,5 prisbasbelopp för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Inkomsttaket för föräldrapenning i samband med barns födelse är således även fortsättningsvis 10 prisbasbelopp.

I avvaktan på ett regelsystem som baseras på historiska inkomster multipliceras SGI med faktorn 0,97 vid beräkning av bl.a. föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning samt havandeskapspenning.

Propositionen

Utgiftsutvecklingen inom föräldraförsäkringen är främst beroende av ersättningsnivå, antal födda barn och fördelning av ersättningsdagar mellan föräldrarna.

Tillfällig föräldrapenning ska ge föräldrar ekonomiskt stöd när barn blir sjuka eller när deras ordinarie vårdnadshavare blir sjuk och föräldern därför behöver avstå från sitt förvärvsarbete. Regeringen är angelägen om att denna förmån ur ett legitimitetsperspektiv inte används felaktigt. I syfte att hindra ett missbruk av tillfällig föräldrapenning gäller fr.o.m. den 1 juli 2008 att en förälder, för rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barn som inte har fyllt tolv år, med intyg eller på annat sätt ska styrka barnets frånvaro från förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola där barnet normalt vistas.

Situationen för barn till ensamstående föräldrar är en fråga som är mycket angelägen i regeringens arbete. Det är viktigt att en ensamstående förälder som t.ex. blir allvarligt sjuk och därför inte kan ta hand om sitt barn inte hamnar i en sämre situation än i en familj där det finns två för-

äldrar. Regeringen avser därför att under våren 2009 återkomma med förslag i frågan om särskild föräldrapenning. De nya reglerna ska gälla från den 1 januari 2010.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:2 Föräldraförsäkring anvisar ett ramanslag på ca 31 148 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion Sf373 yrkande 3 av Veronica Palm m.fl. (s) önskas ett tillkännagivande om ett stegvis höjt inkomsttak i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen. År 2011 ska taket åter motsvara 10 prisbasbelopp. I yrkande 17 i denna del anvisas för ändamålet 200 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. Även Mona Sahlin m.fl. (s) begär, i motion Fi270 yrkande 47, ett tillkännagivande om höjt inkomsttak i den tillfälliga föräldrapenningen. Motionärerna anför att det nuvarande taket cementerar gamla könsroller och försvårar delat ansvar för barnen. I yrkande 43 begärs att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring så att inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst höjs till tio basbelopp.

I motion Sf334 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 3 i denna del begärs att det till anslaget 1:2 anvisas 2 500 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. 1 200 miljoner kronor hänförs till en individualiserad föräldraförsäkring. Resterande 1 300 miljoner kronor ska användas till att återställa ersättningen till 80 % av SGI i all föräldrapenning samt en höjning till 10 prisbasbelopp i inkomsttaket i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen. I motion Sf329 yrkande 6 begär Lars Ohly m.fl. (v) att regeringen återkommer med förslag till ändrad beräkningsgrund för SGI, med en återställning till 80 %. Det görs mot bakgrund av att antalet personer som inte omfattas av inkomstbortfallsprincipen kraftigt har ökat efter regeringens sänkning av taket och ersättningsnivån.

Även i motion Sf330 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 4 begärs att taket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen ska höjas. Motiveringen är en stärkt inkomstbortfallsprincip och förbättrad situation för småbarnsföräldrar. I motionens yrkande 5 önskas att regeringen återkommer med förslag på hur en individualisering av föräldraförsäkringen bör genomföras, vilket motionärerna anser vara nödvändigt för att bryta diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden.

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf379 yrkande 7 ett tillkännagivande om ett förslag till barntid. Det ska vara en ny del av föräldraförsäkringen och innebära en individuell rätt att under två år för varje barn gå ned till 75 % av heltid på arbetet. Ett beskattat och pensionsgrundande bidrag på 2 500 kr per månad ska utgå vid arbete mellan 50 och 75 % arbete av heltid. Då föräldern arbetar mer än 75 % minskas bidraget i mot-

svarande mån, medan mindre arbete än 50 % inte ger något bidrag alls. För ändamålet avsätts 2 500 miljoner kronor. Yrkande om barntid framställs även i motion Fi272 yrkande 11 av Peter Eriksson m.fl. (mp).

I motion Sf379 yrkande 9 begärs vidare ett tillkännagivande om att införa en särskild föräldrapenning för ensamstående. Det anförs att förälder som ensam har vårdnaden och blir sjuk under föräldraledighet är hänvisad till att efter bästa förmåga lösa situationen själv. Detta till skillnad från förälder som delar föräldraskapet med någon annan. Då kan den föräldraledige sjuke låta den andre föräldern ta över vården med tillfällig föräldrapenning. Skulle denne förälder i sin tur vilja kan han eller hon överlåta vården och den tillfälliga föräldrapenningen på någon annan. För den särskilda föräldrapenningen avsätts 10 miljoner kronor. Sammanlagt begärs därmed till anslag 1:2, i yrkande 11 i denna del, 2 510 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. Även i motion Sf318 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp) görs yrkande om särskild föräldrapenning för ensamstående förälder.

Motioner utan anslagseffekt 2009

Föräldrapenningförmåner samtidigt

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf373 yrkande 4 ett tillkännagivande om möjligheten för båda föräldrarna att ta ut föräldrapenning samtidigt inom ramen för nuvarande antal dagar i föräldraförsäkringen under barnets första månad. Motionärerna framhåller att det finns ett tydligt samband mellan pappans engagemang och barnets utveckling samt att det är under en sammanhängande samvaro med barnet som föräldrarnas omsorgsrationellitet utvecklas. Även i motion Sf330 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att till 30 dagar utvidga möjligheterna för vårdnadshavare att vara hemma samtidigt under barnets första tid.

I motion Sf303 begär Rolf K Nilsson (m) ett tillkännagivande om att låta båda föräldrarna ha rätt att ta ut sin föräldraledighet samtidigt för samma barn, inom ramen för antalet dagar enligt nuvarande system. I motion Sf315 yrkande 2 begär Birgitta Ohlsson (fp) samma sak.

Helene Petersson i Stockaryd (s) begär i motion Sf233 ett tillkännagivande om tillfällig föräldrapenning för båda föräldrarna samtidigt för samma barn, t.ex. när barnet har en svår och långvarig sjukdom.

Jämställdhet/Individualiserad föräldrapenning

I motion Sf218 av Anneli Särnblad och Carin Runeson (s) begärs ett tillkännagivande om jämnare uttag av föräldraförsäkringen mellan föräldrarna. På sikt bör föräldraförsäkringen bli sådan att den delar ledigheten lika mellan föräldrarna. Det skulle vara en av de viktigaste åtgärderna för ökad jämställdhet.

I motion Sf340 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) yrkas på ett tillkännagivande om jämnare uttag av föräldraförsäkringen. Den bör i ett första steg göras tredelad med lika delar till mamman, pappan och att dela upp efter överenskommelse.

I motion Sf335 av Lars U Granberg och Fredrik Lundh (s) begärs ett tillkännagivande om föräldraförsäkringen och havandeskapspenningen. Motionärerna menar att taket i föräldraförsäkringen bör höjas och att föräldraförsäkringen ska knytas starkare till individen för att uttaget av dagarna ska bli jämnare. Vidare anføres att havandeskapspenningen bör utvidgas till alla som av hälsoskäl bör vara hemma före förlösningen.

Birgitta Ohlsson (fp) begär i motion Sf315 yrkande 1 ett tillkännagivande om en individualiserad föräldraförsäkring för delat ansvar för barn och hem. Högre inkomsttak i föräldrapenningen har föreslagits som alternativ men det är bland familjer som förlorar mest på att pappan är hemma som det är vanligast att pappan väljer att vara hemma. Det visar att strategin måste vara en annan.

Louise Malmström och Johan Löfstrand (s) yrkar i motion Sf251 på ett tillkännagivande om att i föräldraförsäkringen bygga in incitament för en jämnare fördelning av dagarna med föräldrapenning. Det anføres att nuvarande jämställdhetsbonus är bra men att konstruktionen är krånglig.

I motion Sf330 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 2 önskas ett tillkännagivande om att lagen om jämställdhetsbonus ska upphävas. Bonusen ges i form av skatteåterbäring, vilket enligt motionärerna medför att föräldrarna inte får ersättningen när den bäst behövs. Motionärerna konstaterar vidare att en helt individualiserad föräldraförsäkring, som Vänsterpartiet vill införa, eliminerar behovet av en jämställdhetsbonus.

Särskild föräldrapenning/Överlåtelse av föräldrapenningförmåner

I motion Sf373 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 12 begärs tillkännagivande om införande av en särskild föräldrapenning för annan försäkrad som avstår från förvärsarbete för att vårda ett barn i stället för den sjuka föräldralediga ensamföräldern. Samma framställan görs i motionerna Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 50, Sf259 av Inger Jarl Beck m.fl. (s) samt Sf301 av Berit Andnor m.fl. (s).

Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf330 yrkande 13 ett tillkännagivande om ensamvårdande föräldrar. De bör under vissa omständigheter ha rätt att till annan försäkrad kunna överlåta föräldrapenning samt att under tio dagar i samband med födelse kunna få hjälp av annan försäkrad med tillfällig föräldrapenning.

Även i motion Sf207 av Margareta Cederfelt (m) begärs ett tillkännagivande om ensamstående vårdnadshavare. Motionären anser att det är angeläget att ensamstående, som vid sjukdom behöver hjälp för att ta hand om sitt barn, kan få hjälp av annan försäkrad person. Samma yrkande framställs i motionerna Sf327 av Anne Marie Brodén (m) och Sf321 av

Birgitta Sellén och Maria Kornevik Jakobsson (c). Även Eva Johnsson (kd) gör i motion Sf348 ett sådant yrkande. Motionären anför att det för egenföretagare ofta är omöjligt att själv utnyttja dagarna.

I motion Sf253 av Elisebeht Markström (s) begärs ett tillkännagivande om möjligheten för ensam vårdnadshavare att överlåta föräldrapenning. Motionären anser att det är en brist i försäkringen att vårdnadshavaren vid sjukdom inte kan låta någon annan vårda barnet med tillfällig föräldrapenning som ersättning om barnet är under åtta månader.

Christer Winbäck (fp) begär i motion Sf244 ett tillkännagivande om rätten till överlåtande av föräldrapenning. Motionären anför att ensamstående föräldrar i dag inte kan ge sin föräldrapenning till någon annan om de är för sjuka för att själva ta hand om barnet. När behov uppstår bör föräldern kunna välja fritt vem som ska ta hand om barnet och få föräldrapenning som ersättning.

Karin Pilsäter (fp) begär i motion Sf360 ett tillkännagivande om flexibla användning av föräldrapenningen. Motionären menar att det för företagare är extra svårt att ta föräldraledigt. Företagare borde därför kunna använda föräldrapenningförmånerna för köp av barn tillsynstjänster.

Intyg för tillfällig föräldrapenning

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf373 yrkande 13 ett tillkännagivande om att ta bort skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera intyg som berättigar föräldern till tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn. Samma yrkande framställs i motion Sf222 av Ann-Christin Ahlberg (s). Motionären menar att uppgiften stjälar tid från personalen och att ansvaret för att förhindra överutnyttjande av tillfällig föräldrapenning bör ligga hos Försäkringskassan. Även Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf330 yrkande 3 att kravet på intyg från skola eller förskola ska upphävas.

Kontakt dagar

Marie Nordén m.fl. (s) yrkar i motion Sf265 på ett tillkännagivande om kontakt dagar som vårdnadshavaren kan använda för besök i skolan. Motionärerna anser att det är angeläget att utreda förutsättningarna för ett återinförande av kontakt dagar i skolan i samma omfattning som tidigare. Jennie Nilsson m.fl. (s) begär i motion Sf275 ett tillkännagivande om mer kvalitetstid med barnen. Därför bör man se över möjligheten att bygga ut föräldraförsäkringen med kontakt dagar för föräldrar med barn i skolåldern.

Solveig Hellquist m.fl. (fp) begär i motion Sf292 ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att införa kontakt dagar och kontakt timmar för föräldrar till barn i förskola och skola.

I motion Sf208 av Tina Acketoft (fp) önskas ett tillkännagivande om att utreda tillfällig föräldrapenning för kontakt dagar för att föräldrar ska kunna göra besök i skolan.

I motion Sf371 av Inger Davidson (kd) begärs ett tillkännagivande om att se över lagstiftningen avseende rätten till kontaktdagar för föräldrar till barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Dessa barn har rätt till skola till 21 års ålder medan rätten till kontaktdagar slutar vid 16 år utan att behovet av dessa dagar har upphört.

Övrigt om föräldrapenning

I motion Sf373 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att ge föräldrar med outnyttjade föräldrapenningdagar en andra chans. Efter att barnet har fyllt åtta år kan inte föräldrapenning tas ut. En andra chans skulle kunna förstärka kontakten med barnen under högstadietiden, öka engagemanget i skolgången och bidra till ökad jämställdhet.

Birgitta Ohlsson (fp) begär i motion Sf315 yrkande 3 ett tillkännagivande om att förkorta antalet år som föräldraledigheten kan tas ut. Detta för att pappor i högre utsträckning ska ta ansvar för hemarbete och för att inte föräldraledighet i praktiken ska gå till ökad ledighet. Föräldraledighet som tas ut när barnet är över två år följer ett tydligt säsongsmönster med högre uttag under jular och somrar.

I motion Sf213 av Sten Bergheden (m) begärs ett tillkännagivande om att ge föräldrar ekonomisk möjlighet att själva välja hur tätt familjens barn ska födas. Det anförs att ersättningen kan minska kraftigt om barnen inte föds inom intervall på 2,5 år. När ett andra barn föds bör föräldrar själva kunna välja om ersättningsnivån ska vara den som gällde vid det första eller andra barnets födelse, oavsett tid som gått mellan barnen. Samma princip bör även gälla för ytterligare barn.

I motion Sf339 av Emma Henriksson och Stefan Attefall (kd) begärs ett tillkännagivande om arbetsgivares ansvar för att betala semesterlön till föräldralediga. Motionärerna anför att Försäkringskassan bör finansiera och betala semesterlön till föräldralediga eftersom arbetsgivaren betalar semesterlön för vikarien. Detta borde åtminstone gälla mindre företag.

Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf330 yrkande 7 ett tillkännagivande om möjligheten för föräldrar av samma kön att dela föräldrapenningdagarna lika mellan sig vare sig de är sambor eller gifta.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:2 Föräldraförsäkring

Utskottet anser att föräldraförsäkringen bör ge de trygga grundförutsättningar som behövs för att kvinnor och män ska kunna bilda familj och få goda möjligheter att förena ett jämställt föräldraskap med förvärvsarbete. Utskottet kan konstatera att männens andel av det totala uttaget av föräldrapenningdagar de senaste åren har ökat. Under 2007 tog männen således ut 20,8 % av det samlade uttaget av föräldrapenning och kvinnorna tog ut 79,2 %. Detta var en kraftig ökning i förhållande till 2000 då männen sva-

rade för drygt 12 % av det samlade uttaget medan kvinnorna tog ut nästan 88 %. Utskottet ser positivt på utvecklingen men anser att skillnaderna i uttag fortfarande är för stora.

Jämställhetsbonusen, som infördes den 1 juli 2008 och som avser barn födda efter ikraftträdandet, syftar till att på frivillig väg öka jämställdheten mellan kvinnor och män vad avser ansvaret för hem och barn. Den stimulerar pappor till att öka sitt uttag av föräldrapenning, varvid kvinnors anställningsvillkor på arbetsmarknaden och barnets relation till båda föräldrarna stärks.

Utskottet står även fortsättningsvis bakom jämställdhetsbonusen. Utskottet ställer sig dessutom bakom regeringens politik som syftar till att stärka familjernas makt över sin livssituation och öka familjernas valfrihet. Utskottet kan därmed inte ställa sig bakom förslagen om en individualiserad föräldraförsäkring.

Utskottet är inte berett att föreslå riksdagen en barntidsreform eller en höjning av inkomsttaket till 10 prisbasbelopp för förmånerna tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Vidare anser utskottet att det aviserade förslaget om en SGI grundad på en historisk inkomst bör inväntas. Därför bör dagersättningarna tills vidare grundas på SGI:n multiplicerad med 0,97.

Utskottet kan vidare konstatera att regeringen avser att under våren 2009 återkomma med förslag i frågan om särskild föräldrapenning. De nya reglerna ska gälla från den 1 januari 2010.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 1:2. Följande motioner avstyrks: Sf318, Sf329 yrkande 6, Sf330 yrkande 4 och 5, Sf334 yrkande 3 i denna del, Sf373 yrkandena 3 och 17 i denna del, Sf379 yrkandena 7, 9 och 11 i denna del, Fi270 yrkandena 43 i denna del och 47 samt Fi272 yrkande 11.

Föräldrapenningförmåner samtidigt

Beträffande taken inom föräldraförsäkringen kan konstateras att utskottet ovan har avstyrkt sådana motioner.

Utskottet anser vidare att en utvidgad rätt för båda föräldrarna att ta emot föräldrapenning samtidigt, inom ramen för den nuvarande föräldraförsäkringen, i många fall skulle leda till att tiden tillsammans med barnet minskar. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf303, Sf315 yrkande 2, Sf330 yrkande 6 och Sf373 yrkande 4.

Utskottet finner inte heller skäl att föreslå en ytterligare utvidgning av möjligheterna att ta ut tillfällig föräldrapenning samtidigt för båda föräldrarna och avstyrker motion Sf233.

Jämställdhet/Individualiserad föräldrapenning

Utskottet delar regeringens bedömning att förutsättningarna för både kvinnor och män att ta ett aktivt och jämlikt ansvar för föräldraskapet bör förbättras utan att ta ifrån familjerna deras självbestämmande. Det är såle-

des önskvärt att få en bättre fördelning av uttaget av föräldrapenning mellan män och kvinnor så att män blir mer delaktiga i barnens tidiga uppväxt. Åtgärder som stimulerar till en sådan utveckling bör så långt som möjligt vara frivilliga för den enskilde. Som utskottet redan har konstaterat har vårdnadsbidrag och jämställhetsbonus, två delar av regeringens tidigare aviserade familjepolitiska reform, genomförts. Jämställdhetsbonusen syftar till att på frivillig väg förbättra förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män vad avser ansvaret för hem och barn. Den stimulerar pappor att öka sitt uttag av föräldrapenningdagar. Därmed stärks kvinnors anställningsvillkor på arbetsmarknaden och barnets relation till båda föräldrarna.

Enligt utskottets mening bör effekterna av redan genomförda delar av den familjepolitiska reformen samt genomförandet av återstående delar avvaktas. Utskottet är inte berett att föreslå några tillkännagivanden i de frågor som berörs i motionerna Sf218, Sf251, Sf315 yrkande 1, Sf330 yrkande 2, Sf335 och Sf340. Beträffande havandeskapspenningen är utskottet inte berett att utvidga möjligheterna till denna förmån men noterar att tillämpningen av reglerna varierar över landet, enligt Riksrevisionens rapport 2006:30. Som framgår av betänkande 2006/07:SfU11 utgår utskottet från att Försäkringskassan och regeringen vidtar nödvändiga åtgärder.

Särskild föräldrapenning/Överlåtelse av föräldrapenningförmåner

Beträffande tillfällig föräldrapenning för företagare konstaterar utskottet att det i betänkandet Trygghetssystemen för företagare (SOU 2008:89) har lämnats förslag om att tillfällig föräldrapenning ska kunna betalas ut om en förälder ombesörjer vården av sitt sjuka barn genom att köpa en s.k. hushållsnära tjänst. Förslaget omfattar alla föräldrar. Utskottet anser att beredningen av betänkandet bör inväntas och avstyrker motion Sf360.

Beträffande frågan om särskild föräldrapenning konstaterar utskottet att regeringen avser att under våren 2009 återkomma med förslag. De nya reglerna ska gälla från den 1 januari 2010. Därmed avstyrks motionerna Sf207, Sf244, Sf253, Sf259, Sf301, Sf321, Sf327, Sf330 yrkande 13, Sf348, Sf373 yrkande 12 samt Fi270 yrkande 50.

Intyg för tillfällig föräldrapenning

Det är angeläget för välfärdssystemets legitimitet att medborgarna kan lita på att systemet fungerar effektivt och att pengarna fördelas till rätt personer. Felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen skadar således systemens legitimitet och försämrar förutsättningarna för den framtida välfärden. I proposition 1996/97:121 Systembrister och missbruk inom socialförsäkringssystemet bedömdes att de största vinsterna när det gäller att förebygga fusk kan uppnås genom att rätt beslut fattas från början. Det kräver att beslutsunderlagen är så korrekta som möjligt. Uppgifter av betydelse för rätten till ersättning bör därför t.ex. kontrolleras innan ersättning beviljas.

Det är väl känt av utskottet att kontroll av ärenden med tillfällig föräldrapenning har visat en hög andel felaktiga utbetalningar. I syfte att minska dessa har ett intyg införts som ska styrka barnets frånvaro från förskola, familjedaghem, fritidshem respektive skola i samband med ansökan om tillfällig föräldrapenning. Socialförsäkringssystemen får heller inte missbrukas. Därför anser utskottet att intyg från förskolan m.m. då tillfällig föräldrapenning ska ges till vårdnadshavare för vård av sjukt barn är en rimlig kontrollmekanism. Utskottet ser ingen anledning att ändra på detta krav. Därmed avstyrks motionerna Sf222, Sf330 yrkande 3 och Sf373 yrkande 13.

Kontakt dagar

Utskottet är inte berett att föreslå införande av kontakt dagar. När det gäller kontakt dagar för barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) förutsätter utskottet att regeringen uppmärksammar om det finns ett behov av att höja åldersgränsen. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf208, Sf265, Sf275, Sf292 och Sf371.

Föräldrapenning är ett ekonomiskt stöd som föräldrar får i samband med att ett barn föds eller adopteras. Den ska göra det möjligt för föräldrar att vara hemma med sina barn längre sammanhängande perioder. Föräldrapenning utges längst till dess barnet har fyllt åtta år eller då barnet har slutat första klass i skolan. Avsikten med föräldraförsäkringen är således att den ska vara ett stöd för föräldrar till de yngsta barnen, dvs. när barnets kontakt- och omvårdnadsbehov är som störst. Utskottet anser inte att det finns skäl att införa en möjlighet till att utnyttjade föräldrapenning dagar ska kunna tas ut när barnen är exempelvis tonåringar och generellt sett inte har samma stödbehov. Utskottet ser även en risk med att föräldrapenningen i sådana fall kan komma att utnyttjas mer som en extra ledighet än som ett stöd för barnet. Utskottet föreslår inte heller att tiden under vilken föräldrapenning kan tas ut ska förkortas. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf315 yrkande 3 och Sf373 yrkande 5.

Övrigt om föräldrapenning

Utskottet ser ingen anledning att nu ändra reglerna angående beräkning av SGI och avstyrker därför motion Sf213.

Beträffande semesterlönebetalning till föräldralediga konstaterar utskottet att frågan studerades av Kommittén för nya arbetstids- och semesterregler (SOU 2003:54). Kommittén noterade att arbetsgivaren alltsedan den första semesterlagen trädde i kraft har svarat för den semesterlön som tjänas in under semesterlönegrundande frånvaro. Ett syfte med att flytta betalningsansvaret till staten skulle kunna vara att minska arbetsgivarnas administration av semesterfrågor och skapa en större förutsägbarhet beträffande kostnader för semesterlönegrundande frånvaro. Slutsatsen var dock att en sådan överföring av ansvaret inte skulle lösa problemet med krångliga regler. Vissa förenklingar föreslås i betänkandet av 2008 års semester-

lagsutredning (SOU 2008:95). Ett förslag är att all semesterlönegrundande frånvaro med undantag för arbetsskada summeras för att ge rätt till högst 180 dagars semesterintjänande. Förutsägbarheten skulle därmed öka för arbetsgivaren. Utskottet anser att den vidare beredningen av sistnämnda betänkande ska inväntas och avstyrker motion Sf339.

Ett barn kan enligt svensk familjerätt i rättsligt hänseende ha två föräldrar av olika kön, två föräldrar av samma kön eller enbart en förälder. Föräldrabegreppet i lagen om allmän försäkring utgår från familjerätten. Som förälder likställs även en person som en förälder är eller har varit gift med eller har eller har haft barn med, om de varaktigt bor tillsammans. Ett registrerat partnerskap jämföras med ingånget äktenskap. Sambor i övrigt kan inte jämföras med förälder när det gäller föräldrapenning med anledning av ett barns födelse, och föräldrapenning kan således inte överlåtas till vare sig en heterosexuell eller homosexuell sambo. Motion Sf330 yrkande 7 avstyrks därmed.

1:3 Underhållsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:3 Underhållsstöd. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om bl.a. stöd för umgänge inom underhållsstödet.

Jämför reservationerna 53 (v), 54 (s) och 55 (v).

Gällande ordning

Genom underhållsstödet garanterar samhället att ett barn till särlevande föräldrar får ett visst underhåll även när den bidragsskyldiga föräldern inte fullgör sin underhållsskyldighet. Stödet utbetalas av Försäkringskassan till den förälder som barnet är bosatt och folkbokfört hos. Ett barn som varaktigt bor hos båda föräldrarna (växelvis boende) och är folkbokfört hos en av dem kan också ha rätt till underhållsstöd. När barnet bor varaktigt hos båda föräldrarna kan stödet delas och betalas ut till båda föräldrarna. Om barnet fyllt 18 år betalas stödet ut direkt till barnet.

Underhållsstödet utbetalas med maximalt 1 273 kr per barn och månad. Senast regelverket ändrades var per februari 2006 (prop. 2004/05:116, bet. 2004/05:SfU15, rskr. 2004/05:254). Bland annat höjdes underhållsstödet med 100 kr per månad och den bidragsskyldiges grundavdrag ökade från 72 000 kr till 100 000 kr. Rätten till umgängesavdrag vidgades så att återlämnandedygnen räknades som ett helt dygn. En metod infördes för nettoberäkning av underhållsstödet och återbetalningsskyldigheten utifrån vad som bestämts i dom eller avtal om umgänge.

När fullt underhållsstöd betalas ut ska den förälder som barnet inte varaktigt bor tillsammans med återbetala samhällets kostnader helt eller delvis. Hur stort belopp som ska återbetalas beror på den bidragsskyldiges inkomst och totala antal barn.

Propositionen

Beträffande underhållsstödet finns målet att barnets försörjning i ökad utsträckning ska regleras direkt mellan föräldrarna. Andelen barn vars föräldrar reglerar underhållet direkt mellan sig har ökat under flera år. Om de föräldrar som inte har ekonomisk möjlighet att bidra till sina barns underhåll räknas bort – eftersom de enklast sköter underhållet med hjälp av underhållsstödet – innebär det att föräldrarna för ca 68 % av alla barn till separerade föräldrar vid utgången av 2007 löste underhållsfrågan själva. År 2006 var andelen 67 % och 2003 var andelen 61 %.

Kostnaden för underhållsstödet beräknas minska under perioden 2009–2011. Detta beror främst på att antalet barn inom underhållsstödssystemet minskar.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:3 Underhållsstöd anvisar ett ramanslag på 1 986 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2009

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf373 yrkande 17 i denna del att riksdagen till anslaget 1:3 anvisar 200 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. De utökade medlen avser, som framgår av yrkande 10, höjt underhållsstöd med 100 kr per barn och månad. Om detta, samt om att det finns skäl att analysera möjligheterna till en översyn och reformering av underhållsstödet, begärs ett tillkännagivande. Även i motion Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 48 begärs tillkännagivande om höjt underhållsstöd.

I motion Sf334 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 3 i denna del begärs att riksdagen till anslag 1:3 anslår 400 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. Detta för att höja underhållsstödet med 200 kr per månad. För framtida värdesäkring ska stödet dessutom knytas till prisbasbeloppet.

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf379 yrkande 11 i denna del att riksdagen till anslag 1:3 anvisar 20 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. Som framgår av det tillkännagivande som begärs i yrkande 10 hänförs medlen till ett pilotprojekt som ska ge ensamstående föräldrar rätt till hemstöd motsvarande hemtjänsten för äldre.

Motioner utan anslagseffekt 2009

I motion Sf220 av Catharina Bråkenhielm (s) begärs ett tillkännagivande om en översyn av möjligheten till ekonomiskt stöd för underhållsskyldiga föräldrar. Dessa föräldrar bör enligt motionären ha möjlighet till ekonomiskt stöd från samhället för ett bättre umgänge med barnen.

Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s) begär i motion Sf287 ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att justera upp underhållsstödet. Motionärerna anför att stödet sedan 1994 är beroende av riksdagsbeslut för att höjas och sedan dess bara har ökat med 8,5 % medan genomsnittslönen för LO-medlemmar ökade med 56 % under perioden 1994–2006.

I motion Sf330 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 10 begärs att regeringen återkommer med förslag på indexering av underhållsstödet. I motionens yrkande 11 begärs att regeringen återkommer med förslag på ändring av återbetalningsskyldighet av underhållsstöd. Motionärerna framhåller att återbetalningsskyldigheten för närvarande baseras på inkomsten två år bakåt i tiden, vilket medför problem för dem som drabbas av stora inkomstförändringar. Den s.k. CSN-metoden borde i stället användas, vilket skulle innebära att återbetalningsskyldighet beräknas utifrån dagsaktuell inkomst om inkomsten har ändrats med mer än 15 %. I yrkande 12 samma motion begärs att regeringen återkommer med förslag på förbättringar angående umgängesresor inom ramen för underhållsstödet.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:3 Underhållsstöd

Utgångspunkten för bestämmelserna om underhållsstöd är att föräldrarna har ett gemensamt och primärt ansvar för sina barn.

Ett reformerat underhållsstödssystem infördes den 1 februari 2006 och i samband med detta höjdes underhållsstödet med 100 kr per barn och månad, vilket var ett sätt att återställa stödets värde. Utskottet finner inte skäl att nu föreslå ytterligare ändringar i underhållsstödet och avstyrker därmed motionerna Sf334 yrkande 3 i denna del, Sf373 yrkandena 10 och 17 i denna del, Sf379 yrkandena 10 och 11 i denna del samt Fi270 yrkande 48. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

Övriga motioner

Frågor om beräkning av inkomstunderlaget och umgängesresor har flera gånger varit föremål för utskottets bedömning. Vidare kan konstateras att underhållsstödssystemet relativt nyligen har reformerats. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf287 samt Sf330 yrkande 10 och 11.

Utskottet vill även peka på att det är administrativt fördelaktigt att basera en återbetalningsskyldighet på en taxerad inkomst som således är fastställd, jämfört med en uppgiven aktuell inkomst. Försäkringskassan har

även möjlighet att efterskänka statens fordran om det finns synnerliga skäl för detta med hänsyn till den bidragsskyldiges personliga eller ekonomiska förhållanden, t.ex. om den återbetalningsskyldige har fått en försämrad ekonomi.

Det finns regler inom socialförsäkringssystemet som syftar till att underlätta umgängesförälders umgänge med barn. Inom bostadsbidraget finns möjlighet till umgängesbidrag med mellan 300 och 450 kr per månad beroende på antalet barn. En bidragsskyldig som haft barnet hos sig minst fem dagar i sträck eller minst sex dagar under en kalendermånad har även rätt till avdrag från det underhållsbidrag eller återbetalningsbelopp som han eller hon ska betala. Om återbetalningsskyldigheten fastställts genom s.k. nettoberäkning kan hänsyn även tas till kortare vistelser. Utskottet är inte berett att föreslå riksdagen att ett särskilt ekonomiskt stöd för en umgängesförälder bör införas och avstyrker därmed motionerna Sf220 och Sf330 yrkande 12.

1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om villkoren för adoptivföräldrar.

Gällande ordning

Bidrag till kostnader för internationella adoptioner lämnas enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn. Bidrag lämnas för närvarande med 40 000 kr och administreras av Försäkringskassan.

Adoptionskostnadsbidrag lämnas för adoptioner som förmedlas av en sammanslutning som är auktoriserad enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling. Bidraget avser att bidra till de extra kostnader för resor och andra omkostnader som uppstår vid adoption av utländska barn. Ett syfte med bidraget är att underlätta att adoptivbarn får syskon. Bidraget utbetalas därför med lika stort belopp per barn oavsett om de adopteras vid samma eller vid olika tillfällen. Bidraget är lika stort oavsett från vilket land adoptionen sker och oavsett vilka kostnader som adoptivföräldrarna faktiskt haft. Barnet måste vara utländsk medborgare som ej fyllt 10 år.

Även ensamstående förälder kan få adoptionsbidrag.

Propositionen

Regeringen bedömer att antalet adoptioner av utländska barn till Sverige genom auktoriserad sammanslutning kommer att vara ca 900 per år under åren 2009–2011.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner anvisar ett ramanslag på ca 36 miljoner kronor.

Motioner utan anslagseffekt 2009

Agneta Lundberg och Hans Stenberg (s) begär i motion Sf210 ett tillkännagivande om att se över villkoren för adoptivföräldrar. Motionärerna anför att kostnaderna för adoption kan uppgå till över 200 000 kr medan bidraget sedan 2001 är 40 000 kr.

Kerstin Engle och Rose-Marie Carlsson (s) begär i motion Sf237 ett tillkännagivande om adoptioner och framhåller att kostnaderna är höga i förhållande till det statliga bidraget vilket gör adoptioner till en klassfråga.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Efter att adoptionskostnadsbidraget hade varit oförändrat sedan 1991 höjdes det kraftigt den 1 januari 2001, från 24 000 kr till 40 000 kr per barn. Utskottet finner inte anledning att för närvarande föreslå en höjning av bidraget och avstyrker således motionerna Sf210 och Sf237.

1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn.

Gällande ordning

Från och med 2003 gäller nya regler för barnpension. Barnpension från folkpension och ATP har ersatts med inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd för barn. Förmånerna ges till barn under 18 år, vars ena eller båda föräldrar har avlidit. För barn som går i grundskola, gymnasieskola eller liknande kan barnpensionen förlängas, längst t.o.m. juni månad det år barnet fyller 20 år.

Reglerna för barnpension innebär att ett efterlevandepensionsunderlag, som är knutet till den avlidne förälderns intjänade och beräknade framtida pensionsrätt i ålderspensionssystemet, ska användas vid beräkningen av

barnpensionen. Grundskyddet, efterlevandestöd till barn, utgör en lägsta garanterad nivå för barnet och betalas ut som en utfyllnad till barnpensionen. Grundskyddets utformning siktar till att säkra barnets rätt till en garanterad ersättning när det förlorar en eller båda sina föräldrar.

Propositionen

Utgiftsutvecklingen inom anslaget är stabil. Utgifterna styrs främst av utvecklingen av inkomstindex och prisbasbelopp. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 998 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn anvisar ett ramanslag på 991 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om beräkningen av vårdbidraget.

Jämför reservation 56 (s).

Gällande ordning

Vårdbidrag enligt lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag utges till föräldrar med hemmavarande barn som är i behov av särskild tillsyn eller vård. Den 1 januari 2003 höjdes den övre åldersgränsen för rätt till vårdbidrag från 16 år till halvårsskiftet det år barnet fyller 19 år. Vid bedömning av rätt till vårdbidrag beaktas även merkostnader på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder. Vårdbidrag kan också betalas ut med beaktande enbart av merkostnader. Vårdbidrag betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Vårdbidraget relateras till prisbasbeloppet, och hel förmån utgör 250 % av prisbasbeloppet. Ersättning för merkostnader som motsvarar minst 18 % av prisbasbeloppet kan betalas ut utöver det annars gällande maximibeloppet för helt vårdbidrag, under förutsättning att vård- och tillsynsbehovet för ett barn är så stort att det räcker för att grunda rätt till helt vårdbidrag. Vårdbidraget, utom den del som motsvarar merkostnader, är skattepliktigt och pensionsgrundande.

Propositionen

Syftet med vårdbidrag för funktionshindrade barn är att ge föräldrar möjlighet att i hemmet ta hand om ett sjukt eller funktionshindrat barn med behov av särskild tillsyn och vård.

Vårdbidragets utgiftsutveckling styrs främst av prisbasbeloppsutvecklingen och av antalet barn med vårdbidrag. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 2 666 miljoner kronor, vilket är drygt 50 miljoner kronor lägre än anvisat anslag.

Antalet hela vårdbidrag beräknas fortsätta att minska t.o.m. 2011. Samtidigt väntas halva vårdbidrag ligga kvar på nuvarande antalsnivå medan fjärdedels och tre fjärdedels bidrag beräknas öka något.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn anvisar ett ramanslag på knappt 2 742 miljoner kronor.

Motioner utan anslagseffekt 2009

I motion Sf373 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om barn med behov av särskilt stöd och vårdbidraget. I vissa fall måste föräldrar kämpa för sina rättigheter och barn får inte det stöd de har rätt till dels eftersom Försäkringskassans tillämpning skiftar, dels beroende på att försäkringen behöver moderniseras och utvecklas. Motionärerna anser vidare att vårdbidraget ska delas mellan föräldrarna.

I motion Sf225 av Ann-Christin Ahlberg (s) begärs ett tillkännagivande om bidragsreglerna för barn med diabetes. Motionären anser att reglerna för vårdbidrag är oförutsägbara, och liknande situationer kan ge mycket olika bidragsbelopp. Detta beror dels på skiftande bedömningar av Försäkringskassan men också beroende på att försäkringen behöver moderniseras och utvecklas.

Även Tomas Eneroth (s) anför att Försäkringskassans bedömningar skiftar avseende vårdbidraget. I motion Sf281 begärs ett tillkännagivande om behovet av översyn av stödet till föräldrar med svårt sjuka barn.

Billy Gustafsson (s) begär i motion Sf226 ett tillkännagivande om att delat vårdbidrag ska gälla vid gemensam vårdnad av barn och växelvis boende hos föräldrarna.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

Beträffande Försäkringskassans tillämpning av reglerna för vårdbidraget anför utskottet att ett syfte med Försäkringskassans omorganisation har varit att skapa en bättre enhetlighet i besluten och en ökad rättssäkerhet inom socialförsäkringsadministrationen.

Som redan angivits under utgiftsområde 10 har Försäkringskassan på regeringens uppdrag i april 2007 presenterade en rapport, Kunskapsöversikt – handikappersättning och vårdbidrag. Av rapporten kan utläsas att lagstiftningen är otydlig, att stödformerna till viss del har svårt att passa in i dagens samhälle och att gränsdragningsproblem uppstår i förhållande till andra ersättningar både inom och utom socialförsäkringen. Enligt Försäkringskassan finns det behov av att förändra utformningen av förmånerna.

Utskottet förutsätter att regeringen med anledning av rapporten tar initiativ till nödvändiga förändringar av vårdbidraget. Något tillkännagivande från riksdagen är däremot inte påkallat. Med det anförda avstyrks motionerna Sf373 yrkande 15 i denna del, Sf225 och Sf281.

Utskottet har ovan under anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag anfört att utskottet inte finner anledning för riksdagen att ändra ståndpunkt beträffande delning av barnbidrag. Av samma skäl avstyrks motionerna Sf226 och Sf373 yrkande 15 i denna del.

1:7 Pensionsrätt för barnår

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:7 Pensionsrätt för barnår.

Gällande ordning

Anslaget används för statlig ålderspensionsrätt för barnår. Pensionsgrundande belopp för barnår kan tillgodoräknas fr.o.m. det år barnet föds och t.o.m. det år då barnet fyller tre år eller, om barnet är fött under någon av månaderna juli t.o.m. december, fr.o.m. det år då barnet uppnår ett års ålder t.o.m. det år då barnet fyller fyra år.

Föräldrarna kan själva välja vem av dem som ska tillgodoräknas det pensionsgrundande beloppet. Om föräldrarna inte gör ett aktivt val kommer den förälder som har den lägsta pensionsgrundande inkomsten det aktuella året att tillgodoräknas barnårsrätt automatiskt. För föräldrar med mer än ett gemensamt barn i aktuell ålder kan endast en av föräldrarna tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för ett och samma barnår.

Barnårsrätt för adoptivföräldrar ges under fyra år räknat från dagen den försäkrade fick barnet i sin vård, dock längst tills barnet fyller tio år.

Propositionen

Utgiftsutvecklingen för pensionsrätt för barnår styrs främst av pris- och inkomstbasbeloppens utveckling, utveckling av födelsetalen, timlöneutveckling, inflation och arbetslöshet.

För innevarande år beräknas utgifterna till 4 833 miljoner kronor. Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:7 Pensionsrätt för barnår anvisar ett ramanslag på 5 077 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:8 Bostadsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:8 Bostadsbidrag. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden bl.a. om åldersgräns, särskilt bidrag till barnfamiljer och ytbegränsning.

Jämför reservationerna 57 (s) och 58 (v).

Gällande ordning

Enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag kan bostadsbidrag utgå till barnfamiljer eller till hushåll utan barn om sökanden har fyllt 18 år men inte 29 år. Bidrag beräknas med hänsyn tagen till bl.a. familjens inkomst, antalet barn, bostadskostnaden och bostadens storlek. Ett preliminärt bidrag, beräknat efter en uppskattad bidragsgrundande inkomst, betalas ut med ett månadsbelopp. Den som får preliminärt bostadsbidrag är skyldig att anmäla ändringar av inkomst och andra förhållanden som kan påverka bidragets storlek. Det slutliga bostadsbidraget bestäms när inkomsttaxeringen för det år som bidrag har betalats ut är klar. Om hushållet har fått för lågt preliminärt bidrag betalar Försäkringskassan ut ytterligare bidrag. Om hushållet i stället har fått för högt preliminärt bidrag kan hushållet bli återbetalningsskyldigt. Skyldigheten att betala ut bidrag eller att återbetala vad som har betalats ut för mycket gäller dock bara om skillnaden mellan slutligt och preliminärt bidrag är 1 200 kr eller mer.

Riksdagen beslutade under 2005 om ändrade regler för bostadsbidrag (prop. 2004/05:112, bet. 2004/05:BoU9, rskr. 2004/05:281). Ändringarna tillämpas på bostadsbidrag fr.o.m. den 1 januari 2006. Därigenom höjdes den del av bostadsbidraget som lämnas som särskilt bidrag till barnfamiljer med 350–550 kr per månad beroende på antalet barn. Vidare infördes ett umgängesbidrag på 300–450 kr per månad beroende på antal barn till föräldrar som med anledning av vårdnad eller umgänge har sina barn tidvis boende hos sig. Det genomfördes också förändringar i beräkningen av den bostadskostnadsbaserade delen av bostadsbidraget.

Propositionen

Utgifterna för bostadsbidraget har minskat sedan mitten av 1990-talet dels beroende på den samhällsekonomiska utvecklingen, dels som följd av reformeringen av bostadsbidraget.

De hushåll som i dag får bostadsbidrag är främst barnfamiljer, särskilt ensamstående med barn. Av landets drygt 1 miljon hushåll med barn fick cirka 19 % bostadsbidrag någon gång under 2007. Sett över hela prognosperioden minskar denna andel med ett par procentenheter fram till 2011. Förklaringen till det är bl.a. att lönenivån förväntas öka under perioden. En trend är att antalet hushåll med bostadsbidrag minskar medan det genomsnittliga bostadsbidraget per månad ökar. Detta förklaras delvis av att de hushåll som finns kvar i systemet är de med lägst inkomst i förhållande till försörjningsbördan. Ökningen av bostadskostnaderna bidrar också till denna utveckling.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 till anslaget 1:8 Bostadsbidrag anvisar ett ramanslag på 3 113 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion Sf334 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 3 i denna del begärs att riksdagen till anslag 1:8 anslår 200 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. Detta för att ta bort åldersgränsen för bostadsbidrag till ensamstående. Motionärerna anför att detta är viktigt för äldre studenter och hemlösa återinträde på bostadsmarknaden. Även i motion C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 13 begärs ett borttagande av åldersgränsen.

I motion Sf379 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om bostadsbidrag till ensamstående föräldrar. Motionärerna yrkar på en höjning av det särskilda bidraget med 300 kr per månad. Av samma motions yrkande 11 i denna del framgår att det för ändamålet anslås 600 miljoner kronor.

Motioner utan anslagseffekt 2009

I motion Sf373 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om bostadsbidragen som ett bostadspolitiskt instrument. Det anföras att bostadsbidrag är en viktig del av en social bostadspolitik, vilket i sin tur förbättrar förutsättningarna för barn i ekonomiskt utsatta familjer att växa upp under goda boendeförhållanden.

Johan Löfstrand m.fl. (s) begär i motion Sf255 ett tillkännagivande om att den övre gränsen på 29 år för att erhålla bostadsbidrag bör ses över.

I motion Sf229 av Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (s) begärs ett tillkännagivande om reglerna för rätten till bostadsbidrag. Motionärerna anser att bidragets begränsning avseende ytan bör ses över.

I motion C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att bostadsbidragen måste höjas och indexeras så att de bättre motsvarar prisutvecklingen i samhället och därmed kan fylla sitt syfte.

I motion Sf377 av Mikael Oscarsson och Ingemar Vänerlöv (kd) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om möjligheter till boende för unga föräldrar.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:8 Bostadsbidrag

Från och med den 1 januari 2006 höjdes den del av bostadsbidraget som lämnas som särskilt bidrag till barnfamiljer med 350–550 kr per månad beroende på antal barn. Utskottet är inte berett att nu ställa sig bakom en ytterligare höjning.

De grupper i samhället som i första hand bör bli föremål för bostadsstöd i form av bostadsbidrag är enligt utskottets mening barnfamiljer och yngre människor utan barn. Utskottet anser inte att det finns utrymme för att införa en rätt till bostadsbidrag även för personer över 28 år utan barn.

Beträffande äldre studerande vill utskottet hänvisa till att en studiesocial utredning (dir. 2007:153) ska överväga gränsdragningen mellan studiemedelssystemet och de sociala trygghetssystemen. Kommittén ska vidare överväga och föreslå framtida beloppsnivåer och fribelopp inom studiemedelssystemet som säkerställer en skälig levnadsnivå för de studerande. Enligt utskottet bör resultatet av kommitténs arbete avvaktas. Slutbetänkande ska redovisas senast den 31 mars 2009.

Sedan de nuvarande bostadsbidragsreglerna började tillämpas 1997 har någon egentlig omprövning eller översyn av systemets grundläggande uppbyggnad inte kommit till stånd. Regeringen avser som tidigare anvisats att tillsätta en samlad utredning om bidrag som påverkar barn till särlevande föräldrar. Då kommer också bostadsbidragens fördelnings- och marginaleffekter att analyseras.

Med vad som anförts tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 1:8 och avstyrker motionerna Sf334 yrkande 3 i denna del, Sf379 yrkandena 8 och 11 i denna del samt C300 yrkande 13.

Övriga motioner

Som en allmän strävan i den omläggning av politiken som inleddes i samband med regeringsskiftet hösten 2006 anser utskottet att en rad åtgärder måste vidtas för att stärka möjligheten till egen försörjning genom arbete och att minska bidragsberoendet. En politik med den inriktningen kommer successivt att minska behovet av såväl bostadsbidragen som övriga bidragssystem. Utskottet avstyrker därför motion C300 yrkande 12.

Utskottet anser att bostadsbidraget främst är en del av den ekonomiska familjepolitiken. Därmed avstyrks motion Sf373 yrkande 16.

Regler om högsta bidragsgrundande bostadsytta började tillämpas 1997. Reglerna innebär att man vid beräkning av bostadsbidraget bortser från bostadskostnader som belöper på bostadsytta över en ytgräns som är beroende av hushållets storlek. Enligt vad som anfördes vid införandet av ytnormen fanns det inga övertygande motiv till subventionering av bostadsytta över en viss gräns. Utskottet är inte berett att nu föreslå någon ändring i reglerna om ytbegränsning och avstyrker därmed motion Sf229.

Utskottet anser att det är angeläget att unga föräldrar ges möjlighet till boende och noterar att det är ett av syftena med bostadsbidraget. Därmed avstyrks motion Sf377 yrkande 2.

Med vad som anförts ovan angående målgruppen för bostadsbidrag avstyrks även motion Sf255.

Vårnadsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. avskaffande av vårdnadsbidraget.

Jämför reservation 59 (s, v).

Gällande ordning

En kommun kan fr.o.m. den 1 juli 2008 lämna vårdnadsbidrag för barn som fyllt ett men inte tre år. Ett villkor är att föräldrapenning med sjukpenningbelopp har lämnats för sammanlagt 250 dagar. Barnet måste vara folkbokfört i kommunen och vara utan plats i förskoleverksamhet som avser heltid.

Helt vårdnadsbidrag får betalas för barn som inte har plats i förskolan och får högst uppgå till 3 000 kr per barn och månad.

Reducerat vårdnadsbidrag får bestämmas till en eller flera nivåer där nivån på bidraget svarar mot ett visst antal timmar i förskolan.

Motioner

I två motioner begärs tillkännagivanden om att avskaffa det kommunala vårdnadsbidraget. I motion Sf373 yrkande 2 av Veronica Palm m.fl. (s) anfördes att vårdnadsbidraget är en kvinnofälla eftersom man inte kan försörja sig på bidraget. Därmed är det också ett tydligt avsteg från föräldraförsäkringens tvåförsörjarmodell. Liknande argumentation återfinns i motion Sf330 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 1. Det anfördes att vårdnadsbidraget inte går att leva på och att den som stannar hemma med barn därför förutsätts försörjas av någon annan. Erfarenheterna visar att det är kvinnan som stannar hemma och blir beroende av män för sin försörjning.

I två andra motioner önskas i stället utvidgade möjligheter inom ramen för vårdnadsbidraget.

Chatrine Pålsson Ahlgren (kd) begär i motion Sf341 ett tillkännagivande om att utreda om kommunerna själva kan bestämma taket för vårdnadsbidraget. Motionären konstaterar att en förskoleplats kostar drygt 100 000 kr per år medan vårdnadsbidraget maximalt tillåts vara 36 000 kr per år.

I motion Sf370 begär Inger Davidson (kd) ett tillkännagivande om att se över lagstiftningen så att adoptivföräldrar får samma möjlighet att nyttja vårdnadsbidraget som biologiska föräldrar. Motionären anför att det för vårdnadsbidrag krävs att 250 dagar av föräldraförsäkringen har använts och att vårdnadsbidrag inte kan tas ut för barn äldre än tre år. Eftersom mer än hälften av adoptivbarnen är äldre än två år när de kommer till Sverige hinner en stor andel av adoptivbarnen fylla tre år innan vårdnadsbidrag kan användas.

Utskottets ställningstagande

Regeringen vill utveckla och modernisera den svenska familjepolitiken. Som utskottet har anført ovan är det av största vikt att barnperspektivet är centralt i utformningen av familjepolitiken. Införandet av ett frivilligt kommunalt finansierat vårdnadsbidrag är en del i regeringens familjepolitiska reform. För att föräldrar ska kunna välja att tillbringa mer tid med sina barn när de är små skapades därför en möjlighet för kommuner att införa ett vårdnadsbidrag från den 1 juli 2008. En utgångspunkt för vårdnadsbidraget är att enskilda människor och familjer kan fatta rationella beslut utifrån sina egna förutsättningar. Barn är olika och föräldrarna känner sina barn bäst. Små barn mår väl av att ha kontakt med sina föräldrar, och det är ofta barns behov och barns bästa som styr vilka val en familj gör. Vårdnadsbidraget innebär en ökad möjlighet till detta och således en möjlighet för föräldrar att ge sina barn ökad trygghet under de första åren. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf330 yrkande 1 och Sf373 yrkande 2.

Möjligheten för kommunerna att införa vårdnadsbidrag trädde i kraft den 1 juli 2008. Enligt utskottets mening är det alltför tidigt att så snart efter att reformen trätt i kraft ändra på reglerna kring vårdnadsbidragets utformning. Utskottet konstaterar dock att regeringen i proposition 2007/08: 91 uttalat att den avser att noggrant följa utvecklingen av vårdnadsbidraget och dess konsekvenser för barn. Därmed avstyrks motionerna Sf341 och Sf370.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf228, 2008/09:Sf239, 2008/09:Sf241, 2008/09:Sf257 och 2008/09:Sf376 yrkande 11 och avslår motionerna 2008/09:Sf283, 2008/09:Sf304, 2008/09:Sf305, 2008/09:Sf329 yrkandena 1–4 och 10, 2008/09:Sf379 yrkande 4 och 2008/09:A375.

Ställningstagande

Vi anser att det är angeläget att snarast tillsätta den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Utgångspunkterna för den framtida socialförsäkringen bör vara följande. Socialförsäkringen bör grundas på inkomstbortfallsprincipen och ge ett standardskydd vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga. Försäkringen ska vara generell och obligatorisk samt solidariskt finansierad. Ersättningar och ersättningstak måste vara på sådana nivåer att de innebär ett reellt skydd för flertalet försäkrade. Arbetslinjen bör förstärkas så att den förebygger ohälsa och ökar drivkrafterna för rehabilitering och snabbare återgång till arbetslivet.

Vidare är det viktigt att avgiftsnivån kan bestämmas mer långsiktigt, och utredningen bör av detta skäl överväga införandet av fonder för sjuk- och arbetsskadeförsäkringen.

2. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf329 yrkandena 1–4 och 10 samt avslår motionerna 2008/09:Sf228, 2008/09:Sf239, 2008/09:Sf241, 2008/09:Sf257, 2008/09:Sf283, 2008/09:Sf304, 2008/09:Sf305, 2008/09:Sf376 yrkande 11, 2008/09:Sf379 yrkande 4 och 2008/09:A375.

Ställningstagande

Ett systemskifte pågår inom socialförsäkringarna, men i stället bör socialförsäkringssystemet förbättras inifrån. Förbättringarna måste ta sin utgångspunkt i inkomstbortfallsprincipen. Inkomstbortfallsprincipen är solidarisk och måste upprätthållas för att minska intresset för och betydelsen av privata lösningar. Obligatoriska, generella, solidariskt finansierade socialförsäkringar är en grundbult i den svenska välfärden. Lösningar som bygger på grundtrygghetssystem och välgörenhet kan inte accepteras. Det är vidare viktigt att ökade inslag av privatiseringar motverkas, eftersom detta urholkar jämlikheten i de sociala trygghetssystemen. Statens ansvar för trygghetssystemen ska inte heller lämnas över till arbetsmarknadens parter. Valfriheten i ett privatiserat system är godtycklig.

Eventuella överskott i socialförsäkringssystemet ska komma de försäkrade till del och användas till att förbättra försäkringen och förhindra att människor slås ut.

Förekomsten av oegentligheter i trygghetssystemen riskerar att underminera det generella välfärdssystemet. En del av oegentligheterna rör den s.k. svarta arbetskraften. Arbetsgivarna som efterfrågar svart arbetskraft betalar inte in skatt eller socialavgifter på lönesumman. Regeringen bör låta utreda problemet med arbetsgivare som anställer svart arbetskraft och återkomma med förslag om åtgärder.

3. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf379 yrkande 4 och 2008/09:A375 samt avslår motionerna 2008/09:Sf228, 2008/09:Sf239, 2008/09:Sf241, 2008/09:Sf257, 2008/09:Sf283, 2008/09:Sf304, 2008/09:Sf305, 2008/09:Sf329 yrkandena 1–4 och 10 samt 2008/09:Sf376 yrkande 11.

Ställningstagande

Ett samlat trygghetssystem vid sjukdom eller arbetslöshet, Arbetslivstrygghet, bör införas. I detta system slås sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen ihop, och ersättningsnivåerna blir enhetliga. Vissa villkor kommer dock fortfarande att vara olika vid sjukdom respektive arbetslöshet. Fler ska omfattas av systemet, t.ex. studenter. Systemet ska vara skattefinansierat. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen blir en myndighet, och arbetssättet ska präglas av helhetssyn, effektivitet och individfokus. Försörjningsstödet flyttas från kommunerna till den nya myndigheten.

Den aviserade parlamentariska socialförsäkringsutredningen bör utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget om Arbetslivstrygghet kan genomföras i Sverige.

4. Försäkring för barn och ungdomar, punkt 2 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkran (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf217 och avslår motion 2008/09:Sf245.

Ställningstagande

Det allmänna försäkringsskyddet för barn är inte tillräckligt. Alla föräldrar har inte heller råd att teckna privata försäkringar, och vissa barn har, t.ex. på grund av ett funktionshinder, svårare att få en privat försäkring än andra. En kvarts miljon barn saknar försäkringsskydd utanför skolan, och regeringen bör låta utreda frågan om en allmän olycksfalls- och sjukförsäkring för barn och ungdomar.

5. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (s, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkran (s), Gunvor G Ericson (mp) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf264, 2008/09:N428 yrkande 6 och 2008/09:N435 yrkande 1 och avslår motionerna 2008/09:Sf202, 2008/09:Sf212, 2008/09:Sf215 yrkande 2, 2008/09:Sf247, 2008/09:Sf248, 2008/09:Sf272, 2008/09:Sf285 yrkandena 1 och 2, 2008/09:Sf346, 2008/09:Sf355 och 2008/09:N387 yrkande 5.

Ställningstagande

För att jobben ska bli fler måste fler våga starta företag. Det krävs en rad åtgärder i syfte att stärka småföretagarnas trygghet och för att fler ska kunna ta steget över från anställning.

Flera förbättringar av trygghetsförsäkringarna behöver genomföras för att underlätta övergången från anställning till företagande. Bland annat ska nyblivna entreprenörer under de tre första åren få välja att behålla sin inkomstrygghet grundad på den tidigare anställningen. En sådan lösning bör först prövas under en försöksperiod för att sedan permanentas om reformen faller väl ut.

6. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf215 yrkande 2 och avslår motionerna 2008/09:Sf202, 2008/09:Sf212, 2008/09:Sf247, 2008/09:Sf248, 2008/09:Sf264, 2008/09:Sf272, 2008/09:Sf285 yrkandena 1 och 2, 2008/09:Sf346, 2008/09:Sf355, 2008/09:N387 yrkande 5, 2008/09:N428 yrkande 6 och 2008/09:N435 yrkande 1.

Ställningstagande

För att jobben ska bli fler måste fler våga starta företag. Det krävs en rad åtgärder i syfte att stärka småföretagarnas trygghet och för att fler ska kunna ta steget över från anställning till företagande. Personer som driver eget företag med F-skattesedel (enskild firma eller handelsbolag) ska ha samma rätt till socialförsäkringsförmåner som anställda. En lösning kan vara en speciell försäkring där en genomsnittslön i stället för nettovinsten ligger till grund för beräkning av ersättning.

7. Karensdag, punkt 8 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf329 yrkande 20 och avslår motion 2008/09:Sf298.

Ställningstagande

Karensdagen är särskilt problematisk för personer som arbetar i en dålig arbetsmiljö, har en utsatt ekonomisk situation, skiftarbetar eller har flera arbetsgivare. Karensdagen leder till att många går till arbetet trots att de är sjuka. Detta kan i sin tur leda till ökad ohälsa för individen i ett senare skede. Av nu nämnda skäl bör regeringen återkomma med förslag som innebär att karensdagen avskaffas.

8. Sjukskrivningsprocessen m.m., punkt 9 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf276, 2008/09:Sf297, 2008/09:Sf353 och 2008/09:Sf376 yrkande 3.

Ställningstagande

Den s.k. rehabiliteringskedjan innebär inte rehabilitering utan utsortering och ifrågasättande av ersättning. Den som är sjuk riskerar att förlora både sin ersättning och sin anställning redan efter sex månader. Regeringens åtgärder saknar krav på motprestationer av andra aktörer. Det ställs således inga krav på arbetsgivaren, Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen, och det ges inte heller några nya möjligheter att stödja individen. I stället har tryggheten i sjukförsäkringen monterats ner. Kostnader för ohälsa och utslagning kommer att flyttas över till kommunernas socialkontor. De nya reglerna innebär dessutom att sjukpenningen blir mer diagnosbaserad, där vissa sjukdomar berättigar till en högre ersättningsnivå än andra.

9. Kvinnors ohälsa, punkt 10 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf376 yrkande 19.

Ställningstagande

Vi anser att kvinnors ohälsa behöver uppmärksammas mer. Det faktum att kvinnor är kraftigt överrepresenterade bland dem som är sjukskrivna och överrepresenterade bland dem som har diffusa diagnoser behöver belysas närmare. Vid studier av ohälsans orsaker bör det fästas större vikt vid de skillnader som på grund av kön fortfarande gör sig gällande såväl i arbetslivet som i fördelningen av det obetalda hemarbetet.

10. Flexibla ersättningsnivåer, punkt 11 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp), Jasenko Omanovic (s) och LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf201, 2008/09:Sf270, 2008/09:Sf294, 2008/09:Sf329 yrkande 19 och 2008/09:Sf379 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är angeläget att den som är sjukskriven återgår till arbete så snart som möjligt och i den omfattning som arbetsförmågan medger. Enligt dagens regelsystem kan man emellertid bara få sjukpenning med 25, 50, 75 eller 100 % av SGI. För att bättre passa individens behov och möjliggöra mer individuella rehabiliteringslösningar bör det finnas ett obegränsat antal steg i sjukpenningförsäkringen. Regeringen bör återkomma med förslag till hur en sjukpenning med fler steg bäst kan genomföras.

11. Sjukskrivningsrätt m.m. för sjukgymnaster, punkt 12 (v, mp)

av Gunvor G Ericson (mp) och LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf206.

Ställningstagande

För att förhindra sjukskrivningar och snabbare få människor tillbaka i arbetslivet är det viktigt att satsa på rehabilitering. Sjukgymnasterna har en mycket viktig roll i detta arbete, men tillgången till sjukgymnaster är tyvärr alltför låg. Vidare är det förebyggande arbetet ett viktigt sätt att förhindra sjukskrivning. Sjukgymnaster inom företagshälsovården kan bidra till detta arbete och således till de anställdas hälsa och arbetsprestation.

Sjukgymnaster ska även kunna ges rätt att på delegation sjukskriva patienter för ryggbesvär och andra likartade besvär från rörelseapparaten där sjukgymnastik kan vara ett verksamt medel för tillfrisknande.

12. Sjukpenning m.m. vid studier, punkt 13 (s, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf252 och avslår motionerna 2008/09:Sf254 och 2008/09:Kr246 yrkande 3.

Ställningstagande

Utbrändhet, långtidssjukskrivningar och psykiska besvär är stora problem i vårt samhälle. Orsakerna till sjukskrivningarna varierar givetvis. Det är därför viktigt att utifrån varje individs behov och förutsättningar erbjuda rehabilitering och åtgärder som syftar till tillfrisknande så snart som möjligt. I vissa fall krävs omskolning för att den sjuke ska kunna återvända till arbetsmarknaden. Därför behöver det finnas större möjligheter att i ett övergångsskede studera på deltid och samtidigt vara partiellt sjukskriven.

Möjligheten att kombinera partiella studier med sjukskrivning på deltid kan således vara ett sätt att skapa förutsättningar för en heltidssjukskriven person att våga ta steget från sjukskrivning till ett nytt arbete.

13. Sjukpenningfrågor i övrigt, punkt 14 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf322 och 2008/09:Sf361 yrkandena 1 och 2, bifaller delvis motion 2008/09:Sf329 yrkande 13 och avslår motionerna 2008/09:Sf211 och 2008/09:Sf242.

Ställningstagande

Vi anser att det inte är möjligt att på avstånd bedöma enskilda individers behov av sjukskrivning i olika sjukskrivningssituationer, vilket Försäkringskassans försäkringsläkare gör. Den som har en unik möjlighet att bedöma detta är den undersökande läkaren. Försäkringskassan har ett ansvar för försäkringen, och kassan bör givetvis ha det slutliga avgörandet. Vi anser ändå att den kontroll Försäkringskassan behöver göra för att kunna uppfylla sitt ansvar i första hand ska göras i kontakt med den vårdande läkaren. Behövs det ytterligare en läkarbedömning bör den göras vid den aktuella vårdcentral där patienten vårdas. Det är angeläget att regeringen ser över var ansvaret ska ligga vid bedömningen av sjukskrivning och sjukskrivningstid.

Om sjukskrivningsintyget inte godtas eller måste utredas ytterligare, väntar en försenad utbetalning, vilket kan medföra oro för patienten. Att vara orolig för sin ekonomi och försörjning under sin sjukdomsperiod kan i flera fall förvärra sjukdomstillståndet. För att förhindra detta bör regelsystemet vara utformat så att Försäkringskassan ska vara skyldig att utbetala sjukpenning i enlighet med sjukintyget under utredningstiden.

14. Sjukpenningfrågor i övrigt, punkt 14 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf329 yrkande 13 och 2008/09:Sf361 yrkande 1 och avslår motionerna 2008/09:Sf211, 2008/09:Sf242, 2008/09:Sf322 och 2008/09:Sf361 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är den patientansvariga läkaren som ytterst ansvarar för kontinuitet och medicinsk kunskap om den enskilda patienten. Det är därför viktigt att betona denna läkares kunskap också för bedömningen av behovet av sjuk-skrivning. Försäkringsläkare eller andra granskande läkare som ger en s.k. second opinion saknar kunskap om patientens specifika behov och förutsättningar. Det är ändå viktigt att dessa läkare har en god kunskap om den patientnära vården för att kunna värdera kvaliteten på sjukintygen. Vidare är det viktigt att handläggarna på Försäkringskassan förhåller sig självständigt till försäkringsläkarnas utlåtanden. Försäkringskassans tjänstemän har en annan typ av erfarenhet och kompetens än den som försäkringsläkarna har, vilket är viktigt för bedömningen av ärendet.

15. Arbetsgivares rehabiliteringsansvar, punkt 15 (s, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf256 och 2008/09:Sf266.

Ställningstagande

Arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar har urholkats. Risken är uppenbar att ansvaret för den enskildes rehabilitering läggs ut på flera händer och att det kan leda till att ingen tar ansvar för rehabiliteringen. Arbetsgivarna bör i stället utkrävas ett större rehabiliteringsansvar. Detta är viktigt bl.a. för att ge arbetsgivarna extra drivkrafter att minimera skador orsakade av en dålig arbetsmiljö. Det måste även bli tydligare vilka rehabiliteringsåtgärder som är skäliga att kräva. Arbetsgivarens skyldigheter avseende rehabilitering bör därför införas i lagen om anställningsskydd.

16. Rehabiliteringsutredning, punkt 16 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf329 yrkande 11.

Ställningstagande

Riksrevisionens granskning i rapporten *Tas sjukskrivnas arbetsförmåga till vara? – Försäkringskassans kontakter med arbetsgivare* (RiR 2007:19) visar att arbetsgivarkontakter är lågt prioriterade på Försäkringskassan och att besluten avseende möjligheterna att vidta åtgärder på arbetsplatsen därför ofta är baserade på bristfälliga underlag. Detta visar att arbetsgivare återigen bör bli skyldiga att inkomma med rehabiliteringsutredningar till Försäkringskassan.

17. Köp av rehabiliteringstjänster, punkt 17 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf376 yrkande 6.

Ställningstagande

Regeringen minskar andelen köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster. Redan 2008 har anslaget minskats med 200 miljoner kronor från 935,5 till 735,5 miljoner kronor. För 2009 och 2010 föreslår regeringen ytterligare minskningar med 300 miljoner kronor per år. Då återstår endast 135,5 miljoner kronor. Vi ogillar den hanteringsordning regeringen har valt. Viktiga medel för arbetslivsinriktade åtgärder fasas ut utan att ersättas med något annat. Detta gäller i synnerhet i ett läge när arbetsgivaren så markant har befriats från sina tidigare ansvarsuppgifter i sjukprocessen.

18. Rehabilitering av långtidssjukskrivna, punkt 18 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf376 yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringen borde redan förra året ha tagit Riksrevisionens granskning av Försäkringskassans arbete med långtidssjuka på allvar. Den visar att det finns reella brister i Försäkringskassans samordning och uppföljning av stöd till långtidssjukskrivna att komma tillbaka i arbete.

19. Avstämningarna, punkt 19 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf376 yrkandena 15–17.

Ställningstagande

För att garantera ett individuellt och behovsanpassat stöd behöver åtgärder sättas in tidigare i sjukskrivningsprocessen än vad de gör i dag. Avstämningarna är en viktig del av detta. Huvudregeln bör vara att mötet äger rum senast åtta veckor från det att den enskilde blir sjukskriven. Redan i dag har den sjukskrivne enligt lag skyldighet att delta på avstämningarna. Den skyldigheten bör också omfatta arbetsgivaren. För att dessa möten ska vara meningsfulla bör även arbetsgivaren som huvudregel ha inlämnat en rapport som återger vilka anpassningar och ansträngningar som gjorts eller ska göras på arbetsplatsen. Vi menar också att arbetsgivaren ska vara skyldig att informera och föra dialog med den lokala fackorganisationen i samband med att rapporten tas fram.

20. Övriga rehabiliteringsfrågor, punkt 20 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf376 yrkandena 10, 13 och 14 samt avslår motionerna 2008/09:Sf311 och 2008/09:Sf372.

Ställningstagande

Vi menar att det nu är rätt tid att satsa både på förebyggande åtgärder och på riktiga rehabiliteringsinsatser som kan stödja dem som drabbats av sjukdom och ohälsa till återgång till arbete. En viktig förutsättning är att ett nytt samhällskontrakt upprättas som förenar alla berörda aktörer i sjukskrivningsprocessen och stimulerar till aktiv handling. Att det moderna arbetslivet också ställer nya krav på individen och har resulterat i nya villkor och nya typer av ohälsa är ett faktum som alla berörda aktörer måste se, bemöta och agera utifrån.

Erfarenheterna av omställningsavtalen har varit positiva, och modellen kan med fördel också tillämpas för att ge rätt till omställningsinsatser även för dem som är sjukskrivna från sitt arbete. Tillsammans med en utvecklad företagshälsovård kan då en mer reell rehabilitering komma till stånd och arbetslinjen i sjukförsäkringen värnas på allvar. Arbetsmarknadens parter bör få ett stort ansvar för den framtida företagshälsovården som bör utformas med inriktning på problemlösning på arbetsplatsen i vid mening, där den preventiva och arbetsinriktade rehabiliteringen är i fokus. Samtal mellan staten och arbetsmarknadens parter bör inledas.

Sverige behöver investera i mer kunskap och forskning om ohälsa och förutsättningar för lyckade rehabiliteringsinsatser. Ett problem är fortfarande att kunskapen är alltför begränsad om vilka typer av arbetslivsinriktad rehabilitering som har effekt.

21. Medel för samverkan, punkt 21 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf379 yrkande 3.

Ställningstagande

Av anslaget för sjukpenning får 5 % användas för samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Medlen beräknas förbrukas helt under 2008 och 2009. Regeringen har därför angivit en prioriteringsordning för vad medlen ska få finansiera. Vad detta i praktiken betyder är att andra typer av samordning eller samverkansprojekt, ofta med socialtjänsten, blir tvungna att avsluta sin verksamhet. Det är ytterligt beklagligt. Denna typ av samverkan har ofta bildats i en stor lokal ansträngning för att kunna göra gemensamma, mer effektiva insatser för en särskild grupp människor som vanligtvis faller mellan stolarna. Jag anser att de samordningsprojekt och förbund som i dag har medel och är i gång ska ges möjlighet att fortsätta. En större procentsats av de statliga medlen måste kunna användas flexibelt och ge utrymme för de nya projekt som regeringen avser att igångsätta.

22. Övriga frågor om samverkan, punkt 22 (s, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf221, bifaller delvis motionerna 2008/09:Sf236 och 2008/09:Sf249 samt avslår motion 2008/09:Sf363.

Ställningstagande

Det är angeläget att myndigheter i vårt land kan samverka för att stödja de mest utsatta grupperna och förhindra att människor hamnar mellan stolarna. Det ska inte spela så stor roll var i landet den enskilde bor för att få ett rimligt stöd. Svårigheten att samarbeta mellan myndigheter riskerar att skapa onödigt belastning på socialförsäkringssystemet som helhet, där besparing för en myndighet kan leda till ökade kostnader för en annan myndighet. Därför behöver frågan om hur myndigheter som hanterar socialförsäkringssystemen på bästa sätt kan samverka ses över.

23. Ideellt arbete m.m., punkt 23 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp), Jasenko Omanovic (s) och LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf224 och 2008/09:Sf329 yrkande 17.

Ställningstagande

För den som har drabbats av arbetsskada, en olyckshändelse eller annan ohälsa och som därmed har rätt till sjukpenning eller sjukersättning finns det risk för att ersättningen dras in om den försäkrade utför ett ideellt arbete eller tar ett politiskt förtroendeuppdrag. Det är betydelsefullt att alla medborgare garanteras möjlighet till ett rikt fritidsliv, och i detta måste även ingå att kunna ta ideella och politiska uppdrag. Det måste betraktas som en allvarlig inskränkning av demokratin om vissa människor inte vågar engagera sig i ett politiskt parti. Problemet med de aktuella begränsningarna för dem som uppstår sjukpenning eller sjukersättning behöver därför åtgärdas och regleras i lag.

24. Arbetsskadeförsäkring, punkt 25 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf337.

Ställningstagande

Trots att arbetsskadeförsäkringen reformerats blir kvinnors sjukdomar och skador fortfarande i mindre utsträckning bedömda som arbetsskador. Både bevisregler och arbetsskadebegrepp måste utformas så att kvinnor inte diskrimineras i arbetsskadeförsäkringen. Vidare måste den kunskap som byggts upp inom Arbetslivsinstitutet tas till vara och forskningen kring kvinnors arbetsliv och arbetssjukdomar fortsätta. Vi kräver att kvinnors arbetssjukdomar blir behandlade och bedömda på ett jämställt sätt, vilket kräver forskning och lagstiftning med ett tydligt genusperspektiv.

25. Landstingsmiljard, punkt 26 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf376 yrkande 12.

Ställningstagande

Den s.k. landstingsmiljarden, som den socialdemokratiska regeringen initierade, har varit en viktig tillgång och drivkraft för att få alla landsting att aktivt arbeta med sjukskrivna. Skulle regeringen ha för avsikt att villkora medel endast till landsting som sluter avtal med företagshälsovården anser vi att det är beklagligt. På det sättet får Sverige en vård som kommer att verka på olika villkor. Dessutom försämras förutsättningarna för dem som aktivt vill jobba med sjukskrivna men som ännu saknar ett avtal med företagshälsovård.

26. Försäkringsmedicinsk rådgivare, punkt 27 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp), Jasenko Omanovic (s) och LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf231, 2008/09:Sf300 i denna del och 2008/09:Sf329 yrkande 14 och avslår motion 2008/09:Sf288.

Ställningstagande

Försäkringskassans försäkringsläkare (numera försäkringsmedicinsk rådgivare) kritiserar ofta för felaktiga beslut och för att det inte går att överklaga deras bedömning. Den uppgift de fick inledningsvis var att fungera som medicinskt sakkunniga till handläggarna på Försäkringskassan. I dag ser vi en tendens till att de allt oftare uttalar sig i olika försäkringsärenden. Handläggarna på Försäkringskassan använder i ökande omfattning deras yttrande som motivering för sina beslut. Det finns anledning att se över försäkringsläkarnas funktion vid olika prövningar inom våra olika försäkringar.

Avgörande för de försäkrades rättssäkerhet är att försäkringsläkarna står under tillsyn. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma med förslag om hur en sådan särskild tillsyn av försäkringsläkarna ska utformas.

27. Handläggning och service m.m., punkt 28 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkran (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf223 yrkandena 1 och 2, 2008/09:Sf235, 2008/09:Sf286, 2008/09:Sf290 och 2008/09:Sf300 i denna del och avslår motionerna 2008/09:Sf203, 2008/09:Sf230, 2008/09:Sf243 och 2008/09:Sf263.

Ställningstagande

Åtskilliga sjukskrivna och arbetslösa upplever tyvärr många gånger att det är krångligt och tar lång tid att få ersättning från försäkringssystemen samt att det är svårt att få kontakt med en handläggare eller att få besked via Försäkringskassans telefonkundtjänst. Fördröjd handläggningstid kan ge konsekvenser som t.ex. obetalda räkningar. Ekonomiska problem som medför en ökad oro motverkar ett tillfrisknande. Därför är det viktigt att hanteringen vid utbetalningar av ersättningar förbättras och att kommunikationen med och servicen till de försäkrade förbättras.

Om arbetsgivaren i stället för sjuklön betalar taxiresor till och från arbetet, kan det vid övergången till ersättning enligt lagen om allmän försäkring (AFL) dröja innan den försäkrade får besked från Försäkringskassan om han eller hon får ersättning för taxiresor beviljade. I väntan på detta besked måste den försäkrade stanna hemma från arbetet med sjukpenning. Detta är olyckligt för individen och det är inte samhällsekonomiskt hållbart. Därför bör rutiner ses över så att övergången från ersättning enligt sjuklönelagen till ersättning enligt AFL fungerar bättre.

28. Ränta m.m., punkt 29 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf329 yrkande 15 och bifaller delvis motionerna 2008/09:Sf204 och 2008/09:Sf278.

Ställningstagande

För att garantera hög servicenivå och korta handläggningstider bör lagen om allmän försäkring föreskriva att försäkrade har rätt till beslut eller ersättning inom 30 dagar. Det motsvarar tiden för en vanlig löneutbetalning och medför därför inte för stora förändringar av de försäkrades ekonomi. Vid utbetalningar som försenas mer än en månad bör Försäkringskassan betala dröjsmålsränta på det aktuella beloppet. Efter två månaders försening bör även skadestånd utgå till de försäkrade. Regeringen bör återkomma med förslag om hur en garanti om ersättning eller beslut inom 30 dagar bäst kan utformas.

29. Medborgarinsyn, punkt 30 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkran (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf261 och 2008/09:Sf376 yrkande 21 och avslår motionerna 2008/09:Sf312 och 2008/09:Sf329 yrkande 16.

Ställningstagande

I dag när vi sett allt större behov av ökad samordning mellan myndigheters verksamheter spelar medborgarinsyn och förtroendemannainflytande en viktig roll – inte minst vad gäller legitimiteten för våra välfärdssystem. Med anledning av de samordningsbehov som finns för att motverka fusk och missbruk har också den medborgerliga förankringen stor betydelse. Behovet av medborgarinsyn och förtroendemannainflytande har kanske aldrig varit större än vad det är nu. Vi vill utveckla förtroendemannainflytandet och inte, som regeringen har gjort, avveckla det. Genom ett medborgerligt insynsorgan kan medborgarnas integritet bättre värnas. Detta bör utredas. I grunden handlar det om ett solidariskt ansvar för att upprätthålla stabilitet och förtroende för våra välfärdssystem.

30. Medborgarinsyn, punkt 30 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf312 och 2008/09:Sf329 yrkande 16 och avslår motionerna 2008/09:Sf261 och 2008/09:Sf376 yrkande 21.

Ställningstagande

Regeringen har avskaffat socialförsäkringsnämnderna som garanterade allmänhetens insyn i handläggningen av socialförsäkringen. Detta innebär att den folkliga förankringen i socialförsäkringen och det lokala medborgarinflytandet helt har gått förlorade. Genom socialförsäkringsnämnderna säkrades förutom hänsynstagande till viss lokal kännedom också den fackliga förankringen. Avskaffandet har också begränsat individens möjligheter att överklaga beslut i försäkringen.

Det måste vara en prioriterad fråga att värna medborgarinflytandet i socialförsäkringarna. Socialförsäkringsnämnderna bör således återinföras.

31. Pensionärernas ekonomiska situation, punkt 33 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf296 yrkande 12 och avslår motionerna 2008/09:Sf307, 2008/09:Sf323 och 2008/09:Sf374 yrkande 1.

Ställningstagande

I början av 1990-talet gjordes, som en del av saneringspolitiken, en reduktion av prisbasbeloppet. Ytterligare några liknande åtgärder genomfördes fram till 1999. Utöver dessa basbeloppsförändringar sänktes ersättningsnivån på vissa pensionsförmåner 1993–1998 genom att utbetalningarna begränsades till 98 % av prisbasbeloppet. Pensionärernas ekonomi påverkades alltså både av ändrat prisbasbelopp och av begränsningen till 98 %.

Mot denna bakgrund måste beräkningsgrunden för de pensionärer som fick en konkret sänkning av sin pension i och med saneringspolitiken under 1990-talet återställas. Det skulle innebära en uppräknings tilläggs-pensionen för dessa pensionärer med ca 6 %. Den grupp som omfattas är de tidigare ATP-pensionärer som gick i pension 1990 eller tidigare.

32. Information om rätten till bostadstillägg till pensionärer, punkt 34 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf219, 2008/09:Sf240, 2008/09:Sf262, 2008/09:Sf267 och 2008/09:Sf374 yrkande 3.

Ställningstagande

Det behövs fortsatt förstärkt information om rätten till bostadstillägg eftersom många av dem som enligt Försäkringskassan har rätt till bostadstillägg inte har ansökt om detta. Vidare bör bostadstillägget ses över så att det ger ett nödvändigt tillskott. Om inte inkomstreglerna och kompensationsgraden i bostadstillägget täcker de verkliga boendekostnaderna kommer pensionärernas köpkraft att urholkas.

33. Pensionssystemet m.m., punkt 36 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf374 yrkande 2 och avslår motionerna 2008/09:Sf269, 2008/09:Sf271, 2008/09:Sf296 yrkandena 1–5, 7 och 8, 2008/09:Sf316 och 2008/09:Sf344 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Pensionsöverenskommelsen är en av de viktigaste förutsättningarna för hållbara pensioner. Med den politik som regeringen nu för sammantaget med den ekonomiska utvecklingen i världen finns det emellertid en risk för att pensionssystemets automatiska balansering löses ut med verkan 2010. Regeringen bör därför följa denna utveckling noga. Moderniseringen av pensionssystemet kräver också att arbetskultur, befintliga könsroller samt andra system och förmåner anpassas och följer med i utvecklandet av pensionssystemet. Arbetslinjen är och förblir en viktig grundbult, därmed också satsningar på bl.a. rehabiliteringsinsatser. Vidare har också den ekonomiska familjepolitiken betydelse för hållbara pensioner. För att komma till rätta med skillnaderna på sikt, måste jämställdheten öka både i hemmet och i arbetslivet. Föräldraskap får inte medföra att anknytningen till arbetsmarknaden försvagas, varken för kvinnor eller män.

34. Pensionssystemet m.m., punkt 36 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf296 yrkandena 1–5, 7 och 8 samt avslår motionerna 2008/09:Sf269, 2008/09:Sf271, 2008/09:Sf316, 2008/09:Sf344 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:Sf374 yrkande 2.

Ställningstagande

Pensionsgruppen, som är en förlängning av Genomförandegruppen, bör fråntas sin formella roll i beslutsprocesser kring pensionssystemet eftersom uppdraget måste anses slutfört i och med att pensionssystemet nu fullt ut trätt i kraft. Vidare bör samtliga partier omgående ges full och löpande insyn i de politiska överläggningar som rör pensionssystemet.

När det gäller pensionssystemets utformning bör regeringen analysera pensionssystemets konsekvenser utifrån ett klass- och könsperspektiv. Exempelvis missgynnar livsinkomstprincipen kvinnor eftersom de i större utsträckning än män jobbar deltid, har lägre pensionsålder och har lägre inkomst vid föräldraledighet och sjukdom. I det nya pensionssystemet får kvinnor i genomsnitt 20 % lägre pension från det offentliga systemet än män. Vidare bör regeringen tillsätta en utredning om ett reformerat ATP-system. Undersökningar visar att 59 % inte tror att pensionen kommer att räcka till när de blir gamla. Endast 27 % tycker att det är bra att placera en del av pensionen på börsen. Det går inte heller att lappa och laga i nuvarande system eftersom det är felkonstruerat från början. Ett nytt

system som byggs upp från grunden måste vara förutsägbart och solidariskt finansierat via skatter och sociala avgifter. Det måste vara omfördelande över livscykel, mellan könen och mellan klasserna samt ha en buffert. Ett nytt offentligt system måste byggas utan spekulationsinslag eller privata delar och vara nationalekonomiskt stabilt och hållbart för individen. Regeringen bör också återkomma med förslag om en aktiv balansering där hela pensionsavgiften bör gå in i fördelningssystemet för att ge finansiell stabilitet. Avgifterna bör tillfälligt höjas och, om det visar sig att systemet är underfinansierat, inte ge någon pensionsrätt i framtiden. Det ska finnas en fastlagd gräns för vilket underskott som ska hanteras med avgiftsökningar. Om denna gräns passeras, ska det tas politisk ställning till hur balans ska uppnås i systemet. Denna aktiva balansering bör gälla i stället för den s.k. bromsen som innebär att man kan sänka pensionerna om avgifterna och AP-fonderna inte räcker till.

Eftersom högskolestudier inte med automatik leder till hög lön finns det skäl att öka pensionsrätten vid studier. En översyn bör därför göras, som dock inte får resultera i en ökad pensionsrätt på bekostnad av andra för studerande nödvändiga förbättringar.

Beträffande premiepensionen kan konstateras att en misshushållning av avgifter och bonusar sker i systemets fondsparande. Avgifterna varierar och effekterna är svåra att se för pensionsspararna. Avgifterna har också lett till höjda offentliga förvaltningskostnader med nära 3 miljarder kronor per år. Den årliga överföringen från löntagare till fondägare varje år är enorm, varför ett avgiftstak på 0,05 % för pensionssparande bör införas. Vidare bör regeringen återkomma med förslag om ett utökat utbud för Sjunde AP-fonden. Sjunde AP-fonden bör kunna erbjuda en realräntefond som placerar i svenska realränteobligationer samt generationsfonder och placering i ideella fonder. Det bör finnas en skyldighet att ta andra hänsyn än enbart avkastning. Vidare bör fonden ha rösträtt motsvarande sitt aktieinnehav vid svenska företags bolagsstämmor, och slutligen bör premiesparfonden kunna väljas som aktivt val.

35. Pensionssystemet m.m., punkt 36 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf269 och avslår motionerna 2008/09:Sf271, 2008/09:Sf296 yrkandena 1–5, 7 och 8, 2008/09:Sf316, 2008/09:Sf344 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:Sf374 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är viktigt att en oberoende översyn görs av pensionssystemet och hur det faller ut för olika grupper i samhället. Översynen bör omfatta även eventuella behov av förändringar samt hur kunskapen om systemet ska kunna ökas.

36. Mål för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, punkt 37 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp), Jasenko Omanovic (s) och LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik upphör att gälla och avslår regeringens förslag till mål för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 12 punkt 1 och motion 2008/09:Sf334 yrkande 1 och avslår proposition 2008/09:1 utgiftsområde 12 punkt 2.

Ställningstagande

Målen inom den ekonomiska familjepolitiken har tidigare haft som övergripande syfte att inom ramen för den generella välfärden minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn. Vi anser att det mål som regeringen nu föreslår bryter mot detta syfte. Riksdagen bör därför besluta att avslå det föreslagna målet.

37. Annat mål för den ekonomiska familjepolitiken, punkt 38 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

– under förutsättning av bifall till reservation 36 –

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen beslutar att godkänna mål för den ekonomiska familjepolitiken enligt vad som anges i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf373 yrkande 1 och avslår motionerna 2008/09:Sf330 yrkandena 14 och 15 samt 2008/09:Sf334 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi motsätter oss en utveckling där klyftor medvetet tillåts öka mellan familjer med barn och övriga grupper i samhället. Riksdagen bör därför besluta om ett nytt mål för den ekonomiska familjepolitiken. Det nya målet bör vara att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska inom ramen för den generella välfärden.

38. Annat mål för den ekonomiska familjepolitiken, punkt 38 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

– Under förutsättning av bifall till reservation 36 –

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen beslutar att godkänna mål för den ekonomiska familjepolitiken enligt vad som anges i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf330 yrkandena 14 och 15 samt 2008/09:Sf334 yrkande 2 och avslår motion 2008/09:Sf373 yrkande 1.

Ställningstagande

Riksdagen bör besluta att målet för den ekonomiska familjepolitiken ska vara följande: ”Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska, och jämställdhet mellan könen ska uppmuntras inom ramen för den generella politiken.” Härigenom förstärks det sedan tidigare gällande målet med ett mål om jämställdhet. Vidare bör uttrycket ekonomisk familjepolitik ändras till ekonomisk barnpolitik för att få samstämmighet med trygghetssystemets avsikter.

39. Grundläggande riktlinjer för familjepolitiken, punkt 39 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf277 och 2008/09:Sf373 yrkande 11 och avslår motionerna 2008/09:Sf362 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:Sf367.

Ställningstagande

För barnens skull behövs en familjepolitik som generellt sett stöder barnfamiljer men som också har kompensatoriska inslag som tar hänsyn till familjer i särskilt utsatta situationer. Den förda borgerliga politiken har gett barnfamiljer tuffare villkor inte minst genom besparingar i de familjepolitiska stöden. Välfärdssystemen måste vara solidariska med tydliga principer för omfördelning. De ekonomiska skillnaderna ökar, och i allt snabbare takt. Att vara barn i de familjer som inte har råd med vissa aktiviteter innebär ett stort utanförskap. Konsekvensbeskrivningar bör därför alltid göras av hur lagförslag som berör trygghetssystemen påverkar barn.

40. Ekonomiskt stöd till familjer med särskilt utsatt situation, punkt 40 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf373 yrkande 9 och avslår motionerna 2008/09:Sf330 yrkande 8 och 2008/09:Sf377 yrkande 1.

Ställningstagande

Vissa barn föds till knappa förhållanden där ensamstående föräldrar får vrida och vända på varenda krona för att få livet att gå ihop. Andra föds i familjer där resurser, kontakter, språksäkerhet och rika valmöjligheter är en självklarhet. Vissa barn kommer alltid att ha ett försprång. Därför är det så viktigt med en solidarisk omfördelning som stöder de barn som föds till sämre villkor.

41. Ekonomiskt stöd till familjer med särskilt utsatt situation, punkt 40 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf330 yrkande 8 och avslår motionerna 2008/09:Sf373 yrkande 9 och 2008/09:Sf377 yrkande 1.

Ställningstagande

Ensamstående föräldrar och deras barn har inte ökat sin ekonomiska standard i samma utsträckning som andra grupper i samhället. Det behövs en stärkt generell välfärd som gynnar ekonomiskt utsatta familjer, bl.a. genom utökade välfärdstjänster och stärkt socialförsäkring. För att förbättra situationen på kort sikt bör regeringen återkomma med en handlingsplan som syftar till att förbättra den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar och deras barn.

42. Delat barnbidrag, punkt 42 (s, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ermkran (s), Gunvor G Ericson (mp) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf227 och 2008/09:Sf373 yrkande 6 och avslår motionerna 2008/09:Sf330 yrkande 9 och 2008/09:Sf352.

Ställningstagande

Barnbidraget ska som huvudregel delas mellan föräldrarna. Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

43. Delat barnbidrag, punkt 42 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf330 yrkande 9 och avslår motionerna 2008/09:Sf227, 2008/09:Sf352 och 2008/09:Sf373 yrkande 6.

Ställningstagande

Barnbidraget bör kunna delas vid växelvis boende. Emellertid bör det inte kunna ske en tvåågsdelning, bl.a. eftersom ensamstående mödrar hade en svag inkomstutveckling under 1990-talet. En översyn bör göras av hur kostnaderna för barnets försörjning fördelar sig vid växelvis boende.

44. Övrigt om barnbidrag, punkt 43 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf293.

Ställningstagande

Det kan bli problem i samband med barnbidragets övergång till studiebidrag, eftersom barn som fyller 16 under första halvåret är utan ekonomiskt stöd under sommaren. Barnbidragets övergång till studiebidrag bör därför ses över.

45. Föräldrapenningförmåner samtidigt, punkt 44 (s, v)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s), Jasenko Omanovic (s) och LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf330 yrkande 6 och 2008/09:Sf373 yrkande 4 och avslår motionerna 2008/09:Sf233, 2008/09:Sf303 och 2008/09:Sf315 yrkande 2.

Ställningstagande

Det finns ett tydligt samband mellan pappans engagemang och barnets utveckling, och det är under en sammanhängande samvaro med barnet som föräldrarnas omsorgsrationalitet utvecklas. Båda föräldrarna bör därför kunna ta ut föräldrapenning samtidigt inom ramen för nuvarande antal dagar i föräldraförsäkringen under barnets första månad.

46. Jämställdhet m.m., punkt 45 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf218 och 2008/09:Sf251 samt avslår motionerna 2008/09:Sf315 yrkande 1, 2008/09:Sf330 yrkande 2, 2008/09:Sf335 och 2008/09:Sf340.

Ställningstagande

På sikt bör föräldraförsäkringen bli sådan att den delar ledigheten lika mellan föräldrarna. Det skulle vara en av de viktigaste åtgärderna för ökad jämställdhet. Incitament i föräldraförsäkringen för en jämnare fördelning av dagarna med föräldrapenning är viktigt. Nuvarande jämställdhetsbonus är bra, men konstruktionen är krånglig och överblickbar och riskerar därmed att missa målet.

47. Jämställdhet m.m., punkt 45 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf330 yrkande 2 och avslår motionerna 2008/09:Sf218, 2008/09:Sf251, 2008/09:Sf315 yrkande 1, 2008/09:Sf335 och 2008/09:Sf340.

Ställningstagande

Jämställdhetsbonus ges i form av skatteåterbäring, vilket medför att föräldrarna inte får ersättningen när den bäst behövs. En helt individualiserad föräldraförsäkring skulle eliminera behovet av en jämställdhetsbonus. Regeringen bör återkomma med förslag i enlighet härmed.

48. Överlåtelse av föräldrapenningförmåner, punkt 46 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 50, 2008/09:Sf253, 2008/09:Sf259, 2008/09:Sf301 och 2008/09:Sf373 yrkande 12 och avslår motionerna 2008/09:Sf207, 2008/09:Sf244, 2008/09:Sf321, 2008/09:Sf327, 2008/09:Sf330 yrkande 13, 2008/09:Sf348 och 2008/09:Sf360.

Ställningstagande

Det är en brist i försäkringen att vårdnadshavaren vid sjukdom inte kan låta annan vårda barnet med tillfällig föräldrapenning som ersättning om barnet är under åtta månader.

Det bör finnas en möjlighet för ensam vårdnadshavare att överlåta föräldrapenning. En särskild föräldrapenning för annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete för att vårda ett barn i stället för den sjuka föräldralediga ensamföräldern bör därför införas.

49. Överlåtelse av föräldrapenningförmåner, punkt 46 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf330 yrkande 13 och avslår motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 50, 2008/09:Sf207, 2008/09:Sf244, 2008/09:Sf253, 2008/09:Sf259, 2008/09:Sf301, 2008/09:Sf321, 2008/09:Sf327, 2008/09:Sf348, 2008/09:Sf360 och 2008/09:Sf373 yrkande 12.

Ställningstagande

Under vissa omständigheter bör ensamvårdande föräldrar ha rätt att överlåta föräldrapenning till annan försäkrad samt att under tio dagar i samband med födelse kunna få hjälp av annan försäkrad med tillfällig föräldrapenning.

50. Intyg för tillfällig föräldrapenning, punkt 47 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp), Jasenko Omanovic (s) och LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf222, 2008/09:Sf330 yrkande 3 och 2008/09:Sf373 yrkande 13.

Ställningstagande

Skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera intyg som berättigar föräldern till tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn bör tas bort. Uppgiften att utfärda intyg stjäl tid från personalen. Vidare bör ansvaret för att förhindra överutnyttjande av tillfällig föräldrapenning ligga hos Försäkringskassan.

51. Övrigt om föräldrapenning, punkt 49 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf373 yrkande 5 och avslår motionerna 2008/09:Sf213, 2008/09:Sf315 yrkande 3, 2008/09:Sf330 yrkande 7 och 2008/09:Sf339.

Ställningstagande

Efter att barnet har fyllt åtta år kan inte föräldrapenning tas ut. En andra chans skulle kunna förstärka kontakten med barnen under högstadietiden, öka engagemanget i skolgången och bidra till ökad jämställdhet. En utredning bör tillsättas för att se över förutsättningarna att ge föräldrar med outnyttjade föräldrapenningdagar en andra chans.

52. Övrigt om föräldrapenning, punkt 49 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf330 yrkande 7 och avslår motionerna 2008/09:Sf213, 2008/09:Sf315 yrkande 3, 2008/09:Sf339 och 2008/09:Sf373 yrkande 5.

Ställningstagande

Möjligheten för föräldrar av samma kön att dela föräldradagarna lika mellan sig vare sig de är sambo eller gifta bör utredas.

53. Umgänge inom underhållsstödet, punkt 50 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf330 yrkande 12 och avslår motion 2008/09:Sf220.

Ställningstagande

Regeringen bör återkomma med förslag på förbättringar av villkoren för umgängesresor inom ramen för underhållsstödet.

54. Övrigt om underhållsstöd, punkt 51 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkran (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf287 och avslår motion 2008/09:Sf330 yrkandena 10 och 11.

Ställningstagande

Sedan 1994 är underhållsstödet beroende av riksdagsbeslut för att höjas. Stödet har sedan dess bara ökat med 8,5 % medan genomsnittslönen för LO-medlemmar ökade med 56 % under perioden 1994–2006. Det är därför angeläget att se över möjligheterna att justera upp underhållsstödet.

55. Övrigt om underhållsstöd, punkt 51 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sf330 yrkandena 10 och 11 samt avslår motion 2008/09:Sf287.

Ställningstagande

Återbetalningsskyldigheten i underhållsstödet baseras för närvarande på inkomsten två år bakåt i tiden. Detta medför problem för dem som drabbas av stora inkomstförändringar. I stället borde den s.k. CSN-metoden användas där återbetalningsskyldighet beräknas utifrån dagsaktuell inkomst om inkomsten har ändrats med mer än 15 %. Regeringen bör återkomma med förslag till ändring av återbetalningsskyldigheten av underhållsstöd samt förslag till indexering av underhållsstödet.

56. Vårdbidrag, punkt 53 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf226, 2008/09:Sf281 och 2008/09:Sf373 yrkande 15 och bifaller delvis motion 2008/09:Sf225.

Ställningstagande

När det gäller barn med behov av särskilt stöd och vårdbidrag måste föräldrar i vissa fall kämpa för sina rättigheter, och barn får inte det stöd de har rätt till, dels eftersom Försäkringskassans tillämpning skiftar, dels beroende på att försäkringen behöver moderniseras och utvecklas. Det

finns därför behov av en översyn av stödet till föräldrar med svårt sjuka barn. Vidare bör vårdbidraget kunna delas mellan föräldrarna vid växelvis boende om en förälder så önskar.

57. Bostadsbidrag, punkt 54 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf229 och 2008/09:Sf373 yrkande 16 och avslår motionerna 2008/09:C300 yrkande 12, 2008/09:Sf255 och 2008/09:Sf377 yrkande 2.

Ställningstagande

Bostadsbidrag är en viktig del av en social bostadspolitik, vilket i sin tur förbättrar förutsättningarna för barn i ekonomiskt utsatta familjer att växa upp under goda boendeförhållanden. Bostadsbidragen bör därför ses som ett bostadspolitiskt instrument.

När det gäller rätten till bostadsbidrag bör regler om bidragets begränsning avseende ytan ses över.

58. Bostadsbidrag, punkt 54 (v)

av LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C300 yrkande 12 och avslår motionerna 2008/09:Sf229, 2008/09:Sf255, 2008/09:Sf373 yrkande 16 och 2008/09:Sf377 yrkande 2.

Ställningstagande

Bostadsbidragen måste höjas och indexeras så att de bättre motsvarar prisutvecklingen i samhället och därmed kan fylla sitt syfte.

59. Vårnadsbidrag, punkt 55 (s, v)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s), Jasenko Omanovic (s) och LiseLotte Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Sf330 yrkande 1 och 2008/09:Sf373 yrkande 2 och avslår motionerna 2008/09:Sf341 och 2008/09:Sf370.

Ställningstagande

Vårnadsbidraget är en kvinnofälla eftersom man inte kan försörja sig på bidraget. Därmed är det också ett tydligt avsteg från föräldraförsäkringens tvåförsörjarmodell. Det går inte att leva på vårnadsbidraget, och den som stannar hemma med barn förutsätts därför försörjas av någon annan. Erfarenheterna visar att det är kvinnan som stannar hemma och blir beroende av mannen för sin försörjning. Vårnadsbidraget garanterar därutöver inte något barn mer tid med sina föräldrar. Det kommunala vårnadsbidraget bör därför avskaffas.

Särskilda yttranden

1. Anslag under utgiftsområdena 10 och 12 (s)

Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Matilda Ernkrans (s) och Jasenko Omanovic (s) anför:

I vår motion En ansvarsfull ekonomisk politik för jobb och välfärd beskriver vi socialdemokrater hur det går att bygga ett bättre Sverige utan att öka orättvisorna och förstärka klyftorna i samhället. Vi har den senaste tiden sett hur finanskrisen slår hårt och djupt in i människors vardag. Varslen ökar för varje dag, och oron stiger inför vad framtiden har att bjuda. Då krävs en sammanhållen politik för en sammanhållen nation i stället för den politik regeringen nu bedriver. Ökade orättvisor har inte varit och är inte heller i framtiden svaret på människors problem.

Riksdagen har den 19 november 2008 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2009 – trots att den ekonomiska utvecklingen kraftigt har försämrats sedan regeringen arbetade fram dessa förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu har fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år. För budgetåret 2009 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 10 inte får överstiga 113 927 miljoner kronor under riksdagens fortsatta behandling. Vidare gäller att de samlade utgifterna för utgiftsområde 12 inte får överstiga 68 466 miljoner kronor. Socialdemokraternas förslag i budgetmotionen på dessa utgiftsområden överstiger denna nivå och kan således formellt inte tas upp till behandling.

Riksdagsmajoriteten har i första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi väljer därför att inte lägga fram något eget förslag inom den ram riksdagsmajoriteten fastställt utan vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområdena 10 och 12 borde ha utökats med 1 800 miljoner kronor respektive 2 600 miljoner kronor på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motion 2008/09:Fi270.

Därutöver anser vi att regeringen borde ha återkommit till riksdagen med nya prognoser för den ekonomiska utvecklingen och en ny politik som baseras på den sämre konjunkturen. Dessvärre har regeringen inte gjort det. I stället har regeringen bara justerat sina bedömningar om den ekonomiska utvecklingen, men inte den ekonomiska politiken. Det betyder att de håller fast vid en ekonomisk politik som utformades innan jobbkrisen slog till med full kraft. Vi socialdemokrater har därför lämnat in en motion om ett stimulanspaket mot jobbkrisen (mot. 2008/09:Fi7) i vilken

vi, när det gäller utgiftsområdena 11 och 12, har lagt fram förslag om en höjning av bostadstillägget för ålderspensionärer fr.o.m. 2009 samt ett extra barnbidrag för december 2008.

I våra budgetmotioner har vi föreslagit följande.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

En stabil och väl fungerande sjukförsäkring är en viktig del av välfärdens infrastruktur. Människor måste kunna lita på att det finns ett skyddsnät när olycka eller sjukdom slår till. Sjukförsäkringen ska således ge inkomsttrygghet till breda grupper. Därför vill vi höja taket i sjukförsäkringen. Höjningen ska ske stegvis och uppgå till tio prisbasbelopp 2011. De som drabbats av långvarig sjukdom eller skada är nu särskilt utsatta eftersom sjukpenningen efter ett år sänks från 80 till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Vi anser inte detta vara rimligt utan vill att sjukpenningen ska ligga kvar på ersättningsnivån 80 % hela sjukperioden.

Regeringen har infört en s.k. rehabiliteringskedja som inte handlar om rehabilitering utan om utsortering av människor. På arbetsgivarna läggs således inget ansvar för att medverka till rehabiliteringen, och inga resurser för rehabilitering tillförs. Vi vill i stället investera i rehabilitering. Hela ansvaret ska inte vila på den sjukskrivne om rehabiliteringen ska lyckas. Arbetsgivare, sjukskrivande läkare, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården och kommunen har också ett stort ansvar. Vi avsätter därför 1 miljard kronor under tre år till arbetslivsriktad rehabilitering, varav 500 miljoner kronor för 2009. Bland annat anser vi att den finansiella samordningen (Finsam) bör vidareutvecklas, varvid de positiva erfarenheterna av denna måste tas till vara. Finsam behöver även prioriteras hårdare, och alla fyra aktörerna ska även fortsättningsvis vara med och ta sitt ansvar. Ett eller flera pilotprojekt bör även startas, bl.a. med insatser för den stora grupp sjukskrivna som nu riskerar utförsäkring. Inom ramen för avsatta medel vill vi även att pilotprojekt ska startas för att utveckla en verksamhet där den försäkrade snabbt ska kunna erbjudas personligt och kvalificerat stöd av en coach som i dialog med den försäkrade utarbetar en individanpassad insatsplan. För anslaget 1:1 föreslår Socialdemokraterna en ökning med 1 400 miljoner kronor 2009.

Den ekonomiska tryggheten för alla som har sjuk- och aktivitetsersättning bör förbättras. Bostadstillägget för förtidspensionärer bör därför höjas så att det motsvarar bostadstillägget för ålderspensionärer, dvs. till en ersättningsnivå på 93 % av bostadskostnaden och ett tak för bostadskostnaden på 5 000 kr för ensamstående och 2 500 kr för sammanboende. Vi föreslår en ökning av anslaget 1:2 med 400 miljoner kronor 2009.

Sammantaget innebär Socialdemokraternas förslag ökade utgifter för 2009 inom utgiftsområde 10 med 1 800 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Den socialdemokratiska familjepolitiken grundas på barnets bästa, generell välfärd och jämställdhet mellan män och kvinnor. Det är en familjepolitik som ger generellt goda uppväxtvillkor för barnen och ett samhälle där föräldrar inte behöver välja mellan föräldraskap och förvärvsarbete. Det är vidare en politik som med solidarisk omfördelning bidrar till både social och ekonomisk utjämning och som kombinerar ekonomisk tillväxt med trygghet och omsorg om barnen.

Vi socialdemokrater vill fortsätta att utveckla den familjepolitiska modell som vi har i Sverige. Vi avvisar regeringens förslag som innebär att tidigare besparingar i de familjepolitiska stöden ligger kvar, vilka cementerar gamla könsroller och försvårar delat ansvar för barnen. För barnens skull behövs en familjepolitik som stöder barnfamiljer generellt men också en familjepolitik med kompensatoriska inslag som tar hänsyn till familjer i särskilt utsatta situationer. Därför vill vi stegvis höja inkomsttak i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen. För ändamålet avsätter vi 200 miljoner kronor. Vi vill dessutom hävda barnbidragets värde genom att höja barnbidraget med 100 kr per månad och barn samt flerbarnstillägget med 10 %. För detta avsätter vi 2 200 miljoner kronor. Vi anser också att det är viktigt med en solidarisk omfördelning som stöder de barn som föds till sämre villkor och föreslår att underhållsstödet höjs med 100 kr per barn och månad. För ändamålet avsätts 200 miljoner kronor. I övrigt hänvisar vi till våra reservationer.

Sammantaget innebär våra förslag ökade utgifter under 2009 inom utgiftsområde 12 med 2 600 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

2. Anslag under utgiftsområdena 10–12 (v)

LiseLotte Olsson (v) anför:

En majoritet av riksdagens ledamöter, representerande Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna, beslutade den 19 november 2008 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden samt en beräkning av statens inkomster. Ett tak för statens utgifter inklusive pensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställdes för 2009, 2010 och 2011.

Vänsterpartiet menar att Sverige behöver en rejäl förändring av politiken för fler jobb, ökad rättvisa, förstärkt välfärd och kloka investeringar för framtiden. Vi presenterar i vår budgetmotion 2008/09:Fi271 en helt annan inriktning för den ekonomiska politiken än vad riksdagsmajoriteten fattat beslut om. Vårt budgetalternativ avvisar regeringens politik, som är närsynt och oansvarig, som systematiskt ger mer till dem som har mest och som i grunden angriper och eroderar den svenska välfärdsmodellen. Vi avvisar regeringens kraftiga skattesänkningar, attackerna på de gemensamma trygghetssystemen och urgröpningen av det gemensamma ägandet. Vänsterpartiet gör en radikalt annorlunda bedömning än regeringen och

riksdagsmajoriteten av de långsiktiga behoven för svensk ekonomi. Vi ifrågasätter de penning- och finanspolitiska ramverken som vi menar försvårar en politik för full sysselsättning.

Vänsterpartiets budgetmotion innehåller en mängd förslag som på olika sätt stimulerar ekonomin och stärker Sveriges långsiktiga växtkraft. Vi föreslår en stor satsning på fler anställda i den offentliga sektorn. Det handlar om kraftfulla åtgärder i syfte att förbättra kvaliteten inom bl.a. sjukvården, skolan och barn- och äldreomsorgen. Vi anslår också betydande medel för ökade investeringar i infrastruktur, bostäder och klimatåtgärder. Vi ser jämställdheten som en strukturell fråga om makt och resurser och föreslår en rad politiska insatser för att förändra ojämlika strukturer. Vi genomför ett omfattande socialt reformprogram på en rad områden. Detta är i motsats till regeringens politik, som försitter goda chanser och vrider klockan tillbaka, ett ansvarsfullt budgetalternativ, som använder de gemensamma resurserna bättre, mer rättvist och mer framtidsinriktat.

När regeringen presenterade budgetpropositionen för 2009 befann sig den svenska ekonomin i en kraftig konjunkturedgång. Trots detta var budgetpropositionen i princip renons på stabiliseringspolitiska förslag. Därefter har det globala finanssystemet i det närmaste kollapsat. Det stod tidigt under hösten klart att finanskrisen skulle få betydande konsekvenser för den reala svenska ekonomin. Konjunkturinstitutet räknar med en BNP-tillväxt på $-0,1$ % för 2009, vilket kan jämföras med regeringens prognos i budgetpropositionen som låg på 1 %. Regeringen har under hösten lagt fram dels en proposition för stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet (prop. 2008/09:61), dels en proposition för en bättre fungerande kreditförsörjning via en stärkning av AB Svensk Exportkredit och Almi Företagspartner AB (prop. 2008/09:73). Innehållet i dessa propositioner är i huvudsak bra. Men det räcker inte på långa vägar för att på ett verkningsfullt sätt motverka den kraftiga lågkonjunktur som den svenska ekonomin nu befinner sig i. Budgetpropositionen för 2009 var i princip överspelad redan när den presenterades, och regeringens underlåtenhet att under hösten revidera budgeten och lägga fram ett kraftfullt åtgärds paket för att motverka lågkonjunkturen riskerar att leda till mycket allvarliga konsekvenser.

Då riksdagsmajoriteten fattat rambeslut om en helt annan inriktning av den ekonomiska politiken än den som Vänsterpartiet presenterat deltar vi inte i detta beslut om fördelningen av anslag inom utgiftsområdena 10–12, och vi presenterar inget formellt motförslag till utskottsbehandling.

Vi redovisar här den fördelning av anslagen inom utgiftsområdena 10–12 som vi hade velat se.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

De genomgripande åtstramningar och kraftiga nedskärningar som regeringen har verkställt i sjukförsäkringen är ett kraftigt besparingspaket. Härigenom hotas socialförsäkringssystemets grundvalar och därmed individens rätt till ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

För närvarande har 30 % av löntagarna inkomster över taket för sjukpenningen, vilket är en fördubbling jämfört med 2006. Det sänkta taket är en attack mot den generella välfärden som ökar behovet av privata försäkringar och skadar tilliten till välfärdssamhället. För att återupprätta den generella välfärden vill vi höja taket i sjukförsäkringen från 7,5 till 10 prisbasbelopp.

För att upprätthålla inkomstbortfallsprincipen i sjukförsäkringen vill vi även återställa sjukpenningens ersättningsnivå från 77,6 till 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) genom att slopa den särskilda beräkningsgrunden att SGI ska multipliceras med 0,97 vid beräkning av dagersättningar.

Vi inom Vänsterpartiet avvisar alla försämringar som beslutats med anledning av proposition 2007/08:136 En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete. Vi avvisar även ovillkorligen tanken att inskränkningar i trygghetssystemen för sjuka och arbetslösa leder till ökad sysselsättning. Således avvisar vi de snäva tidsgränser som införts i och med utsorteringskedjan. Vi avvisar också att sjukpenningens ersättningsnivå ska sänkas efter tolv månader från 80 till 75 % av SGI.

Vidare avvisar vi den opreciserade neddragning på anslaget som föreslås i budgetpropositionen till följd av beslutade åtgärder på sjukförsäkringsområdet och avsätter 631 miljoner kronor för ändamålet.

Vi inom Vänsterpartiet föreslår också att taket i sjukpenningen för arbetslösa ska höjas så att det motsvarar de höjningar i arbetslöshetskassan som vi föreslår, dvs. en högsta dagpenning på 916 kr fem dagar per vecka, vilket motsvarar 654 kr kalenderdagsberäknad sjukpenning.

Vidare anser vi att medel inom sjukpenningsanslaget ska få användas till ett förstärkt särskilt högriskskydd för långtidssjukskrivna som undantas från sjuklöneperioden i ett år vid återgång i arbete hos samma eller ny arbetsgivare.

Dessutom anser vi att företag med upp till tio anställda inte ska vara skyldiga att betala sjuklön. Beträffande företag med 10–15 anställda ska en avtrappning av sjuklöneansvaret ske. Det är mycket som talar för att gällande regler bl.a. påverkar företagets vilja att anställa. Trots företagets möjligheter att försäkra sig, och det s.k. särskilda högriskskyddet, finns det risk för att människor med återkommande sjukperioder stängs ute från arbetsmarknaden. Vi föreslår en ökning av anslaget 1:1 med 2 931 miljoner kronor 2009.

I och med utsorteringskedjan har regeringen försämrat villkoren avsevärt för personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Från och med den 1 juli 2008 kan tidsbegränsad sjukersättning inte längre nybeviljas. De som

är berättigade till ersättningen sedan tidigare har dock rätt att behålla den en viss tid. Dessutom får Försäkringskassan inte längre ta individuella hänsyn till exempelvis ålder vid bedömning av arbetsförmågan, och arbetslösa personer är inte längre berättigade att behålla sin gamla SGI efter en period med sjuk- eller aktivitetsersättning. Sammantaget kommer dessa regler att kraftigt minska möjligheterna att beviljas sjukersättning.

Vi avvisar utsorteringskedjan. Ingen människa blir friskare av fattigdom; det är helt andra åtgärder som krävs. Vi avsätter resurser för att återinföra den tidsbegränsade sjukersättningen och avskaffa de försämrade villkoren för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning.

De ekonomiska villkoren för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning har länge varit eftersatta. Det är inte rimligt att långvarig sjukdom och funktionshinder ska innebära en så stor ekonomisk risk. Ohälsan speglar vårt klassamhälle. Bland personer med sjuk- eller aktivitetsersättning är kvinnor över 55 år och LO-arbetare kraftigt överrepresenterade. För att förbättra villkoren föreslår vi en stegvis höjning av ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen från 64 till 67 % av antagandeinkomsten 2011.

Vidare föreslår vi för 2009 en höjning av bostadstillägget för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning till 94 % av bostadskostnaden och en höjning av taket för bostadskostnaden till 5 000 kr för ensamstående och 2 500 kr för sammanboende. Vi föreslår en fortsatt höjning av ersättningsnivån året efter till 95 %. Detta innebär att vi föreslår en ökning av anslaget 1:2 med 3 100 miljoner kronor 2009.

Sedan 2006 har Försäkringskassans personalstyrka minskat med 3 000 personer. Denna nedskärning har verkställts samtidigt som myndigheten genomgår en stor omorganisering, och en rad nya reformer ska handläggas. För att värna om rättssäkerheten och kvaliteten på handläggningen föreslår vi en förstärkning av medlen till Försäkringskassan. Vår satsning bör främst gå till ökad personaltäthet och kontakt med försäkrade.

Vi anvisar därutöver medel till Försäkringskassan för att genomföra en treårig informationssatsning om bostadstillägget så att fler av de personer som är berättigade till detta stöd faktiskt får del av det. Vi föreslår en ökning av anslaget 2:1 med 75 miljoner kronor 2009.

Regeringen meddelar i budgetpropositionen för 2009 att man avser att inrätta en ny myndighet fr.o.m. den 1 juli 2009. Denna myndighet, Inspektionen för socialförsäkringen, ska granska rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet.

Vi inom Vänsterpartiet avvisar införandet av denna nya myndighet. Vi ser att det finns stora behov av ökad rättssäkerhet och granskning av Försäkringskassans myndighetsutövning men att dessa behov kan tillgodoses på andra sätt. För att stärka rättssäkerheten avvisar vi de stora besparingar på sjukförsäkringen samt de rättsosäkra och godtyckliga regler som regeringen har infört från den 1 juli 2008. Vidare anser vi att det redan i dag

finns myndigheter, exempelvis Riksrevisionen, som kan granska myndigheter på eget initiativ. Vi minskar därför anslaget 2:2 med 24 miljoner kronor för 2009.

Sammantaget innebär Vänsterpartiets förslag ökade utgifter för 2009 inom utgiftsområde 10 med 6 082 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Vänsterpartiets politik för trygghet vid ålderdom presenteras i en rad motionsyrkanden där förslag ges till kraftfulla satsningar på att förstärka särskilt de fattigaste pensionärernas ekonomi. Vi föreslår därför en stegvis höjning av garantipensionen, där den första höjningen med 300 kr i månaden genomförs från 2009. Vi satsar också på en höjning av ersättningsnivån i bostadstillägget till 94 % 2009 och till 95 % 2010. Detta skulle göra betydande skillnad för de pensionärer med sämst ekonomi och kan ses som en kompensation för de förluster som stora grupper med låga inkomster känner av på grund av pensionssystemets konstruktion. Vi föreslår därutöver att en 6-procentig uppräknings av pensionen ska genomföras för de tidigare ATP-pensionärer som fått försämrade pension.

Sammantaget innebär våra förslag ökade utgifter för 2009 med 3 100 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Det krävs att politiska medel används för att skapa nödvändiga förutsättningar för jämställdhet mellan könen inom ramen för den generella politiken. Inom den ekonomiska familjepolitiken finns kraftfulla sådana verktyg. Vänsterpartiet anser att en individualisering av föräldraförsäkringen är nödvändig för att bryta diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden. För detta anslår vi 1 200 miljoner kronor.

De försämringar i föräldraförsäkringen som regeringen tidigare har genomfört genom sänkt tak och ändrad beräkningsgrund för SGI har medfört en kraftig ökning av antalet personer som inte omfattas av inkomstbortfallsprincipen. Vi vill åtgärda detta och förbättra situationen för småbarnsföräldrar. Därför avsätter vi 1 300 miljoner kronor för att återställa ersättningen till 80 % av SGI i all föräldrapenning samt för att höja inkomsttaket i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen till tio prisbasbelopp.

Underhållsstödets värde har kraftigt urholkats. Därför vill vi höja detta bidrag med 200 kr per månad. För en framtida värdesäkring ska stödet dessutom knytas till basbeloppet. För ändamålet anslår vi 400 miljoner kronor.

Vi anser att den åldersgräns som i dag hindrar personer över 28 år utan barn att söka bostadsbidrag ska tas bort. Fler grupper ska omfattas av bostadsbidraget än vad dagens regler medger, exempelvis studerande och hemlösa. Vi avsätter 200 miljoner kronor för ändamålet.

Sammantaget innebär våra förslag ökade utgifter för 2009 inom utgiftsområdet med 3 100 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

3. Anslag under utgiftsområdena 10–12 (mp)

Gunvor G Ericson (mp) anför:

Miljöpartiet de gröna har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotionen 2008/09:Fi272 och tillhörande kommitémotioner.

I vår budgetmotion konstaterar vi att läget i världsekonomin just nu försämras snabbt. Konjunkturbarometern pekar på att hushållens syn på ekonomin är betydligt dystrare än normalt. Även arbetsmarknaden försvagas påtagligt. Sysselsättningen förväntas sjunka och arbetslösheten stiga. Antalet lediga platser anmälda till Arbetsförmedlingen minskar och antalet ungdomsarbetslösa har ökat. Antalet varsel ökar. Risken är stor för en kraftig konjunkturedgång.

Miljöpartiet föreslår i årets budgetmotion flera åtgärder som syftar till att stärka Sveriges konkurrenskraft och samtidigt möta konjunkturedgången. Bland annat presenteras ett omfattande paket med yrkesutbildningar som syftar till att öka företagets tillgång på arbetskraft samtidigt som det skapas nya chanser för stora grupper att komma in på arbetsmarknaden.

På längre sikt menar vi att klimatförändringen är den, utan jämförelse, största utmaning Sverige och världen just nu möter. I budgetmotionen föreslår vi omfattande insatser för att minska Sveriges utsläpp av växthusgaser. Med Miljöpartiets politik minskar Sveriges oljeberoende snabbt, vilket stärker vår ekonomiska ställning och gör oss mindre sårbara för globala konjunktursvängningar. De investeringar i järnväg och energieffektivisering av bostäder vi föreslår skapar nya arbetstillfällen. Satsningar på ny energiteknik och miljöteknik skapar möjlighet för nya företag att växa fram. Det är vår övertygelse att det går att förena ekonomisk utveckling och skapandet av nya jobb och företag med att ställa om samhället i hållbar riktning.

I Miljöpartiets budgetmotion presenteras en ny satsning för att nå miljömålen. Vi tar till skillnad från regeringen Miljömålsrådets rekommendationer på allvar. Vi presenterar också reformer av våra trygghetssystem som gör att arbetsmarknaden fungerar bättre och att färre personer hamnar utanför.

Regeringen Reinfeldt har genom sin skatte- och otrygghetspolitik skapat klyftor i Sverige. Många människor har farit illa. Vår ambition är att skapa förutsättningar för alla människor att delta på arbetsmarknaden och bidra till samhället utan att för den skull straffa dem som är sjuka och arbetslösa. Införande av barntid skapar bättre möjlighet för småbarnsföräldrar att kombinera föräldraskap och arbete. Med Miljöpartiets budgetförslag minskar klyftorna i Sverige, och solidariteten ökar.

Vi presenterar också omfattande satsningar för att motverka diskriminering, vilket gör att det skapas större möjligheter för fler människor att delta på arbetsmarknaden. De förändringar vi föreslår kring skatter och socialförsäkringar liksom miljö- och klimatpolitiken leder till ökad rättvisa mellan män och kvinnor. I årets budgetmotion görs en stor satsning på att höja kvaliteten i skolan. Vi skapar utrymme för pedagogisk utveckling och fortbildning av lärare och större möjligheter till modersmålsundervisning och ämnesundervisning på modersmål.

En avgörande fråga för ekonomisk utveckling, välbstånd och fungerande arbetsmarknad är en god folkhälsa. Miljöpartiet föreslår flera satsningar för bättre folkhälsa, liksom satsningar för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Andra stora satsningar som vi föreslår är inom miljö- och klimatbiståndet.

Riksdagens majoritet bestående av Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Genom det beslutet har man också avslagit Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar vi inte del i beslutet om anslag inom utgiftsområdena 10–12. I stället redovisas här den fördelning av dessa anslag som förordas i vår anslagsmotion 2008/09:Sf379.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

I sin åtstramningsiver har regeringen infört en gräns som innebär att en person efter ett år får sjukpenningen sänkt från 80 till 75 % av SGI. Den nivån gäller under 550 dagar, och därefter betalas ingen mer sjukpenning ut eftersom den borte gränsen för rätten till sjukpenning då är nådd. En ny prövningsregel för rätten till sjukpenning har också införts som innebär att Försäkringskassan ska pröva en persons arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden efter det att han eller hon har varit sjuk i 180 dagar. Vi inom Miljöpartiet vill ta bort dessa begränsningar. Självklart anser vi inte att människor ska vara sjukskrivna långa tider i onödan, men vi tror att rehabilitering och personligt utformat stöd hjälper människor tillbaka till arbetslivet på ett bättre sätt än att ersättningen dras ned eller dras in.

För närvarande är det möjligt att få hel, halv eller en fjärdedels närståendepenning. En person som normalt arbetar 75 % av en heltid kan inte vårda en anhörig på denna nivå. Det är en märklig utformning av systemet, och vi inom Miljöpartiet föreslår därför att regelverket ändras så att det blir möjligt att vara vårda en anhörig och uppbära tre fjärdedels närståendepenning.

Sammantaget innebär Miljöpartiets förslag ökade utgifter för 2009 inom utgiftsområde 10 med 390 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljöpartiet de gröna föreslår 1 miljard kronor som en satsning på höjd garantipension, höjt bostadstillägg till pensionärer och en ytterligare höjning av den skäliga levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet. Vi föreslår således en förbättrad fördelningsprofil genom att satsa ytterligare 900 miljoner kronor på höjd garantipension. Vi satsar också på en höjning av ersättningsnivån till 94 % 2009 och en höjning av fribeloppet i bostadstillägget till pensionärer. Vidare föreslår vi att den skäliga levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet ska, utöver den höjning som regeringen föreslagit, höjas med 1 200 kr per år.

Sammantaget innebär våra förslag ökade utgifter för 2009 med 1 000 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljöpartiet de gröna är fortsatt starkt kritiskt till de kraftiga förändringar regeringen gjort i dagens socialförsäkringssystem.

Miljöpartiet vill göra en större satsning på barnfamiljerna. För att skapa möjligheter för fler föräldrar att gå ned i arbetstid föreslår vi en ny del i föräldraförsäkringen som vi kallar barntid. Reformen ger fler människor möjlighet att minska sin arbetstid utan att förlora kontakten med arbetsmarknaden. Förslaget ger också alla de kvinnor som redan i dag arbetar deltid en ekonomisk ersättning. Barntid ska vara en ny del av föräldraförsäkringen och innebära en individuell rätt att under två år för varje barn gå ned till 75 % av heltid på arbetet. Ett beskattat och pensionsgrundande bidrag på 2 500 kr per månad ska betalas ut vid arbete mellan 50 och 75 % av heltid. Då föräldern arbetar mer än 75 % minskas bidraget i motsvarande mån, medan mindre arbete än 50 % inte ger något bidrag alls. För ändamålet avsätts 2 500 miljoner kronor.

Vi vill vidare införa en särskild föräldrapenning för ensamstående. Föräldrar som ensam har vårdnaden och blir sjuka under föräldraledighet är hänvisade till att efter bästa förmåga lösa situationen själv. Detta problem har inte föräldrar som delar föräldraskapet med någon annan. För den särskilda föräldrapenningen avsätts 10 miljoner kronor.

Vi föreslår också ett pilotprojekt som ska ge ensamstående föräldrar rätt till hemstöd motsvarande hemtjänsten för äldre. För detta avsätts 20 miljoner kronor.

Vi vill stärka bostadsbidraget till ensamstående föräldrar genom att höja det särskilda bidraget med 300 kr per månad. För ändamålet anslås 600 miljoner kronor.

Sammantaget innebär våra förslag ökade utgifter för 2009 inom utgiftsområdet med 3 130 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:1 Budgetpropositionen för 2009 utgiftsområde 10:

1. Riksdagen godkänner målet Frånvaron från arbetet på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå (avsnitt 2.3).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. ingå ekonomiska förpliktelser, som inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor efter 2009 (avsnitt 2.9.1).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:1 Försäkringskassan ingå ekonomiska förpliktelser, som inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 8 900 000 kronor efter 2009 (avsnitt 2.9.7).
4. Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning i propositionen.

Proposition 2008/09:1 Budgetpropositionen för 2009 utgiftsområde 11:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. (avsnitt 2.1 och 3.7).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd (avsnitt 2.2 och 3.7).
3. Riksdagen godkänner att målet för politikområdet 20 Ekonomisk äldrepolitik upphör att gälla (avsnitt 3.3).
4. Riksdagen godkänner målet: personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall (avsnitt 3.3).
5. Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning i propositionen.

Proposition 2008/09:1 Budgetpropositionen för 2009 utgiftsområde 12:

1. Riksdagen godkänner att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik upphör att gälla (avsnitt 2.4).

2. Riksdagen godkänner målet Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer (avsnitt 2.4).
3. Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning i propositionen.

*Proposition 2008/09:1 Budgetpropositionen för 2009
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten:*

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (avsnitt 2.1 och 3.9.2).

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s):

42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ersättningsnivåerna i sjukförsäkringen (avsnitt 14).
43. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring så att det, i enlighet med vad som anförs i motionen, vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst bortses från sådan inkomst av anställning och annat förvärvsarbete som överstiger tio gånger prisbasbeloppet (avsnitt 14).
44. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön så att det, i enlighet med vad som anförs i motionen, vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst bortses från sådan inkomst av anställning och annat förvärvsarbete som överstiger tio gånger prisbasbeloppet (avsnitt 14).
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bostadstillägg för dem som uppbär sjuk- och aktivitetsersättning.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rehabiliteringsmiljard (avsnitt 14.1).
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt tak i tillfällig föräldrapenning (avsnitt 16.2).
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt underhållsstöd.
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt barnbidrag och höjt flerbarnstillägg (avsnitt 5.1).
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om särskild föräldrapenning (avsnitt 5.1).

2008/09:Fi272 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av mer tid för barn.

2008/09:C300 av Lars Ohly m.fl. (v):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bostadsbidragen måste höjas och indexeras så att de bättre motsvarar prisutvecklingen i samhället och därmed kan fylla sitt syfte.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort den åldersgräns som i dag hindrar alla ensamstående över 28 år utan barn att söka bostadsbidrag.

2008/09:Sf201 av Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en steglös och mer flexibel sjukersättning.

2008/09:Sf202 av Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om trygghetssystem för företagare.

2008/09:Sf203 av Jan Ertsborn och Anita Brodén (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om särskilt behov av en fullständig sekretess för brottsutsatta kvinnor och barn i ärenden om underhållsstöd.

2008/09:Sf204 av Jan Ertsborn (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skyldighet för stat, kommun, landsting eller region och arbetslöshetskassa att utge ränta till enskild i de fall domstol ändrar ett avslagsbeslut till förmån för den enskilde.

2008/09:Sf205 av Finn Bengtsson och Bengt-Anders Johansson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av sjuklöneansvaret för småföretagare.

2008/09:Sf206 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sjukgymnasternas viktiga roll inom rehabilitering och äldreomsorg.

2008/09:Sf207 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ensamstående vårdnadshavare.

2008/09:Sf208 av Tina Acketoft (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att föräldrar ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar.

2008/09:Sf210 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över villkoren för adoptivföräldrar.

2008/09:Sf211 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sjukskrivning vid kejsarsnitt.

2008/09:Sf212 av Katarina Brännström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att företagare får tillgång till ett rättvisare socialförsäkrings-system.

2008/09:Sf213 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge föräldrar ekonomisk möjlighet att själva välja hur tätt familjens barn ska födas.

2008/09:Sf215 av Marie Engström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om borttagande av sjuklönekostnader i mindre företag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om företagares sociala trygghet.

2008/09:Sf217 av Monica Green (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om en allmän olycks- och sjukförsäkring för barn och unga.

2008/09:Sf218 av Anneli Särnblad och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämnare uttag av föräldraförsäkringen mellan föräldrarna.

2008/09:Sf219 av Hans Olsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Försäkringskassan i uppdrag att intensifiera insatserna för att informera pensionärerna om möjligheterna att söka bostadstillägg.

2008/09:Sf220 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheten till ekonomiskt stöd för föräldrar som är underhållsskyldiga.

2008/09:Sf221 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av samverkan mellan myndigheter som hanterar socialförsäkringssystemen.

2008/09:Sf222 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvaret för att förhindra överutnyttjandet av den tillfälliga föräldrapenningen bör ligga hos Försäkringskassan.

2008/09:Sf223 av Ann-Christin Ahlberg (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra hanteringen vid utbetalningar av berättigade ersättningar från våra försäkringssystem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla kommunikationen och servicen till de berörda.

2008/09:Sf224 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förutsättningarna för personer med sjukersättning att ta politiska uppdrag bör förbättras.

2008/09:Sf225 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bidragsregler för barn med diabetes.

2008/09:Sf226 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vid gemensam vårdnad av barn och växelvist boende hos föräldrarna ska delat vårdbidrag gälla.

2008/09:Sf227 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ändrade regler för utbetalning av barnbidrag.

2008/09:Sf228 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att tillsätta en socialförsäkringsutredning för att se över sjuk- och arbetsskadeförsäkringen i enlighet med motionens intentioner.

2008/09:Sf229 av Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reglerna kring rätten till bostadsbidrag.

2008/09:Sf230 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hantering av återkrav på pensioner.

2008/09:Sf231 av Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förtroendeläkarnas roll och arbete.

2008/09:Sf233 av Helene Petersson i Stockaryd (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillfällig föräldrapenning för båda föräldrarna för samma tid och samma barn.

2008/09:Sf235 av Christina Oskarsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hanteringen av myndighetsutövandet vid ansökan om bilstöd.

2008/09:Sf236 av Roland Bäckman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uteblivet försörjningsstöd när man hamnar mellan myndigheters stolar.

2008/09:Sf237 av Kerstin Engle och Rose-Marie Carlsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om adoptioner.

2008/09:Sf239 av Lars U Granberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av en förändrad socialförsäkring.

2008/09:Sf240 av Ameer Sachet (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förenklingar vid ansökan om bostadstillägg till pensionärer (BTP).

2008/09:Sf241 av Marina Pettersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra regeringen uppmärksam på att se över sjukförsäkringssystemet inför framtiden.

2008/09:Sf242 av Marina Pettersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över sjukskrivningsprocessen för gravida.

2008/09:Sf243 av Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om handläggningstider på Försäkringskassan.

2008/09:Sf244 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till överlåtande av föräldrapeng.

2008/09:Sf245 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ersättningar vid barnolycksfall.

2008/09:Sf246 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvärdering av effekterna av det förändrade sjuklöneansvaret och hur det påverkar olika typer av företag.

2008/09:Sf247 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av regelverken kring de sociala ersättningsystemen.

2008/09:Sf248 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om egenföretagare och samhällets sociala skyddsnät.

2008/09:Sf249 av Elisabeth Svantesson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en sammanslagning eller ökad samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen med syfte att myndigheterna bättre ska kunna mobilisera och rehabilitera den arbetskraft som ställts utanför.

2008/09:Sf251 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i föräldraförsäkringen bygga in incitament för en jämnare fördelning av dagarna mellan föräldrarna.

2008/09:Sf252 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att öka möjligheterna att ta sig ur sjukskrivning med hjälp av studier.

2008/09:Sf253 av Elisebeht Markström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för en ensam vårdnadshavare att överlåta föräldrapenning.

2008/09:Sf254 av Eva Sonidsson och Jasenko Omanovic (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sjukpenning under studietiden.

2008/09:Sf255 av Johan Löfstrand m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den övre gränsen på 29 år för att erhålla bostadsbidrag bör ses över.

2008/09:Sf256 av Inger Jarl Beck (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rehabiliteringsansvar.

2008/09:Sf257 av Helén Pettersson i Umeå och Lars Lilja (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om socialförsäkringar i framtiden.

2008/09:Sf259 av Inger Jarl Beck m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ensamstående vårdnadshavare tillfälligt ska kunna överlåta föräldrapenning till någon annan.

2008/09:Sf261 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna ett fortsatt förtroendemannainflytande i socialförsäkringarna.

2008/09:Sf262 av Michael Hagberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av informationsinsatser gällande bostadstillägget för pensionärer.

2008/09:Sf263 av Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Försäkringskassan förutsättningar att ta mänskliga hänsyn vid sina beslut.

2008/09:Sf264 av Berit Andnor m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att småföretagare i så stor utsträckning som möjligt ska omfattas av samma trygghet som anställda vid exempelvis sjukdom och föräldraskap.

2008/09:Sf265 av Marie Nordén m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kontaktdagar.

2008/09:Sf266 av Marie Nordén m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar.

2008/09:Sf267 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om boendekostnader för äldre.

2008/09:Sf269 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av pensionsreformen.

2008/09:Sf270 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flexibla sjukskrivningsnivåer.

2008/09:Sf271 av Jan R Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten till engångsutbetalningar i premiepensionssystemen för mindre belopp.

2008/09:Sf272 av Tomas Tobé (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reformera trygghetssystemet för företagare.

2008/09:Sf275 av Jennie Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mer kvalitetstid med barnen.

2008/09:Sf276 av Kerstin Haglö m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om försämringarna av sjukförsäkringen.

2008/09:Sf277 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konsekvensbeskrivningar av hur lagförslag som berör trygghetssystemen påverkar barnen.

2008/09:Sf278 av Sven Yngve Persson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av ränta på utbetalningar som myndigheter har genomfört för sent.

2008/09:Sf281 av Tomas Eneroth (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av stödet till föräldrar med svårt sjuka barn.

2008/09:Sf283 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag om ny reformerad sjukförsäkring.

2008/09:Sf285 av Annie Johansson och Jörgen Johansson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte diskriminera företagare i de offentliga trygghetssystemen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge företagare möjlighet till opt-out-lösning.

2008/09:Sf286 av Karl Gustav Abramsson och Britta Rådström (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Försäkringskassans kundtjänst.

2008/09:Sf287 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att justera upp underhållsstödet.

2008/09:Sf288 av Helén Pettersson i Umeå och Karl Gustav Abramsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bedömning av arbetsskadeförsäkringen och försäkringsläkare.

2008/09:Sf289 av Sinikka Bohlin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studerande med studiemedel från annat nordiskt land eller EU/EES-land och vilorätten för SGI/FGI i samband med studier efter arbete i Sverige.

2008/09:Sf290 av Carina Adolfsson Elgestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rutinerna för handlägningsärendena mellan arbetsgivaransvaret och Försäkringskassan ska fungera mer tillfredsställande.

2008/09:Sf292 av Solveig Hellquist m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna att införa kontaktdagar och kontakttimmar för föräldrar till barn i förskola och skola.

2008/09:Sf293 av Christina Oskarsson och Renée Jeryd (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnbidragets övergång till studiebidrag.

2008/09:Sf294 av Hans Hoff (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flexibla nivåer vid bedömning av sjukskrivningstid.

2008/09:Sf296 av Kalle Larsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör analysera pensionssystemets konsekvenser utifrån klass- och könsperspektiv.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör tillsätta en utredning om ett reformerat ATP-system i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frånta Genomförandegruppen dess formella roll i beslutsprocesser kring pensionssystemet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge den studiesociala utredningen i uppdrag att göra en översyn av pensionsrätten vid studier.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till en aktiv balansering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avgiftstak för pensionssparande.
8. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om vad som anförs i motionen om utökat utbud för Sjunde AP-fonden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att garantipensionen bör höjas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ersättningsnivån i bostadstillägget bör höjas.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tilläggs pensionen för de ATP-pensionärer som gick i pension 1990 eller tidigare bör räknas upp.

2008/09:Sf297 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av konsekvenserna av förändringarna i den allmänna sjukförsäkringen.

2008/09:Sf298 av Christina Zedell m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av regelverket för karensdagar vid sjukskrivning, så att människor som jobbar inom vissa sektorer eller tvingas ha olika arbetsgivare inte får sämre socialt skyddsnet än andra.

2008/09:Sf300 av Carina Ohlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkra utsatta kvinnors ekonomiska situation.

2008/09:Sf301 av Berit Andnor m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för en ensamstående förälder att överlåta föräldrapenning.

2008/09:Sf303 av Rolf K Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta båda föräldrarna ha rätt och möjlighet att ta ut sin föräldraledighet samtidigt.

2008/09:Sf304 av Anna Lilliehöök (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konsumentupplysning om avtalspensioner och avtalsförsäkringar.

2008/09:Sf305 av Lennart Sacrédeus och Lars Lindén (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skilja trygghetssystemen från statsbudgeten.

2008/09:Sf307 av Holger Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om målsättningen för svenska pensionärs ekonomiska situation.

2008/09:Sf311 av Margareta B Kjellin och Finn Bengtsson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av samordning av rehabilitering och utbildning för människor som drabbats av afasi.

2008/09:Sf312 av Roland Bäckman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återinförandet av socialförsäkringsnämnderna.

2008/09:Sf315 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en individualiserad föräldraförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att föräldrar ska kunna vara hemma samtidigt inom dagens omfång av föräldraledigheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska antalet år som föräldraledigheten kan tas ut.

2008/09:Sf316 av Birgitta Ohlsson och Barbro Westerholm (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med syfte att höja pensionsåldern men också stimulera hur äldres arbetskraft bättre kan tas till vara.

2008/09:Sf318 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa särskild föräldrapenning för ensamstående.

2008/09:Sf321 av Birgitta Sellén och Maria Kornevik Jakobsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ensamstående förälder ska kunna överlåta föräldrapenningen till exempelvis en yrkesverksam släkting när föräldern blir sjuk.

2008/09:Sf322 av Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbetalning av sjukpenning under utredningstiden.

2008/09:Sf323 av Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av pensionärernas ekonomiska situation.

2008/09:Sf327 av Anne Marie Brodén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändrat regelverk för ensamstående föräldrar som drabbas av sjukdom.

2008/09:Sf328 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar av handikappersättningen.

2008/09:Sf329 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen utreder frågan om problemet med arbetsgivare som anställer s.k. svart arbetskraft och återkommer med förslag till åtgärder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med att skapa förbättringar inom socialförsäkringssystemet ska ta sin utgångspunkt i inkomstbortfallsprincipen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motverka ökade inslag av privatiseringar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statens ansvar för de ekonomiska trygghetssystemen inte ska lämnas över till arbetsmarknadens parter.

5. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om höjning av taket i sjukförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till en ändrad beräkningsgrund för SGI i enlighet med vad som anförs i motionen.
7. Riksdagen beslutar att samtliga försäkringar som beslutats i och med proposition 2007/08:136 avskaffas och ersätts med de regler som gällde före den 1 juli 2008.
8. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om höjning av sjuk- och aktivitetsersättningen i enlighet med vad som anförs i motionen.
9. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om höjning av bostadstillägget i enlighet med vad som anförs i motionen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att eventuellt överskott i socialförsäkringssystemet ska komma de försäkrade till del.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetsgivare bör vara skyldiga att inkomma med rehabiliteringsutredningar till Försäkringskassan.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna läkares sjukskrivningsrätt.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma med förslag om tillsyn av försäkringsläkarna.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag på införande av garanti om beslut eller ersättning inom 30 dagar från Försäkringskassan.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att socialförsäkringsnämnderna bör återinföras.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen att regeringen bör göra en översyn med syfte att ändra lagen om allmän försäkring så att personer med sjukpenning eller sjuk- och aktivitetsersättning kan engagera sig ideellt utan att det inkräktar på deras rätt till ersättning från sjukförsäkringen.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag till hur en sjukpenning med fler steg bäst kan genomföras.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag på ändring som innebär att karensdagen avskaffas.

2008/09:Sf330 av Kalle Larsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om vårdnadsbidrag bör upphävas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om jämställdhetsbonus ska upphävas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kravet på intyg från skola eller förskola vid ansökan om tillfällig föräldrapenning ska upphävas.
4. Riksdagen begär att regeringen skyndsamt ska höja taket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen för att stärka inkomstbortfallsprincipen och förbättra situationen för småbarnsföräldrar.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på hur en individualisering av föräldraförsäkringen bör genomföras.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvidgade möjligheter för vårdnadshavare att vara hemma samtidigt.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för föräldrar av samma kön att dela föräldradagarna lika mellan sig.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med en handlingsplan som syftar till att förbättra den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar och deras barn.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur kostnaderna för barnets försörjning fördelar sig vid växelvis boende.
10. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på hur indexering av underhållsstödet bör utformas.
11. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på ändring av återbetalningsskyldighet av underhållsstöd i enlighet med vad som anförs i motionen.
12. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på förbättringar angående umgängesresor i enlighet med vad som anförs i motionen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ensamvårdande föräldrar och föräldrapenning.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändrad benämning av politikområdet Ekonomisk familjepolitik.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändrad målformulering för politikområdet Ekonomisk familjepolitik.

2008/09:Sf334 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om att godkänna mål som regeringen föreslår för politikområdet Ekonomisk familjepolitik (avsnitt 2.4 i budgetpropositionen).
2. Riksdagen beslutar att införa ett mål för politikområdet Ekonomisk familjepolitik i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning:

2008/09:Sf335 av Lars U Granberg och Fredrik Lundh (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldraförsäkringen och havandeskapspenningen.

2008/09:Sf337 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur forskning och lagstiftning kan förbättras så att kvinnor inte diskrimineras när det gäller tillämpningen av arbetsskade-försäkringen.

2008/09:Sf339 av Emma Henriksson och Stefan Attefall (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivares ansvar för att betala semesterlön till föräldrale-diga.

2008/09:Sf340 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen.

2008/09:Sf341 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta utreda om kommunerna själva kan bestämma hur högt taket i vårdnadsbidraget ska vara.

2008/09:Sf342 av Mikael Oscarsson m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om minskat sjuklöneansvar för de tio första anställda i ett företag.

2008/09:Sf344 av Leif Pagrotsky (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det möjligt för premiepensionsspa-rare att aktivt välja Sjunde AP-fondens premiesparfond.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det möjligt för Sjunde AP-fonden att aktivt förvalta sitt ägande i företag som fonden har investerat i.

2008/09:Sf346 av Eva Johnsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten för företagare att välja att stå utanför delar av socialförsäkringssystemet.

2008/09:Sf348 av Eva Johnsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för föräldrar att överlåta dagar för vård av sjukt barn till annan person.

2008/09:Sf352 av Cecilia Magnusson och Finn Bengtsson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar i lagstiftningen gällande delat barnbidrag vid växelvis boende.

2008/09:Sf353 av Jennie Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att slå vakt om vårt trygghetssystem som en grundpelare i vårt samhälle.

2008/09:Sf355 av Jan R Andersson och Anna Tenje (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reformera trygghetssystemen genom införande av en opt-out-möjlighet i socialförsäkringssystemen.

2008/09:Sf357 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning:

2008/09:Sf358 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning:

2008/09:Sf360 av Karin Pilsäter (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flexibla användning av föräldrapenning för företagare.

2008/09:Sf361 av Per Svedberg och Ann-Kristine Johansson (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över och utreda vem som ska ansvara för bedömningen av sjukskrivning och sjukskrivningstid och var ansvaret ska ligga.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över läkarnas förutsättningar att göra adekvata bedömningar när behovet av sjukskrivningar ska avgöras.

2008/09:Sf362 av Mikael Oscarsson och Alf Svensson (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla politiska beslut ska konsekvensbeskrivas utifrån hur familjerna påverkas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en handlingsplan för att stärka äktenskap och familjer.

2008/09:Sf363 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre samverkansregler mellan socialtjänsten och Försäkringskassan.

2008/09:Sf367 av Emma Henriksson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna att öka incitamenten för tidigare familjebildande och tidigare inträde på arbetsmarknaden.

2008/09:Sf370 av Inger Davidson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över gällande lagstiftning så att adoptivföräldrar har samma möjligheter att nyttja vårdnadsbidraget som biologiska föräldrar.

2008/09:Sf371 av Inger Davidson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snarast möjligt se över lagstiftningen avseende rätten till kontaktdagar för föräldrar med barn som omfattas av LSS.

2008/09:Sf372 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till hur synskadade kan få en kvalificerad rehabilitering.

2008/09:Sf373 av Veronica Palm m.fl. (s):

1. Riksdagen beslutar om ett nytt politiskt mål för politikområdet ekonomisk familjepolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa det kommunala vårdnadsbidraget.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett stegvis höjt tak till 10 prisbasbelopp i tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för båda föräldrarna att ta ut föräldrapenning samtidigt under barnets första månad.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna att ge de föräldrar med outnyttjade föräldrapenningdagar en andra chans.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om delat barnbidrag.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt barnbidrag.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt flerbarnstillägg.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiskt utsatta barn.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt underhållsstöd.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en solidarisk välfärd med tydliga principer för omfördelning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av en särskild föräldrapenning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera ett intyg som berättigar föräldern till tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn med behov av särskilt stöd och om vårdbidraget.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bostadsbidragen som ett bostadspolitiskt instrument.
17. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12, Ekonomisk trygghet för familjer och barn, enligt uppställning:

2008/09:Sf374 av Veronica Palm m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om pensionärers ekonomiska situation.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om viktiga förutsättningar för hållbara pensioner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatt förstärkt information om rätten till bostadstillägg.

2008/09:Sf376 av Veronica Palm m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om 80 % hela sjukperioden och utan en bortre tidsgräns.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett stegvis höjt tak i sjukförsäkringen till 10 prisbasbelopp.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rehabiliteringskedjan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Försäkringskassans handläggning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hårdare prioritering av resurser till finansiell samordning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om medel för köp av rehabiliteringstjänster.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en vidareutvecklad finansiell samordning på rehabiliteringsområdet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt bostadstillägg för personer med sjuk- och aktivitetsersättning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en rehabiliteringsmiljard.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riktiga rehabiliteringsåtgärder för återgång i arbete.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en parlamentarisk socialförsäkringsutredning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om landstingsmiljarden.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samtal, omställningsavtal för framgångsrik rehabilitering och förutsättningarna för en förstärkt företagshälsovård.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den arbetslivsinriktade rehabiliteringen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avstämningsmöten.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en rapport om arbetsgivarens ansvar för åtgärder på arbetsplatsen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivarens skyldighet att medverka vid avstämningsmöte.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnors ohälsa.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utvecklat förtroendemannaainflytande och ett medborgerligt organ.
22. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom:

2008/09:Sf377 av Mikael Oscarsson och Ingemar Vänerlöv (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av socialförsäkringssystemet så att det fungerar tillfredsställande för både gravida och mödrar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheter till boende för unga föräldrar.

2008/09:Sf379 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flexibla regler för deltidssjukskrivning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet att vara anhängigvårdare på 75 % med närståendepenning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nya projekt inte ska slå ut redan existerande samverkansformer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslivstrygghet.
5. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning:
6. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning:
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utvecklat förslag till barntid.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bostadsbidrag till ensamstående föräldrar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en särskild föräldrapenning för ensamstående.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att starta ett pilotprojekt och ge ensamstående föräldrar rätt till hemstöd.
11. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning:

2008/09:Kr246 av Anita Brodén och Agneta Berliner (båda fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatta möjligheter för sjuka att pröva studier vid en folkhögskola utan att riskera sin ekonomi.

2008/09:N387 av Désirée Pethrus Engström (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reglernas utformning och deras inverkan på kvinnligt företagande.

2008/09:N428 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att stärka småföretagarnas trygghet.

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en trygghetsgaranti för företagare.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade insatser för arbetsinriktad rehabilitering i syfte att förhindra utförsäkring.

2008/09:A375 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget om arbetslivstrygghet kan genomföras i Sverige.

2008/09:A382 av Otto von Arnold (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen avseende socialförsäkringen för dem som arbetar i både Danmark och Sverige.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas förslag

Anslagsförslag för 2009 under utgiftsområde 10
Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*Belopp i 1 000-tal kronor*

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag		
		s	v	mp
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	26 024 405	+1 400 000	+2 931 000	+390 000
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	73 441 170	+400 000	+3 100 000	
1:3 Handikappersättningar	1 235 000			
1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.	5 111 000			
1:5 Ersättning för kroppsskador	52 600			
1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	1 000 000			
2:1 Försäkringskassan	7 039 295		+75 000	
2:2 Inspektionen för socialförsäkring	24 000		-24 000	
Summa	113 927 470	+1 800 000	+6 082 000	+390 000

Anslagsförslag för 2009 under utgiftsområde 11
Ekonomisk trygghet vid ålderdom*Belopp i 1 000-tal kronor*

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag		
		s	v	mp
1:1 Garantipension till ålderspension	19 023 000		+3 500 000	+1 000 000
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	15 842 000			
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	7 118 000		-400 000	
1:4 Äldreförsörjningsstöd	473 000			
Summa	42 456 000		+3 100 000	+1 000 000

Anslagsförslag för 2009 under utgiftsområde 12

Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag			
	Regeringens förslag	s	v	mp
1:1 Allmänna barnbidrag	23 373 000	+2 200 000		
1:2 Föräldraförsäkring	31 148 179	+200 000	+2 500 000	+2 510 000
1:3 Underhållsstöd	1 986 000	+200 000	+400 000	+20 000
1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	35 784			
1:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn	991 000			
1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	2 741 900			
1:7 Pensionsrätt för barnår	5 077 000			
1:8 Bostadsbidrag	3 113 000		+200 000	+600 000
Summa	68 465 863	+2 600 000	+3 100 000	+3 130 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2009 under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädarna för s, v och mp har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1–3).

Belopp i 1 000-tal kronor

	Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
01	Ersättning vid sjukdom och handikapp	
1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	26 024 405
1:2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	73 441 170
1:3	Handikappersättningar	1 235 000
1:4	Arbetsskadeersättningar m.m.	5 111 000
1:5	Ersättning för kroppsskador	52 600
1:6	Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	1 000 000
02	Myndigheter	
2:1	Försäkringskassan	7 039 295
2:2	Inspektionen för socialförsäkringen	24 000
	Summa för utgiftsområdet	113 927 470

Förslag till beslut om anslag för 2009 under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädaarna för s, v och mp har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1–3).

Belopp i 1 000-tal kronor

	Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
01	Ersättning vid ålderdom	
1:1	Garantipension till ålderspension	19 023 000
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	15 842 000
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	7 118 000
1:4	Äldreförsörjningsstöd	473 000
	Summa för utgiftsområdet	42 456 000

Förslag till beslut om anslag för 2009 under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädaarna för s, v och mp har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1–3).

Belopp i 1 000-tal kronor

	Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
1:1	Allmänna barnbidrag	23 373 000
1:2	Föräldraförsäkring	31 148 179
1:3	Underhållsstöd	1 986 000
1:4	Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	35 784
1:5	Barnpension och efterlevandestöd till barn	991 000
1:6	Vårdbidrag för funktionshindrade barn	2 741 900
1:7	Pensionsrätt för barnår	5 077 000
1:8	Bostadsbidrag	3 113 000
	Summa för utgiftsområdet	68 465 863

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

Utgiftsområde 11

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Särskilt bostadstillägg *skall* utges med det belopp som den bidragsberättigades inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå, allt räknat per månad.

En skälig levnadsnivå enligt första stycket *skall* anses motsvara en tolftedel av 1,294 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och en tolftedel av 1,084 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

En bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor för den som är ogift och 3 100 kronor för den som är gift, *skall* från och med den månad den bidragsberättigade fyller 65 år anses som skälig bostadskostnad enligt första stycket. För

*Föreslagen lydelse***20 §¹**

Särskilt bostadstillägg *ska* utges med det belopp som den bidragsberättigades inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå, allt räknat per månad.

En skälig levnadsnivå enligt första stycket *ska* anses motsvara en tolftedel av 1,3546 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och en tolftedel av 1,1446 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

En bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor för den som är ogift och 3 100 kronor för den som är gift, *ska* från och med den månad den bidragsberättigade fyller 65 år anses som skälig bostadskostnad enligt första stycket. För

¹ Senaste lydelse 2006:1541.

övriga bidragsberättigade gäller beloppen 5 700 kronor respektive 2 850 kronor.

övriga bidragsberättigade gäller beloppen 5 700 kronor respektive 2 850 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009. Äldre bestämmelser gäller fortfarande beträffande särskilt bostadstillägg som avser tid före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den stödberättigade *skall* genom äldreförsörjningsstödet dels tillförsäkras en skälig levnadsnivå, dels tillförsäkras medel för att täcka en skälig bostadskostnad.

Den skäliga levnadsnivån enligt första stycket *skall* per månad motsvara en tolfedel av 1,294 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och en tolfedel av 1,084 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

En bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor per månad för den som är ogift och 3 100 kronor per månad för den som är gift *skall* anses som en skälig bostadskostnad enligt första stycket. För var och en av makarna *skall* bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. För var och en av de boende i tvåbäddsrums i särskild boendeform *skall* en bostadskostnad som uppgår till högst 2 850 kronor per månad anses som en skälig bostadskostnad enligt första stycket.

Föreslagen lydelse

4 §¹

Den stödberättigade *ska* genom äldreförsörjningsstödet dels tillförsäkras en skälig levnadsnivå, dels tillförsäkras medel för att täcka en skälig bostadskostnad.

Den skäliga levnadsnivån enligt första stycket *ska* per månad motsvara en tolfedel av 1,3546 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och en tolfedel av 1,1446 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

En bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor per månad för den som är ogift och 3 100 kronor per månad för den som är gift *ska* anses som en skälig bostadskostnad enligt första stycket. För var och en av makarna *ska* bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. För var och en av de boende i tvåbäddsrums i särskild boendeform *ska* en bostadskostnad som uppgår till högst 2 850 kronor per månad anses som en skälig bostadskostnad enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009. Äldre bestämmelser gäller fortfarande beträffande äldreförsörjningsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2006:1542.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 och 6 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §¹

Ett pensionsgrundande belopp enligt 4 § ska för hel inkomstrelaterad sjukersättning och hel inkomstrelaterad aktivitetsersättning beräknas enligt följande. Den antagandeinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade ersättningen ska minskas med ett belopp motsvarande 7 procent av antagandeinkomsten. Det pensionsgrundande beloppet utgör för varje månad som hel ersättning uppburits skillnaden mellan en tolfedel av den minskade antagandeinkomsten och den pensionsgrundande inkomsten av nämnda ersättning efter avdrag enligt 2 kap. 21 §.

Har den försäkrade för en månad uppburit en fjärdedels, halv, två tredjedels eller tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning ska vid beräkning enligt första stycket användas så stor andel av antagandeinkomsten som svarar mot graden av sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Utbetalas för hel månad endast en del av sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt bestämmelserna i 16 kap. 20 § lagen (1962:381) om allmän försäkring ska vid beräkning enligt första stycket användas så stor andel av antagandeinkomsten som svarar mot den utbetalade delen.

¹ Senaste lydelse 2008:713.

Om en inkomstrelaterad sjukersättning har minskats enligt bestämmelserna i 16 a kap. 4 § lagen om allmän försäkring ska det pensionsgrundande beloppet beräknas med bortseende från sådan minskning.

6 §²

Om sjukersättningen eller aktivitetsersättningen med tillämpning av 6 kap. 1 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring har varit samordnad med pensionsgrundande livränta *skall* följande gälla.

Den del av antagandeinkomsten som avses i 5 § eller, om endast en del av sjukersättningen eller aktivitetsersättningen har varit samordnad med livräntan, en andel av det beloppet som svarar mot den samordnade delen av sjukersättningen eller aktivitetsersättningen, *skall* tillgodoräknas den försäkrade som pensionsgrundande belopp endast om och i den utsträckning det överstiger den försäkrades livränta efter samordning.

Om sjukersättningen eller aktivitetsersättningen med tillämpning av 6 kap. 1 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring har varit samordnad med pensionsgrundande livränta *ska* följande gälla.

Den del av antagandeinkomsten som avses i 5 § eller, om endast en del av sjukersättningen eller aktivitetsersättningen har varit samordnad med livräntan, en andel av det beloppet som svarar mot den samordnade delen av sjukersättningen eller aktivitetsersättningen, *ska* tillgodoräknas den försäkrade som pensionsgrundande belopp endast om och i den utsträckning det överstiger den försäkrades livränta efter samordning.

Om en pensionsgrundande livränta har minskats med tillämpning av 16 a kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring ska det pensionsgrundande beloppet enligt andra stycket beräknas med bortseende från sådan minskning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

² Senaste lydelse 2002:316.